

INFORMATIVNO-POLITIČKI TJEDNIK
IZLAZIO OD 1945. DO 1956.
OBNOVLJEN 2003.

HR

HRVATSKA

RIJEČ

BROJ 834

12. TRAVNJA 2019. CIJENA 50 DINARA

Intervju: Dušan Petričić

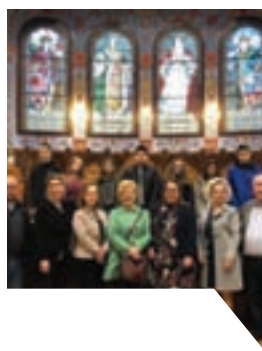
**Bez hrabrog urednika
nema hrabrog karikaturista**

5

Potpota Županijske razvojne
agencije Osječko-baranjske
županije

**Počela edukacija za
pisanje EU projekata**

6

Izlaslanstvo iz Čakovca u posjetu
Hrvatima u Subotici

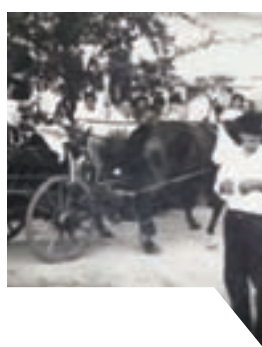
Kviz koji povezuje

20

Proljetna sjetva sa znakom
pitanja

**Kronični nedostatak
vlage u zemljištu
najavljuje smanjene
prinos u ratarstvu**

24

»Elementi svadbenih običaja
u Gibarcu«, u Muzeju Vojvodine
u Novom Sadu

**Svadbeni običaji,
kao važan simbol
identiteta**

29

28. svečanosti Pasionske baštine

**Bunjevački put križa
u Zagrebu**

43

U nedjelju počinje sezona
u kasačkom sportu u Srbiji

**Subotica otvara kapije
14. travnja**

OSNIVAČ:

Hrvatsko nacionalno vijeće

IZDAVAČ:

Novinsko-izdavačka ustanova

Hrvatska riječ, Trg cara Jovana Nenada 15/II,
24000 Subotica

UPRAVNI ODBOR:

Ladislav Suknović (zamjenik predsjednika/ce),
Martin Bačić, Antun Borovac, Josip Dumendžić,
Petar Pifat, Josip Stantić, Thomas Šujić

RAVNATELJ

Ivan Ušumović

e-mail: direktor@hrvatskarijec.rs

V. D. GLAVNE I ODGOVORNE UREDNICE:

dr. sc. Jasminka Dulić (urednica@hrvatskarijec.rs)

LEKTOR:

Zlatko Romić

REDAKCIJA:

e-mail: desk@hrvatskarijec.rs

Zvonko Sarić

(koordinatorska služba)

Jelena Dulić Bako

(novinarka)

Davor Bašić Palković

(novinar, urednik rubrike kultura)

Ivana Petrekanić Sič

(novinarka i korektorka)

Željka Vukov

(novinarka, urednica društvene rubrike)

Zlata Vasiljević (novinarka dopisništva Sombor)

Suzana Darabašić (novinarka dopisništva Srijem)

TEHNIČKA REDAKCIJA:

Thomas Šujić (tehnički urednik)

Jelena Ademi (grafička urednica)

FOTOGRAFIJE:

Nada Sudarević

ADMINISTRACIJA:

Branimir Kuntić (pravnik@hrvatskarijec.rs)

Ljubica Vujković-Lamić (tajnice@hrvatskarijec.rs)

Zdenka Sudarević (distribucija@hrvatskarijec.rs)

KOMERCIJALISTICA:

Mirjana Trkulja (komercijala@hrvatskarijec.rs)

TELEFON: ++381 24/55-33-55;

++381 24/55-15-78;

++381 24/53-51-55

TEKUĆI RAČUN: 355-1023208-69

E-MAIL: ured@hrvatskarijec.rs

WEB: www.hrvatskarijec.rs

TISAK: Doo Magyar Szó Kft Novi Sad

List je upisan u Registar javnih glasila

Agencije za privredne registre Republike Srbije

pod registarskim brojem: NV000315

COBISS SR-ID 109442828

CIP - Katalogizacija

u publikaciji Biblioteka

Matice srpske, Novi Sad

32+659.3(497.113=163.42)

Pišemo i brišemo

O čemu trebamo, a o čemu ne trebamo pisati u našem tjedniku odavno se vodi polemika. Netko misli kako trebamo pisati samo o događanjima među Hrvatima u Srbiji i da sugovornike trebamo tražiti samo u hrvatskoj zajednici. Drugi pak misle da trebamo pisati o lokalnim temama u mjestima gdje žive Hrvati, treći misle da trebamo pisati o najvažnijim političkim, kulturnim, društvenim događanjima u cijeloj Srbiji, četvrti nešto sasvim četvrto i tako dalje i tako dalje. O tome kakve tekstove i o čemu trebamo pisati postoje razna mišljenja i u samoj redakciji – jedni bi samo da se drže uskih nacionalno-manjinskih tema, drugi pak smatraju da trebamo ići šire i posvetiti pažnju glavnim temama u društvu u kojemu živimo. U svemu tome, na koncu, pokušavamo pronaći balans, pa kao što čitatelji mogu vidjeti i pročitati u svakome broju, nastojimo uz redovito praćenje svih događanja među Hrvatima u Srbiji pisati i o temama koje govore o tome kakvo je stanje stvari u društvu u kojemu živimo.

U ovome broju o aktualnom trenutku u Srbiji, kao i o tome kakvu ulogu u tome imaju karikature, govori (i crta) cijenjeni karikaturist, grafičar i ilustrator iz Beograda **Dušan Petričić**.

Kada je riječ o događanjima u hrvatskoj zajednici, ne manjka aktivnosti pa ni tema. Uočljivo je (i dobro) da se sve više razvijaju programi i projekti u suradnji institucija i organizacija iz raznih krajeva Hrvatske. Započela je edukacija za pisanje projekata za apliciranje iz fondova Europske unije u organizaciji Hrvatskog nacionalnog vijeća u suradnji sa Županijskom razvojnom agencijom Osječko-baranjske županije. O potrebi za ovakvom edukacijom se već dugo vremena govori i konačno se to i događa – edukaciju polazi dvadesetak osoba iz Monoštora, Sombora, Srijemske Mitrovice, Tavankuta, Subotice, Đurđina i Sonte. Čakovčani su također bili u posjetu Subotici, u sklopu višegodišnje suradnje na projektu *Čitanjem do zvijezda*, koji u Hrvatskoj organizira Hrvatska mreža školskih knjižničara, a prije četiri godine pridružila im se Gradska knjižnica Subotica koja ga u suradnji s HNV-om uspješno provodi. Treća osnovna škola u Čakovcu u kojoj se ovaj program odvija već deset godina ove je školske godine dobila od Ministarstva znanosti i obrazovanja Hrvatske sredstva za projekt čiji je cilj promicanje kulture i jezika Hrvata koji žive u Srbiji. Vrlo brzo će i učenici iz Srbije krenuti put Međimurja gdje će se družiti, igrati i učiti s učenicima iz Čakovca i sudjelovati u natjecanju s djecom iz cijele Hrvatske. Korisno i lijepo. I na znanstvenom planu se već nekoliko godina u suradnji s Odsjekom za etnologiju i kulturnu antropologiju Filozofskog fakulteta iz Zagreba provode istraživanja tradicijske baštine Hrvata u Vojvodini. Nakon provedenih istraživanja bačkih, podunavskih i srijemskih Hrvata prethodnog su vikenda banatski Hrvati bili domaćini terenskog istraživanja studenata s ovog fakulteta, te se očekuje da će rezultati i njihovog rada biti objavljeni u posebnoj monografiji.

Na koncu, u suradnji diplomirane etnologinje i višeg kustosa Muzeja Vojvodine u Novom Sadu **Tatjana Bugarski** s Društvom za očuvanje običaja šokačkih Hrvata *Gibarac*, ovjekovječeni su i svadbeni običaji u Gibarcu u ovome Muzeju.

Ima još i drugih tema iz kulture, ekonomije, poljoprivrede u ovome broju. A ako se nekome učini da možda propuštamo pisati o najaktualnijim događanjima u Srbiji, a to su prosvjedi i kontraprosvjedi, kampanja i nedostatak dijaloga među ključnim političkim akterima, neka ne brinu. O tome će se još puno pisati, kako stvari stoje.

J. D.

Uključiti se u izborni proces za EU parlament

Demokratski savez Hrvata u Vojvodini održao je sjednicu Predsjedništva u utorak, 9. travnja, u Petrovaradinu, na kojoj je bilo riječi o nekoliko važnih tema među kojima su uvjeti za rad stranke te aktualni politički događaji i procesi u Srbiji, kao što su prosvjedi građana, dinamika na političkoj sceni, hrvatsko-srpski odnosi te izazovi koji u neposrednoj budućnosti predstoje za DSHV.

Svjesni svih teškoća koje donosi izgradnja šestokatnice u neposrednom susjedstvu Doma DSHV-a, Predsjedništvo je zaključilo da se trebaju nastaviti pratiti sve aktivnosti na tome planu te pružilo maksimalnu podršku poduzetim koracima i djelovanju izabranog povjerenstva na čelu s dipl. ing. **Grgom Horvatskim**.

Tijekom rasprave o aktualnim događanjima na srbijanskoj političkoj sceni konstatirano je da je dosadašnje držanje DSHV-a bilo odgovorno i kada je u pitanju odnos prema građanskim prosvjedima i kada je riječ o preslagivanjima na političkoj sceni. DSHV je bio i ostao samostalni politički subjekt, koji autonomno djeluje posvećen boljitku Hrvata u Srbiji, zaštitu prava i artikuliranju interesa.

Na koncu, Predsjedništvo DSHV-a je pozvalo svoje članove da se maksimalno angažiraju glede upisa djece u razrede na hrvatskom i tako posvjedoče da im je stalo ne samo da se prava Hrvata ostvaruju u većem obujmu nego i da se na taj način iskaže nacionalna svijest i zauzetost za budućnost Hrvata u Srbiji.

Predsjedništvo DSHV-a je apeliralo na sve članove i simpatizere koji su državljani i Hrvatske da se uključe u izborni proces za Europski parlament, koji će biti održani 26. svibnja. Birači koji nemaju prebivalište u Hrvatskoj trebaju obaviti aktivnu registraciju u konzularno-diplomatskim predstavništvima Hrvatske do 15. svibnja 2019. godine. Sudjelovanjem u izborima za Europski parlament Hrvati u Srbiji očitovat će svoju dosljednu zainteresiranost za budućnost Europske unije, zajednice država čijim odlučnim zalaganjem DSHV nastoji postati, i tako pridonijeti, vjerujemo, širenju europskih perspektiva i napretku Srbije u europskim integracijama.

Press služba DSHV-a

Nove prijetnje ratnog zločinca Šešelja

Šešelj prijetio Aleksandri Jerkov i Milojku Pantiću

Vojislav Šešelj, predsjednik Srpske radikalne stranke, uputio je 9. travnja javne prijetnje **Aleksandri Jerkov**, zastupnici Demokratske stranke i novinaru **Milojku Pantiću** zbog tekstova objavljenih u listu *Danas*.

Šešelj je na svom Twitter nalogu napisao da će Jerkov nestati sve dlake s glave i da će joj namazati glavu katranom i nalijepiti guščijim perjem. Pantiću je poručio da će mu uskoro »je*ati majku« da bi mu dokazao da je *šešeljizam* živiji nego ikad i da je u stanju »da počisti sav izdajnički ološ«.

»Neću polemizirati s ratnim zločincem. Normalan čovjek nema što pričati s osuđenim ratnim zločincem«, rekao je za *Danas* Milojko Pantić povodom prijetnji koje mu je uputio Šešelj. Lider radikala prijetio je novinaru zbog autorskog teksta »Kad politički gubitnici dođu na vlast«, objavljenom u *Danasu* u ponedjeljak, 8. travnja. U njemu je Pantić, između ostalog, konstatirao da je u Srbiji na djelu najteži oblik društvene bolesti, koja se slobodno može nazvati *slobizam* i *šešeljizam*.

Na pitanje hoće li i kako reagirati, Pantić je citirao **Krležu**: »Prezirom i šutnjom«.

Šešelj je prijetio i Aleksandri Jerkov, reagirajući na izjavu koju je dan ranije dala *Danasu*, a u kojoj navodi da Šešelju, osuđenom ratnom zločincu, ni godinu dana poslije presude, nije oduzet mandat u Skupštini Srbije, jer ima zaštitu **Aleksandra Vučića**, predsjednika Srbije i Srpske napredne stranke.

»Aleksandra Jerkov tvrdi da mi Aleksandar Vučić garantira da mi neće faliti ni dlaka s glave. Ja Aleksandri Jerkov garantiram da će njoj nestati sve dlake s glave, glava biti namazana katranom i

nalijepljena guščijim perjem. Da se jasno vidi kako izgleda glavna guska srpske politike«, napisao je Šešelj na Twitteru.

Ovo nije prvi put da osuđeni ratni zločinac, a ipak i dalje zastupnik Skupštini Srbije, otvoreno prijeti političkim neistomišljenicima.

Reagirajući na najnovije Šešeljeve prijetnje, Jerkov u izjavi za *Danas* kaže da je »uopće ne interesiraju uvrede lidera SRS-a«, jer, kako ističe, on nju ne može uvrijediti.

»Interesira me isključivo zbog čega institucije u Srbiji ne rade svoj posao i ne reagiraju na kaznena djela na koja moraju reagirati po službenoj dužnosti. Ne interesira me čak ni to zbog čega ga Aleksandar Vučić štiti, interesira me zbog čega Vučićeva zaštita sprječava institucije da rade svoj posao. Vojislav Šešelj mi prijeti da ću ostati bez ijedne dlake na glavi. Njegova i Vučićeva politika devedesetih je desetke tisuća ljudi ostavljala bez glava i ove prijetnje doživljavam veoma ozbiljno. Ne zbog sebe, nego zbog toga što činjenica da mene godinu dana javno maltretira osuđeni ratni zločinac bez ikakve reakcije nadležnih tijela govori o tome što drugi naši građani trpe i koliko su nezaštićeni, a to je veći problem od Vojislava Šešelja«, ocjenjuje Aleksandra Jerkov u izjavi za *Danas*.

Podsjetimo, Žalbeno vijeće Mehanizma za međunarodne kaznene sudove, kao pravni nasljednik Haškog tribunala, osudilo je Vojislava Šešelja na kaznu zatvora od deset godina po tri točke optužnice za poticanje na progon, deportaciju i druga nehumana djela kao zločin protiv čovječnosti, počinjen u Hrtkovcima u Vojvodini 1992. godine.

H. R.

Potpota Županijske razvojne agencije Osječko-baranjske županije

Počela edukacija za pisanje EU projekata

Hrvatsko nacionalno vijeće, u suradnji sa Županijskom razvojnom agencijom Osječko-baranjske županije, organizira edukaciju za pisanje projekata za apliciranje iz fondova Europske unije. Seminar će biti organizan u tri etape u trajanju od po dva dana, a njime se želi unaprijediti i poboljšati znanje u pisanju EU projekata među članovima hrvatske zajednice u Srbiji.

Prva etapa seminara održana je prošloga tjedna u Tavankutu, na Etno salašu *Balažević*. Edukaciju polazi dvadesetak osoba iz Monoštora, Sombora, Srijemske Mitrovice, Tavankuta, Subotice, Đurđina i Sonte. Na samom početku seminara polaznike su pozdravili ravnatelj Županijske razvojne agencije Osječko-baranjske županije **Stjepan Ribić**, ravnatelj Zavoda za kulturu

mo 1.154 projekta ukupne vrijednosti nešto malo manje od 900 milijuna eura. Ali znajte: Europska unija vam nije zagarantirana sigurnost, ne znači da ćete vi ulaskom u EU svako jutro dobivati 100 eura u sandučić. Europska unija je samo jedna od velikih mogućnosti, a ovisi o vama hoćete li znati tu mogućnost iskoristiti ili ne. Ono što mi želimo jest prenositi naše znanje vašim ljudima, gdje ćete jednostavno učiti i na našim pogreškama, ali i našim primjerima dobre prakse».

Prvi dojmovi

Jedan od polaznika, **Josip Bako** iz ZKVH-a zadovoljan je prvim setom od ukupno tri serije predavanja.

vojvođanskih Hrvata **Tomislav Žigmanov** te predsjednik mjesnog HKPD-a **Matija Gubec** i dopredsjednik HNV-a **Ladislav Suknović**.

Specifična znanja

Ravnatelj županijske razvojne agencije Stjepan Ribić pojasnio je što se želi postići ovom edukacijom kao vidom potpore Hrvatima u Srbiji: »Zajedno sa županom **Ivanom Anušićem** prije par mjeseci smo posjetili Hrvate u Vojvodini gdje smo zajednički došli do zaključka da bi bilo jako dobro uložiti u edukaciju naših ljudi, u smislu kako napisati dobar EU projekt, za recimo razvoj poduzetništva, kulture, općenito od kulture do infrastrukture. Ono što mi želimo pomoći jest da polaznici ovladaju specifičnim znanjima ulažući u svoju naobrazbu i sebe. Sve više i više će se tražiti ljudi koji imaju specifična znanja u metodologijama i pisanju projekata za fondove EU. Na kraju ćemo polaznicima koji budu zadovoljili svojim znanjem dodijeliti diplomu koju će poslije moći priložiti uz svoj životopis, a ono najvažnije dobit će jedno dragocjeno znanje. Po pitanje EU fondova, subjekti iz naše županije su najuspješniji u Hrvatskoj. Do danas bilježi-

»Predavači su osobe s odličnim referencama, njihovo iskustvo je više nego očito. Govore konkretno, krenuli su od početka, a cilj je da polaznici nauče projektno razmišljati i razvijati misao od ideje do realizacije. To je dobra polazna osnova za sve tipove projekata. EU projekti predstavljaju izazov koji će biti neophodno svladati, jer u postupku pridruživanja EU, a pogotovo nakon pristupanja Srbije EU, većina nacionalnih projekata će biti preusmjerena na razinu EU financiranja. Udrugama će financijska komponenta definitivno biti prepreka, ali i udruge će se zbog toga u budućnosti morati transformirati u mini razvojne centre zajednice, uz proširenu djelatnost, prije svega na područje turizma, ali i šire. U ovim nastojanjima važna će biti potpora profesionalnih institucija hrvatske zajednice u Srbiji», kaže on.

Dario Marton iz Radio Marije Srbije kaže kako je za taj medij ova edukacija od velikog značaja, jer od ove godine prelaze na samofinanciranje.

»Svjetska obitelj Radio Marije iz Italije nam je dala naputak da se moramo sami organizirati kako bismo došli do sredstava. Sudjelujemo na ovom seminaru, jer, iako imamo iskustva u pisanju projekata, to nije dovoljno», kaže Marton.

I. D.

Izaslanstvo iz Čakovca u posjetu Hrvatima u Subotici

Kviz koji povezuje

U okviru projekta *Čitanjem do zvijezda* koji već četvrtu godinu u Subotici i okolici provodi Gradska knjižnica Subotica u suradnji s Hrvatskim nacionalnim vijećem, u uzvratnom trodnevnom posjetu Subotici boravila je delegacija Treće osnovne škole Čakovec iz istoimenog mjesta, gdje se već deset godina organizira državna razina ovog interesantnog kviza za poticanje čitanja i kreativnosti. Kao potpora, s njima je doputovao i **Josip Grivec**, zamjenik župana Međimurske županije. Delegaciju škole su sačinjavali učenici **Ivano Čajić, Hana Miller, Vito Križaić i Katarina Bartolić**, voditelj projekta **Dražen Ružić**, ravnateljica škole **Nataša Hajdinjak** te učiteljice **Dijana Oreški Vidović i Katarina Pahek Čajić**.

Ovo je bio njihov prvi boravak u Subotici, a kako je do njega došlo objasnio nam je Dražen Ružić, voditelj projekta *Čitanjem do zvijezda* koji u Hrvatskoj organizira Hrvatska mreža školskih knjižničara.

»Treća OŠ Čakovec već treću godinu zaredom ima izvrsnu suradnju s hrvatskom nacionalnom manjinom u Srbiji koja je nastala putem projekta poticanja čitanja i promicanja kulture čitanja – natjecanja u znanju i kreativnosti *Čitanjem do zvijezda*. Ove

smo školske godine dobili od Ministarstva znanosti i obrazovanja Hrvatske sredstva za projekt pod naslovom *Lijepa riječ, igra i prijateljstvo ne poznaju granice* čiji je cilj promicanje kulture i jezika Hrvata koji žive u Srbiji što je osnovni preduvjet za očuvanje, jačanje i njegovanje nacionalnog identiteta, tradicijske kulture te njegovanje hrvatskoga jezika u roditeljskom domu kako bi djeca imala podlogu za njegovo dodatno učenje u školi. To će se postići poticanjem mobilnosti učenika i učitelja te in-

tenzivnim radom na vidljivosti hrvatske nacionalne manjine u zemljama nastanjenja. U posljednje četiri godine ostvarena je dobra suradnja s hrvatskom nacionalnom manjinom u Subotici. Naime, oni dolaze u Čakovec na natjecanje u znanju i kreativnosti *Čitanjem do zvijezda* gdje aktivno sudjeluju u natjecanju sa svim učenicima iz Hrvatske. Također se s njima i druže tijekom jednog dana. Ove godine za njih je planiran boravak od tri dana u Međimurju gdje će se družiti, igrati i učiti s učenicima iz III. OŠ Čakovec, ali i sudjelovati u natjecanju *Čitanjem do zvijezda* s djecom iz cijele Hrvatske», kaže Ružić.

Susreti učenika

Bogatim programom osmišljenim na nekoliko lokacija i s različitim sudionicima subotički domaćini, Hrvatsko nacionalno vijeće i Gradska knjižnica Subotica, potrudili su se gostima iz Čakovca predstaviti ovdašnju hrvatsku zajednicu. Stoga su prvog dana organizirali predstavljanje u Osnovnoj školi *Matko Vuković* u kojem su sudjelovali učenici ove subotičke škole koji nastavu pohađaju na hrvatskom jeziku, ali i djeca iz Čakovca. Upoznavanje s kulturnom i povijesnom baštinom Grada Subotice bila je tema drugog dana druženja koje je započelo obilaskom grada

i njegovih znamenitosti uz stručno vodstvo te nastavljeno etno radionicom u HKC-u *Bunjevačko kolo* na kojoj su se čakovečki učenici uz pomoć svojih vršnjaka okušali u pjesmi i plesu bunjevačkih Hrvata. Trećeg dana za sve sudionike projekta u Gradskoj knjižnici Subotica organizirana je slamarska radionica na kojoj su nastale pisanice urešene u tehnici slame. Za odrasle članove delegacije iz Čakovca priređeni su prijemi i sastanci u Hrvatskom nacionalnom vijeću, Generalnom konzulatu Republike Hrvatske u Subotici, Demokratskom savezu Hrvata u Vojvodini i Gradskoj knjižnici Subotica, a upoznali su se i s načinom funkcioniranja Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata te NIU *Hrvatska riječ*.

Nastavak druženja

Druženje koje je započeto proteklog tjedna u Subotici bit će nastavljeno već za mjesec dana kada će učenici OŠ *Matko Vuković* iz Subotice otputovati na državno natjecanje *Čitanjem do zvijezda* u Čakovec. Predviđeno je da i subotički đaci budu također smješteni u domovima obitelji djece iz Čakovca koja su ovih dana bila u Subotici. Novostečena prijateljstva bit će učvršćena, a vjerujemo i nastavljena i nakon završetka ovogodišnjeg projekta jer doista *Lijepa riječ, igra i prijateljstvo ne poznaju granice*.

»Bio je ovo prvi korak u novom obliku suradnji za koji se nadamo da će postići veću vidljivost naših Hrvata koji žive u Subotici, potaknuti učenike da razmjenjuju svoja iskustva, da se više međusobno povežu, komuniciraju na hrvatskom jeziku, da svjedoče postojanju hrvatske nacionalne manjine u Srbiji, da ih svojim primjerima i savjetima potaknu na važnost očuvanja svoga entiteta u Srbiji i da pokažu koliko su im oni važni. Osnajeni dobrim primjerom suradnje sa Suboticom pozvali smo OŠ *Nikola Zrinjski* iz Murakeresztúra u Mađarskoj da nam se priključi u novom projektu pod nazivom *Rastimo, igravimo se i učimo zajedno!* te ih očekujemo u svibnju u Čakovcu. Projekt je dobio

za pretpristupne EU projekte, jer smo tu veoma uspješni. Međutim, možemo i spremni smo, što je i u nadležnosti županije kao regionalne samouprave, podijeliti iskustva, pomoći u edukaciji glede ove teme, jer imamo izvrsnu Razvojnu agenciju. Također, pomoći u okviru drugih naših nadležnosti«, izjavio je zamjenik župana Međimurske županije Josip Grivec.

Goste iz Čakovca u DSHV-u primili su predsjednik stranke **Tomislav Žigmanov**, predsjednik subotičke podružnice DSHV-a **Mirko Ostrogonac** te član Vijeća stranke **Ivan Budinčević**.

Ovom je prigodom Žigmanov svojim gostima predstavio stranku na čijem je čelu (njezinu povijest, ciljeve i važnost), te govorio o hrvatskoj zajednici u Srbiji i njenom položaju. Među ostalim je istaknuo kako je u pitanju »ranjena« zajednica koja još uvijek živi u državi u kojoj je antihrvatsko raspoloženje visoko rasprostranjeno, državi koja u ekonomskom smislu ima najmanji bruto nacionalni dohodak u Europi, što ovdašnje Hrvate vjerojatno čini najsiromašnijima na svijetu. Osvrnuo se i na probleme glede ostvarivanja određenih političkih prava na državnoj razini, te podsjetio na, do nedavno, gotovo nepostojeću komunikaciju s predstavnicima republičkih vlasti u Srbiji. U tom je smislu istaknuo kako je navezanost i naslonjenost na Hrvatsku jedini način da se pokuša nešto artikulirati te kako po-

podršku Međimurske županije i nadamo se da će se takvoj suradnji u narednim godinama, uz Srbiju i Mađarsku, priključiti i naša nacionalna manjina iz Austrije i Rumunjske«, kazao je voditelj projekta Dražen Ružić.

Prijemi u HNV-u i DSHV-u

Na sastanku u HNV-u gosti iz Čakovca razgovarali su s dužnosnicima toga tijela na čelu s predsjednicom **Jasnom Vojnić**. Dužnosnici HNV-a su im predstavili aktualno stanje i položaj hrvatske zajednice u Srbiji, a u kontekstu ostvarivanja manjinske samouprave. Na sastanku je, među ostalim, bilo riječi i o mogućim vidovima suradnje.

»Prepunimo dojmova, zadivljeni entuzijazmom i aktivnošću hrvatske zajednice u Vojvodini, odnosno u Srbiji. To nas itekako veseli. Naravno da smo znali da u Srbiji postoje Hrvati, ali ipak nismo toliko puno znali o njima, budući da je naša županija fizički udaljenija. Razmjena učenika u sklopu projekta *Čitanjem do zvijezda* traje već nekoliko godina, što je osnova za suradnju i na drugim područjima. Da smo granična županija sa Srbijom, onda bismo hrvatskoj zajednici mogli pomoći oko projekata vezanih

stoji dobra komunikacija s institucijama u matičnoj domovini, zahvaljujući čijoj se potpori i pomoći ipak uspijevaju ostvarivati određeni rezultati i bilježiti uspjesi.

Kako je ovom prigodom predsjednik DSHV-a iznio i činjenicu da su potrebe hrvatske zajednice u Srbiji, kako financijske tako i kadrovske, velike te kako suradnje s Hrvatskom manjka, podžupan Josip Grivec je rekao da bi centralna vlast u Hrvatskoj trebala više skrbiti o Hrvatima u Srbiji i štititi njihove interese, odnosno institucionalno se zalagati za to da prava ovdašnjih Hrvata budu razmjerna onim kakva ima srpska manjina u Hrvatskoj. Ujedno je ukazao na potrebu produbljivanja suradnje sa županijama, koje, po njegovom mišljenju mogu pomoći u nekoj mjeri, kao i izvršiti određeni pritisak prema hrvatskoj Vladi.

Mirko Ostrogonac je, među ostalim, govorio o djelovanju subotičke podružnice DSHV-a te istaknuo kako se zbog posljedica rata Hrvati ovdje radije opredjeljuju za angažman u kulturnim udrugama nego u politici, koja, kako smatraju, automatski povlači za sobom određene probleme. Podsjetio je kako je slabljenjem demokratske opcije od 2012. godine počela slabiti i pozicija DSHV-a, a samim tim i položaj Hrvata na ovim prostorima.

B. I. / D. B. P. / I. P. S.

Danas Sajam zapošljavanja u hotelu *Galeria*

Gospodarstvo u Subotici počelo se posljednjih godina stidljivo oporavljati, te su poslodavci ponovno počeli zapošljivati, međutim mnogi se žale da unatoč i dalje velikom broju prijavljenih na evidenciji Nacionalne službe za zapošljavanje, u pojedinim zanimanjima ne mogu naći radnike. Poseban je problem s visokoobrazovanim radnicima, prije svega u ICT zanimanjima (informacijska i komunikacijska tehnologija), a prisutan je i nedostatak niskokvalificiranih radnika, primjerice u građevinarstvu ili ugostiteljstvu.

Sajam zapošljavanja, 41. po redu, koji se upravo danas, do 14 sati, održava u u atriju hotela *Galeria* pokazao se kao učinkovit način pronalaženja radne snage, odnosno radnog mjesta. Na štandovima 38 poslodavaca u ponudi je ukupno 700 radnih mjesta, među kojima su najtraženiji obrtnici, poput električara, bravara, zavarivača, potom radnici u ugostiteljstvu, građevinarstvu i trgovini, dok se za visokoobrazovne profile najviše nude poslovi u području bankarstva i menadžmenta u prodaji i u industrijskim sustavima.

Sajam ima 100-postotni učinak, budući da sva radna mjesta koja se nude budu i popunjena, kaže načelnica Odjela za posredovanje u zapošljavanju i planiranju karijere pri Filijali NSZ-a u Subotici **Verica Vujadinović**.

»Sva radna mjesta iskazana na prošlogodišnjem Sajmu zapošljavanja su popunjena, tako da je ova manifestacija podjednako korisna za poslodavce i za nezaposlene, a Sajam je također namijenjen i za osobe koje žele promijeniti posao kojim se trenutno bave. Također, svima savjetujemo da budu teritorijalno pokretljivi, odnosno da traže posao i izvan Subotice, budući da na Sajmu imamo i poslodavce iz drugih općina, ovoga puta iz Bačke Topole i iz Sente.«

Naime, nedostatak radne snage posljednjih godina naveo je poslodavce da prošire svoju potragu. Kako bi osigurali radnike, poslodavci sudjeluju na sajmovima zapošljavanja i izvan svojih općina. To svakako svjedoči o činjenici da je situacija na tržištu rada složena budući da postoji nesklad između potreba poslodavaca i potreba radnika, navodi Vujadinović.

»Kako bismo nadomjestili nedostatak kadrova, u sklopu NSZ-a organiziramo različite obuke za traženje posla. Obučavamo nezaposlene kako napisati dobar CV, organiziramo programe dokvalifikacije, a također provodimo i obuke za poznatog poslodavca, kada kandidate osposobljavamo za određeno radno mjesto.«

Prema podacima Nacionalne službe za zapošljavanje, broj nezaposlenih u Subotici je iz godine u godinu sve manji. Na području Sjevernobačkog okruga ta se brojka trenutačno kreće oko osam tisuća, od čega se oko pet tisuća nalazi na evidenciji NSZ-a u Subotici. Smanjenje broja nezaposlenih rezultat je otvaranja radnih mjesta u Gospodarskoj zoni *Mali Bajmok*, gdje je trenutačno zaposleno preko šest tisuća ljudi, ali jednako tako i posljedica odlaska stanovništva u inozemstvo.

Uslijed manjka kvalificirane radne snage poslodavci su, osim potrage za radnicima izvan svoje općine, pribjegli snižavanju

kriterija pri zapošljavanju, poput razine obrazovanja, dobne granice, radnog iskustva. Tako je, primjerice, u Industrijskoj zoni *Mali Bajmok* dobna granica za zapošljavanje operatera u proizvodnji pomaknuta s 30 na 45 godina, a u posljednje vrijeme niti srednja stručna sprema nije uvjet, već kriterije ispunjavaju i kandidati s osnovnoškolskim obrazovanjem. Osim toga, radnici u proizvodnji svakodnevno stižu organiziranim prijevozom iz Sombora i drugih okolnih mjesta, dok su u menadžmentu ovih velikih stranih kompanija uposleni poglavito visokoobrazovani stručnjaci iz Beograda i južne Srbije, jer u Sjevernobačkom okrugu nema dovoljno radne snage kvalificirane za tu vrstu posla.

S druge strane, Verica Vujadinović kaže da su Subotičani prilično izbirljivi kada je riječ o ponudi poslova, te da veliki broj evidentiranih u NSZ-u, često bez stručne spreme, odbija raditi kada im se za to pruži prilika.

»Smatram da su naši sugrađani prilično izbirljivi kada je riječ o poslu. Dođu nam primjerice nezaposlene osobe sa završenom osnovnom školom i ne žele prihvatiti posao za plaću od 30 tisuća dinara. Ono što također često rade kako ih ne bismo skinuli s evidencije jest da se pojave kod poslodavca i nakon par dana daju ostavku«, kaže Vujadinović i dodaje da najteže dolaze do posla visokoobrazovani kandidati, te da uslijed odlaska mladog i školovanog stanovništva u inozemstvo zbog boljih uvjeta rada, već sada nedostaju određene struke.

Odlazak radne snage u inozemstvo donosi daleko veće opasnosti nego što je prividna korist od smanjenja nezaposlenosti. Iako se iseljavanjem stvara manji pritisak na tržište rada, odnosno smanjuje se broj nezaposlenih, istodobno se smanjuje i radno aktivno stanovništvo odnosno ponuda rada. U duljem vremenskom roku to bi moglo imati prilično negativne učinke, odnosno ograničiti rast gospodarstva, osobito ukoliko među iseljenima ima puno mlađeg i obrazovanijeg stanovništva.

S obzirom na demografska kretanja, odnosno starenje stanovništva, iseljavanje građana mlađe dobi može značiti da u budućnosti jednostavno neće imati tko raditi što automatski znači i ugrožen rast gospodarstva.

Gospodarstvenici se već sada svakodnevno suočavaju s poteškoćama u pronalaženju kvalitetne radne snage, dok su, s druge strane, niska cijena rada, ugovori na određeno koji se nude na tri ili šest mjeseci ili se uopće ne nude odnosno radi se »na crno«, razlozi koji tjeraju Subotičane da s kuferom i ulaznicom dvojnog državljanstva krenu k zapadu u neko bolje sutra.

Hoće li ovaj gorući problem itko početi rješavati ili je povećanje cijene rada, bolja zdravstvena zaštita i standard u rangu ljudskog dostojanstva ipak nemoguća misija u neko skorije doba?

Poslodavci i politika trebali bi iznaći model da plaće postanu dovoljno stimulativne da zadrže radnu snagu kod domaćih poslodavaca, kako deficitarne kadrove ne bi besplatno školovali za bogate i razvijene zemlje. U protivnom, za nekoliko godina neće postojati dovoljan broj kvalificirane radne snage, a možda niti one nekvalificirane koja će moći zadovoljiti potrebe tržišta rada.

Marija Matković

Dosije: Zločini nad Hrvatima u Vojvodini (9)

Nasilje nad hrvatskim stanovništvom Vojvodine, 1993. godina

U prvoj polovini 1993. godine došlo je do smanjenja obima prisilnih preseljenja, međutim nastavljeno je sa pretnjama i zastrašivanjem nesrpskog stanovništva na teritoriji Vojvodine od strane militantnih grupa u cilju razmene kuća. Pritisци su i dalje vršeni putem telefonskih pretnji, bacanja bombi i javnih prozivanja »nepodobnih«.¹⁹²

Ubistvo članova porodica Oskomić i Tomić 30. jula 1993. godine u selu Kukujevcima, opština Šid, dovelo je do novog talasa iseljavanja Hrvata sa teritorije Vojvodine.¹⁹³

Opština Ruma, 1993. godina

Pretnje Hrvatima u Rumi su se smanjile tokom 1993. godine, ali je i dalje bilo slučajeva bacanja bombi u dvorišta Hrvata u gradskom naselju Breg.

Početkom 1993. godine u Hrtkovcima su javno istaknuti plakati na kojima je kao rok za iseljavanje preostalih Hrvata i Mađara određen 12. februar te godine.¹⁹⁴ U isto vreme, srpske izbeglice okupljene oko Ostoje Sibinčića u više navrata su uz pretnju oružjem sprečili sud i policiju da iz kuća proteranih Hrvata isele osobe koje su se u njih uselile.¹⁹⁵ Zbog toga je iseljavanje nasilno useljenih izbeglica u hrvatske kuće trajalo mesecima. Opštinski sud u Rumi je zbog ometanja sudskih organa osudio šestoro izbeglica na uslovne kazne zatvora.¹⁹⁶

Opština Šid, 1993. godina

U šidskom selu Kukujevcima 30. jula 1993. godine ubijen je bračni par Oskomić, kao i njihova rođaka Marija Tomić. Do 15. oktobra 1993. godine, kada su osumnjičeni za ovo ubistvo uhapšeni, više od 50 hrvatskih porodica iz Kukujevaca se iselilo.¹⁹⁷ Nakon ovog ubistva u selo su došle nove grupe izbeglica,

192 Izveštaj broj E/CN.4/1994/47 od 17. novembra 1993. godine, par. 213-215, navedeno prema Mazowiecki, »Izveštaji 1992-1995«, Univerzitet u Tuzli i Istraživačko-dokumentacioni centar Sarajevo, 2007. godine, str. 254, dostupno na: http://www.untz.ba/uploads/file/promocije/2013-14/tadeusz-mazowiecki-inmemoriam-oktobar2013/IZVJESTAJI_MAZOWIECKI_1992-1995-BOS.pdf.

193 Izjava svedoka J.D. data FHP-u, septembar 1993. godine; Izjava svedoka Z.D. data FHP-u, septembar 1993. godine; Izjava svedoka D.R. data FHP-u, septembar 1993. godine; Izjava svedoka S.K., septembar 1993. godine; Izjava svedoka Ž.I., septembar 1993. godine.

194 »Plakati oročili iseljenje«, *Borba*, 11. februar 1993. godine; »Štrajk u fabrici kvalitetnih Srba«, *Duga*, 13. mart 1993. godine.

195 »Hoće miliciji da uskrate gostoprimstvo«, *Politika*, 3. februar 1993. godine; »Štrajk u fabrici kvalitetnih Srba«, *Duga*, 13. mart 1993. godine; Izveštaj Pod lupom br. 8, »Razmena stanovništva - vojvođanski Hrvati za Srbe iz Hrvatske«, Fond za humanitarno pravo, decembar 1993. godine, str. 3.

196 Izveštaj Pod lupom br. 8, »Razmena stanovništva - vojvođanski Hrvati za Srbe iz Hrvatske«, Fond za humanitarno pravo, decembar 1993. godine, str. 3.

197 Izveštaj broj E/CN.4/1994/110 od 21. februara 1994. godine, par.

koje su nastavile da vrše pritisak na Hrvate podmetanjem požara i bacanjem bombi na njihova imanja.¹⁹⁸

Prema svedočenju Srbina izbeglog iz Hrvatske koji se krajem 1991. godine doselio u Kukujevcima, vid represije prema lokalnom hrvatskom stanovništvu predstavljao je dolazak Vojislava Šešelja, predsednika SRS, na poziv seoske vlasti koju su u Kukujevcima u avgustu 1993. godine činili prevashodno Srbi izbegli iz Hrvatske. U izjavi je naveo da je Hrvatima u Kukujevcima bilo teško: »Bacane su im bombe, pretili su im telefonom. A naročito je neizgodno kada dobiju za komšiju nekog od radikala. Onda tu razgovora nema.« I nastavlja: »Ja se ne slažem sa bombašenjima. Mislim da se sve to moglo uraditi daleko elegantnije.«¹⁹⁹

Kao u Hrtkovcima, tako je i u Kukujevcima Mesna zajednica, koju su činili doseljeni Srbi, podnela zahtev za promenu imena sela, u ovom slučaju u Staro Srpsko Selo. Izvršni odbor SO Šid odbio je ovaj zahtev uz obrazloženje da je ime sela latinskog, a ne hrvatskog porekla. Istovremeno je prihvaćena promena naziva većine ulica u selu, koje su umesto po znamenitim Hrvatima nazvane po ličnostima iz srpske istorije i kulture.²⁰⁰

Opština Indija, 1993. godina

Sredinom avgusta 1993. godine Vojislav Šešelj je posetio bolnicu u selu Stari Slankamen u opštini Indija.²⁰¹ Prilikom po-

147 navedeno prema Mazowiecki, »Izveštaji 1992-1995«, Univerzitet u Tuzli i Istraživačko-dokumentacioni centar Sarajevo, 2007. godine, str. 254, dostupno na: http://www.untz.ba/uploads/file/promocije/2013-14/tadeusz-mazowiecki-inmemoriam-oktobar2013/IZVJESTAJI_MAZOWIECKI_1992-1995-BOS.pdf; Izveštaj Pod lupom br. 8, »Razmena stanovništva - vojvođanski Hrvati za Srbe iz Hrvatske«, Fond za humanitarno pravo, decembar 1993, str. 12; Izjava svedoka M.S. data FHP-u, septembar 1993. godine.

198 Izveštaj Pod lupom br. 8, »Razmena stanovništva - vojvođanski Hrvati za Srbe iz Hrvatske«, Fond za humanitarno pravo, decembar 1993. godine, str. 12; Izjava svedoka S.K. data FHP-u, septembar 1993. godine.

199 Izjava svedoka M.S. data FHP-u, septembar 1993. godine.

200 »Kukujevci ostaju - Kukujevci«, *Sremske novine*, 14. jul 1993. godine; Inicijativa za promenu naziva Kukujevcima obnovljena je 2007. godine kada je, sada većinsko, srpsko stanovništvo, uputilo Skupštini opštine Šid predlog o promeni imena mesta u Lazarevo. Odbornici Skupštine opštine Šid prihvatili su ovaj put inicijativu meštana sremskog sela Kukujevci o promeni imena, dok su meštani susednog Gibarca za svoje selo predložili naziv Dušanovo. Nakon toga zahtevi su prosleđeni Vladi. Međutim, sam predlog je naišao na osudu i veliki broj reakcija nekadašnjih stanovnika ova dva sela, Hrvata koji su bili prinuđeni da odu, te je ovaj predlog na kraju povučen; videti u »Ajde selo da krstimo«, *Danas*, 31. oktobar 2007. godine, dostupno na <https://www.danas.rs/drustvo/ajde-seloda-krstimo/>, pristupljeno 20. novembra 2018. godine; »Dosta je kukanja«, *Blic*, 5. novembar 2007. godine, dostupno na <https://www.blic.rs/vesti/vojvodina/dosta-je-kukanja/3c71k08>, pristupljeno 20. novembra 2018. godine; »Muka naša Gibaračka«, *Hrvatski glas Berlin*, 26. septembar 2012. godine, dostupno na <http://www.hrvatskiglas-berlin.com/?p=48015>, pristupljeno 20. novembra 2018. godine.

201 Bacanje u Dunav, *Sremske novine*, 1. septembar 1993. godine, članak

Fond za humanitarno pravo

Dosije »Zločini nad Hrvatima u Vojvodini« objavio je Fond za humanitarno pravo (FHP) – nevladina organizacija osnovana 1992. godine s ciljem dokumentiranja kršenja ljudskih prava koja su masovno činjena na prostoru bivše Jugoslavije. Dosije »Zločini nad Hrvatima u Vojvodini« je u cjelini dostupan na internet prezentaciji FHP-a www.hlc-rdc.org. Tiškani primjerak može se dobiti slanjem podataka na office@hlc-rdc.org.

Dosije objavljujemo u originalu kako je objavljen, uz nužnu redakcijsku opremu.

sete Šešelj je izjavio da »srpske ranjenike mogu da leče samo Srbi«, kao i to da će zaposleni u bolnici dobiti platu »kad bolnicu očiste od onih koji nisu Srbi«. Sam Šešelj je potvrdio novinarima NIN-a svoje izjave iz Starog Slankamena i dodao da »[t]e naše nepokretne borbe na razne načine muče i kinje hrvatske sestre«.²⁰²

Nekoliko dana posle Šešeljeve posete, u bolnicu je poslat spisak sa imenima zaposlenih u bolnici koje je zbog etničke i/ili političke pripadnosti trebalo otpustiti ili prebaciti na manje plaćena radna mesta. Mediji su tada izvestili da su listu nepodobnih sačinili članovi SRS iz Indije. Najmanje jedna osoba je otpuštena nakon Šešeljeve posete bolnici, dok su drugi zaposleni trpeli pritiske kroz pretnje otkazima.²⁰³

Reagovanje

U februaru 1993. godine specijalni izvestilac Komisije UN za ljudska prava Tadeuš Mazovjecki je objavio izveštaj u kojem je ponovio zabrinutost zbog slučajeva zastrašivanja Hrvata u Vojvodini putem verbalnih i fizičkih pretnji, kao i miniranja kuća. U izveštaju je konstatovano »da su u Sremu mnogi ljudi, posebno Hrvati, napustili sela Hrtkovci, Kukujevci i Novi Slankamen, kao

rezultat pretnji i miniranja kuća«²⁰⁴, kao i »da je policija davala prećutni pristanak na ove incidente koji su kasnije pripisivani pojedincima«.²⁰⁵ Izveštaji izvestioca UN i sve jači pritisak javnosti su bili povod da republičke i pokrajinske vlasti reaguju i da na neki način pokušaju da predstave situaciju u Vojvodini u što je moguće boljem svetlu. Zbog toga su različite delegacije vlasti u nekoliko navrata posetile hrvatska sela u Vojvodini.²⁰⁶

Tako su u martu 1993. godine Margit Savović, savezna ministarka za ljudska prava i prava manjina, Miroљub Mladenović, potpredsednik Skupštine Srbije, Stevan Vještica, potpredsednik Skupštine Vojvodine i Damjan Radenković, potpredsednik Izvršnog veća Vojvodine prisustvovali sednici Saveta MZ Novi Slankamen. Navedeni predstavnici vlasti su tada odbacili navode o pritiscima na nesrpsko stanovništvo Vojvodine i ugroženosti lokalnih Hrvata, a odgovornost je prebačena na takozvani »spoljni faktor«, te je zaključeno da »[z]apadu odgovara destabilizacija svakog sela, a zatim i cele Srbije«. Damjan Radenković je istakao da »[t]e koje se proturaju o navodnoj ugroženosti nacionalnih manjina u Vojvodini nisu tačne. Niko nije otišao sa posla zato što je druge nacionalnosti. I sve ostale izmišljotine su netačne.«²⁰⁷

Ista delegacija, zajedno sa pokrajinskim sekretarom za informisanje Ljubomirom Lukićem i predsednikom SO Ruma Branislavom Devrnjom, posetila je i Hrtkovce u drugoj polovini marta 1993. godine.²⁰⁸ Delegacija se sastala sa predstavnicima Hrtkovaca, među kojima su bili Ostoja Sibinčić, predsednik Skupštine MZ Hrtkovci i Rade Čakmak, koji su pre toga aktivno učestvovali u organizovanju nasilja nad Hrvatima i u tom trenutku optuženi za ugoržavanje sigurnosti i nedozvoljeno držanje oružja. Zaključak delegacije je bio da »nije reč o pustošenju sela i etničkom čišćenju, nego o pojedinačnim slučajevima«.²⁰⁹ Nakon posete, Ostoja Sibinčić je izjavio: »Prvi put osećamo da smo potrebni matici Srbiji.«²¹⁰

Ostoja Sibinčić nije smatrao iseljavanje Hrvata iz Hrtkovca problematičnim, naprotiv. U aprilu 1993. godine izjavio je: »Ako je nešto lepo u ovom ratu to je primicanje ljudi iz dijas-pore svojim maticama i kad su Hrvati i kad su Srbi u pitanju.«²¹¹

204 Izveštaj broj E/CN.4/1993/50 od 10. februara 1993. godine, par. 183, navedeno prema Maziowiecki, »Izveštaji 1992-1995«, Univerzitet u Tuzli i Istraživačko-dokumentacioni centar Sarajevo, 2007. godine, str. 127, dostupno na: http://www.untz.ba/uploads/file/promocije/2013-14/tadeusz-mazowiecki-inmemoriam-oktobar2013/IZVJESTAJ_MAZOWIECKI_1992-1995-BOS.pdf.

205 *Ibid*, par. 184

206 »Srbija je država svih koji u njoj žive«, *Sremske novine*, 31. mart 1993. godine, str. 4.

207 »Srbija je država svih koji u njoj žive«, *Sremske novine*, 31. mart 1993. godine, str. 4.

208 Branislav Devrnja je bio član SPS-a. Komentarišući događaje u Hrtkovcima, u februaru 1993. godine ocenio je da je u pitanju ideološki sukob, negirajući time pitanje kršenja ljudskih prava građana nesrpske nacionalnosti. Kako je Devrnja rekao, radi se o »konfrontaciji sa dubokom političkom pozadinom. Na jednoj strani jedne radikalne opcije krajnje desnice, a sa druge jedne opozicione opcije koje su u ovom trenutku u takvim dubiozama da izgledaju praktično nepomirljiva.« Videti u: »Plakati oročili iseljenje«, *Borba*, 11. februar 1993. godine.

209 »Korak prema istini«, *Sremske novine*, 31. mart 1993. godine, str. 2 i 3; »M. Savović - Nema etničkog čišćenja«, *Borba*, 23. mart 1993. godine; »Nema etničkog čišćenja«, *Večernje novosti*, 23. mart 1993. godine.

210 »M. Savović - Nema etničkog čišćenja«, *Borba*, 23. mart 1993. godine.

211 »Lepota rata«, *NIN*, 23. april 1993. godine, str. 31.

originalno objavljen u NIN-u 27. avgusta 1993. godine; Emisija »Tu sasvim blizu«, TV produkcija UrbaNS, 2001. godina.

202 *Ibid*.

203 *Ibid*; »Bolnica nakraj srca«, *Sremske novine*, 20. oktobar 1993. godine, članak originalno objavljen u NIN-u.

Dušan Petričić, karikaturist

Intervju vodio: Zvonko Sarić

Bez hrabrog urednika nema hrabrog karikaturista

Dobre, uspjele karikature izazivaju snažne reakcije, a brojni karikaturisti su kroz povijest diljem svijeta završavali u zatvoru, dobivali prijetnje ili čak bili ubijeni. S jedne strane karikatura izaziva jaku emociju kod promatrača, a s druge strane, ako je u pitanju politička karikatura koja ima kritički odnos prema vlasti, to kod vlasti izaziva nervozu, jer je s karikaturom nemoguće polemizirati. Karikatura je u najboljoj harmoniji s tiskom i dijeli sudbinu novina, a dobre karikature govore više i od desetak komentara. Dobre karikature se dugo pamte. O karikaturi općenito, te o političkoj i društvenoj karikaturi razgovarali smo s karikaturistom **Dušanom Petričićem**, uz pitanja zbog čega humor i britka satira navode na razmišljanje, ali i zbog čega se moćnici plaše karikatura, dakle smijeha i riječi koje karikature sadrže.

Dušan Petričić (Beograd, 1946.) je karikaturist, grafičar i ilustrator. Kao politički karikaturist prisutan je posljednjih nekoliko desetljeća na stanicama najznačajnijih jugoslavenskih novina i časopisa, a od 1993. redovito je surađivao s nekoliko sjeverno-američkih novina: *The New York Times*, *The Wall Street Journal*, *The Toronto Star*... Kao koautor ili ilustrator kreirao je preko 30 knjiga za djecu, podobijao je toliko nagrada za svoj rad da njihovo nabranje ne može stati u ovaj uvod za intervju. U ovdašnjem podneblju Petričićeve karikature i ilustracije objavljivane su u *Književnim novinama*, *Vidicima*, *Poletarcu*, *Kekecu*, *Politici*, *Večernjim novostima*, *TV novostima*, *Ekonomskoj politici*, sada se objavljuju u *NIN-u*.

Može li se naučiti crtanje karikatura? Postoji li »škola« za karikaturu ili...?

Karikatura je jedna specifična disciplina koja, naravno, podrazumijeva ozbiljno likovno obrazovanje i talent, ali mnogo više od toga istančani, urođeni nerv za bavljenje ovim poslom. Prirodnu duhovitost i vještinu da se jedan običan podatak transformira u zanimljivu i iznenađujuću sliku. Ponekad smiješnu, ponekad ironičnu, ponekad ubojitu. Dakle, »škola« za karikaturu ne postoji. Postoji prirodni dar koji se vremenom i iskustvom stalno unaprjeđuje.

Je li za dobru karikaturu s jedne strane najvažnija ideja, bljesak kreativne energije u momentu, a s druge strane kontinuiran rad?

Da, karikatura počiva na dobroj ideji, i taj dio posla je presudan. Tanku ideju nikakvo likovno umijeće ne može nadoknaditi. I naravno, kao što je slučaj sa sportom, a bogami i nekim drugim mentalnim aktivnostima, kontinuirani rad je od ogromnog značaja.

Što je po Vama uspješna karikatura? Koji su važni elementi karikature?

Čini mi se da je najlakše da odgovorim na ovo pitanje opisom postupka pravljenja karikature.

Faze u kreativnom postupku su, ustvari glavni elementi dobre karikature. Prvo se izabere TEMA, na primjer, neka politička aktualna brljotina, ili stanje u obrazovanju, ili uništavanje grada u kome živite... Zatim se odredi UGAO GLEDANJA, odnosno, što

 www.facebook.com/karikaturedusanpetricica/

točno hoćete reći tom karikaturom. Sljedeći korak je najvažniji – osmisлити situaciju, dakle KREIRATI SLIKU koja će najtočnije i najefektnije prezentirati to što ste smislili da kažete. Posljednja faza je najslađa, LIKOVNA EGZEKUCIJA u kojoj maštovitost i igra imaju presudnu ulogu.

Kako uspijevate da minimalnim grafičkim sredstvima svedete glomazni predložak? Jesu li to »male tajne velikih majstora kuhinje«?

Iskreno, moj stil ne podrazumijeva minimalna grafička sredstva. Moji crteži su sve samo ne jednostavni. Vrlo precizan crtež, mnogo detalja... Ponekad zažalim što se nekada davno na početku karijere nisam opredijelio za jednostavniji likovni pristup. Veoma cijenim i karikaturiste sa svedenim, ali likovno prefinjenim crtežom, kao što su bili **Steinberg** ili **Sempe**, recimo.

Podrazumijeva li se da kvaliteta karikature nastaje i temeljem široke obrazovanosti autora?

Apsolutno. Kao i u svakoj drugoj kreativnoj profesiji široka obrazovanost je preduvjet za vrhunske rezultate. To je nešto što mlade generacije ne znaju, nešto što se tek dugim profesionalnim angažmanom iskristalizira kao imperativ.

Pojasnite zbog čega volite porediti karikaturu s poezijom?

I karikatura i poezija podrazumijevaju izuzetnu preciznost u kreativnom postupku: kako na uvjerljiv način obraditi neku realnu situaciju, scenu, sadržaj, emociju, i prevesti je specifičnim sredstvima na jedan drugačiji jezik. STILIZACIJA je tu ključna reč.

Bavljenje karikaturom zahtijeva i prostor da ona bude objavljena. Je li njega sve manje ovdje i sada?

»Škola« za karikaturu ne postoji * Karikatura počiva na dobroj ideji i taj dio posla je presudan * Kao i u svakoj drugoj kreativnoj profesiji široka obrazovanost je preduvjet za vrhunske rezultate * Naidu neka vremena kada se ne smijete sakrivati iza finih, suptilnih tema i neke »čistije« umjetnosti * Sve osobe, a javne posebno, imaju obvezu da svim svojim raspoloživim snagama sudjeluju u javnom životu * Mi uvijek držimo konce svojih sudbina u svojim rukama i glasujemo za sebe, a ne za partiju, samo što neki to znaju i razumiju, a mnogi ne * Nijedna vlast ne voli satiričare i karikaturiste

Pa to je valjda očigledno. Usprkos agresivnim nastojanjima vlasti da dokaže kako cenzure nema.

Itekako ima i sasvim je nebitno da li se to zove autocenzura ili nekako drugačije. Dobrog političkog karikaturista čine njegov talent, iskustvo i zanat, plus novina i urednik, dovoljno hrabar da objavi karikaturu. Bez hrabrog urednika nema hrabrog karikaturista.

HR **Karikaturist Davor Štambuk osmislio je brend *Caricatures from Croatia*, set originalnih proizvoda s vlastitim ilustracijama. Taj brend objedinjuje set od jedanaest proizvoda oslikanih njegovim poznatim karikaturama na temu gastronomije i hedonizma u mediteranskom načinu života, koji je nezamisliv bez dobre hrane, vina i pokoje ljubavne anegdote. *Caricatures from Croatia* zamišljen je kao posebna linija certificiranih slika, crteža, pregača, kuhinjskih krpa, majica i podložaka za čaše s originalnim potpisom autora. Što mislite o tom Štambukovom brendu i hoćemo li jednog dana imati i brend *Caricatures from Serbia*?**

Štambuk je bio izuzetno duhovit čovjek i sjajna je stvar što je uspio tu duhovitost nesebično podijeliti s publikom, ne samo kroz novinske karikature, nego i produkcijom širokog asortimana proizvoda koje moderna turistička kultura naprosto guta. Ja sam imao nekoliko sličnih pokušaja u prošlosti, posljednji put sa serijom proizvoda baziranih na jednom mom starom plakatu *Bitka za Beograd*. Trenutno u Srbiji imamo jednu drugačiju vrstu brenda koji bi mogao ponijeti naziv *Caricatures from Serbia*. Ali sumnjam da bi se ova naša rukovodeća elita tome radovala.

HR **Magazin *Start* je svojevremeno publicirao u priličnoj mjeri erotsku karikaturu i dao važnost karikaturi uopće. Otto Reisinger je bio ključni karikaturist u tom magazinu, ali zastupljeni su bili i drugi značajni karikaturisti kao što su Blachon, Lassalvy, Hoviv, Štambuk... Je li to bilo značajno za status karikature u to vrijeme i jesu li Vas znale namijati te erotske karikature?**

Start jeste bio erotski magazin koji je svojim sadržajem prevazilazio uske okvire teme. I njegovao je karikaturu erotskog, ali i svakog drugog sadržaja. Osobno se tom vrstom karikature nikada nisam bavio, ukoliko tu ne svrstamo moje karikature na temu političke pornografije, ali naravno da sam se smijao dobrim erotskim dosjetkama.

HR **Kakvo je Vaše mišljenje o erotskim karikaturama? Danas je pornografija preplavila internet, a u jezičnom smislu ovdašnje »žutare« i brojne TV programe, pa ima li erotska karikatura još neko svoje »ušuškano« mjesto?**

Mišljenje o erotskim karikaturama iznio sam u prethodnom odgovoru, a o sveprisutnoj društvenoj, političkoj, medijskoj i

svakoj drugoj pornografiji mislim sve najgore. Vjerujem da je to jedno od najvećih zala i u našem društvu, a bogami i globalno.

HR **Kada započinje Vaš prvi pothvat na ilustraciji knjiga za djecu?**

Moja prva slikovnica koju sam uradio početkom davnih sedamdesetih godina prošlog stoljeća s **Ljubivojem Ršumovićem** zvala se *Još nam samo ale fale*. Ta knjiga, koliko god je utjecala na odrastajuću djecu, pa i njihove roditelje, u velikoj je mjeri odredila i moj budući stil kao ilustratora knjiga za djecu i moj odnos prema dječjoj literaturi uopće.

HR **Što je cilj i što se postiže dobrim vizualnim opremanjem knjiga?**

Knjiga koja posljednjih desetljeća trpi izuzetno agresivne atake od strane novih i sve novijih elektroničkih medija predmet je moje izuzetne brige i ozbiljne aktivnosti. Veliki je izazov izboriti se za djecu-čitatelje uz ovakvu navalu elektroničkih medija i sažvakanih sadržaja, koje djeca naprosto gutaju. Mi preživjeli ilustratori i dizajneri iz prošlih vremena činimo sve od sebe da otmemo poneko dijete od ove nezadržive najezde modernih tehnologija.

HR **Suradivali ste s Duškom Radovićem. Jeste li učili na kreativnom planu od njega?**

Naravno. Duško je bio moj velik prijatelj i suradnik, ali prije svega čovjek od koga sam mnogo toga naučio. Bio je rijetka pojava u našoj sredini, čak i u tim vremenima kada smo kvalitetnih ljudi imali u izobilju. Takvi ljudi su danas naprosto nenadoknadivi.

HR **Živjeli ste u Kanadi desetak godina. Kako je biti karikaturist u Kanadi, a kako u Srbiji?**

Živio sam u Kanadi točno dvadeset godina. Ne oduzimajte mi staž. Raditi karikaturu u Sjevernoj Americi u nekim elementima je slično kao i ovdje. Različito je i utoliko teže što sam bio prinuđen prvo naučiti sve o njihovim političkim i društvenim okolnostima, a zatim da godinama stječem neophodno tamošnje iskustvo i onaj neophodan osjećaj za ljude, naslijeđe, kulturu, mentalitet, bez čega nema ni dobre karikature ni dobre ilustracije.

HR **Kritizirate i razotkrivate brojna događanja na aktualnoj srbijanskoj političkoj sceni. Može li za Vas sada važiti odrednica da ste politički karikaturist? Zbog čega Vas ta tema »vuče«, inspirira u Vašem radu?**

Ja bavljenje dnevnom političkom karikaturom u našem internom žargonu među kolegama profesionalcima nazivam »prljanjem ruku«. Ali mi se čini da je to, u ovom trenutku, teško izbjeći i da je to moja obveza. Naidu neka vremena kada se ne smijete sakrivati iza finih, suptilnih tema i neke »čistije« umjetnosti. Svaki građanin u presudnim vremenima ima svoju obvezu, karikaturisti pogotovo!

Zbog čega aktualna vlast naše poznate karikaturiste, pa tako i Vas, naziva mrziteljima Vučića?

Besmisleno mi je čak i da odgovaram na takvo pitanje. **Vučić** je pogrešan lik na pogrešnom mjestu, ništa u njegovom slučaju nije točno i normalno. Uvalio se, našom krivicom u naše živote, uništava sve čega se dohvati i ja se svojom profesijom žestoko borim da nam on što prije postane RUŽNA prošlost. Logično je da me moji modeli ne mogu voljeti.

Imaju li javne osobe dužnost da sudjeluju u javnom životu, pogotovo u ova turbulentna vremena kada su u tijeku prosvjedi građana?

Sve osobe, a javne posebno, imaju obvezu da svim svojim raspoloživim snagama sudjeluju u javnom životu. Naročito kada je, kao što je kod nas slučaj, đavo odnio šalu. Svi moramo konačno razumjeti da naši životi nisu nogometna utakmica, mi nismo navijači za ovu ili onu političku partiju ili opciju, pa smo onda razočarani kad gubimo i radujemo se kad dobijamo. Mi uvijek držimo konce svojih sudbina u svojim rukama i glasujemo za sebe, a ne za partiju, samo što neki to znaju i razumiju, a mnogi ne. Zato je javni angažman neophodan.

Vaša zajednička izložba s Predragom Koraksićem Coraxom *Karikature naših života u okviru obilježavanja 9. studenoga kao Svjetskog dana borbe protiv fašizma i antisemitizma* koncem prošle godine u knjižnici u Lazarevcu zatvorena je za manje od 24 sata, što praktično znači da je zabranjena. Što to govori o ovdašnjem društvu? Je li to jedan od udara aktualne vlasti na humor i satiru? Zbog čega je karikatura često na meti moćnika?

Da, to je bio tipičan izljev moći jedne impotentne vlasti. Kažem impotentne, jer svoju eventualnu potenciju ova vlast iska-

luje bolesno jedino na vlastitim građanima i, u dobroj mjeri, na lošoj ili nesnađenoj oporbi. Nijedna vlast ne voli satiričare i karikaturiste, ali se, tijekom povijesti, kroz različita iskustva, iskristalizirala svijest kod vladara, careva, kraljeva, autokrata, tirana – da je neophodno izmisliti i tolerirati dvorske lude. A dvorske lude će svojim ludiranjem slabiti opasne tenzije u vladarevoj okolini. I na toj ideji o dvorskim ludama se i karikaturisti nekako provlače kroz povijest, a tirani se nekako uzdržavaju od otvorenih napada na njih. Tek ponekad neka tiranska budala se zanese, pa napravi štetu – i karikaturistima i narodu i sebi.

Kako vidite ulogu karikature u aktualnim antivladinim prosvjedima u Srbiji?

Često mi na ulici prilaze ljudi i zahvaljuju na osjećaju olakšanja ili hrabrosti koje im prenosim svojim karikaturama. Vjerujte, to je za mene najljepša potvrda značajne uloge koju karikatura ima. Ne kao oružje koje će srušiti lošu vlast nego kao vidljiva podrška pokolebanom i konfuznom narodu.

Kada će se na Vašim karikaturama naći i ovdašnji Hrvati, pa da se malo nasmijemo. Nije to tabu tema, zar ne?

Ja se, možda ste zamijetili, ne bavim u svojim karikaturama ni tamošnjim Hrvatima, a bilo bi, bogami, mnogo toga čime bih se mogao baviti. Naime, mislim da svaka sredina ima svoja zla, svoje ustaše i četnike, i da je obvezna da se s tim zlom prije svega bori u svojoj sredini. Kada jednom prihvatimo tu logiku, stvari će za sve krenuti mnogo bolje. Bez toga, imat ćemo ovo što imamo, političke garniture koje svim silama pomažu jedne druge, na štetu vlastitih naroda. Samo civilizirani i obrazovani narodi relativno uspješno odolijevaju takvoj sudbini. A ovdašnjim Hrvatima bavit ću se uvijek kada mi se svojim ponašanjem i djelima nametnu i uđu u vidokrug.

Zakružena »hrvatska etnološka priča« u Vojvodini

Etnološko istraživanje u Banatu

Prethodnog su vikenda banatski Hrvati bili domaćini teren-skog istraživanja studenata Odsjeka za etnologiju i kulturnu antropologiju Filozofskog fakulteta u Zagrebu. Mladi su znanstvenici bili pod mentorskim vodstvom prof. dr. sc. **Milane Černelić**, a u organizaciji je sudjelovao i Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata.

Razgovori su obavljeni u Starčevu i Opovu, a glavni su koordinatori, koji su pronašli i pripremili kazivače, bili **Katica Naglić** i **Dalibor Mergel**. O tome koliko je taj posao dobro učinjen govori podatak da su pojedini od njih bili spremni dva dana u nekoliko navrata pripovijedati o svojoj tradicijskoj baštini.

Kazivače je ispitivalo jedanaest studenata pod budnim okom svoje profesorice i mentorice dr. sc. Milane Černelić. Ona je do sada s etnologima ovakvo istraživanje već provela s bunjevačkim Hrvatima, podunavskim Šokcima, srijemskim Hrvatima, tako da je ovim terenskim radom u Banatu takoreći zakružena »hrvatska etnološka priča« u Vojvodini.

Starčevački je domaćin bio Dalibor Mergel koji je okupio zavidan broj ispitanika, kako u župnom dvoru tako i u domovima onih mještana koji su studente željeli ugostiti kod kuće. U Opovu se, također, uz pomoć Katice Naglić, sastalo mnogo kazivača, i to u samoj katoličkoj crkvi. Oni su izrazili veliku volju da se u

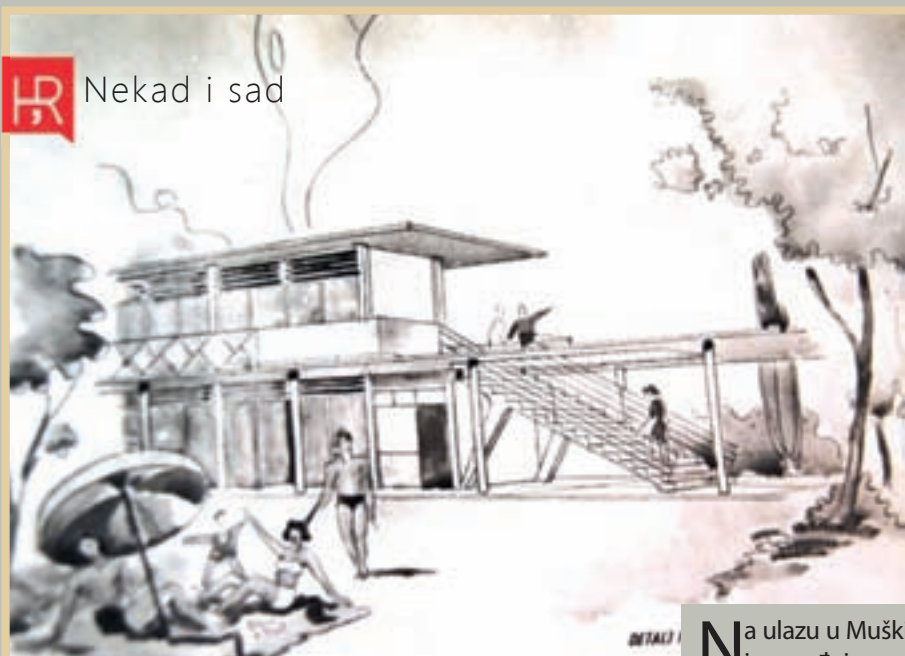
budućnosti organiziraju i uredi svoj prostor u kom bi se mogli okupljati, razgovarati, primati hrvatske udruge ili pripremati kulturne događaje. Tome je posvjedočila agilna župljanka **Blaženka Horvat**, ali i svi ostali sugovornici koji su cijeli dan bili na raspolaganju studentima.

Stručna suradnica u ZKVH-u zadužena za kulturne projekte i programe **Katarina Čeliković** srdačno je zahvalila svim prisutnima u Starčevu i Opovu na velikom odzivu i svijesti o iznimnoj važnosti očuvanja svega što oni još uvijek pamte o svojoj tradiciji i nematerijalnom kulturnom naslijeđu.

Studenti su u opovačkoj Galeriji **Jovan Popović** pogledali jedinstvenu i rijetku izložbu stakla pod nazivom »Povijest češkog stakla – od rimskog perioda do renesanse«, a drugoga dana istraživanja tamo ih je posjetio i vijećnik u Hrvatskom nacionalnom vijeću **Goran Kaurić**.

Ovo istraživanje je tek prvi korak, jer se kontrolno očekuje već na jesen kada će studenti moći provjeriti i dopuniti informacije i zapise do kojih su došli u ova dva dragocjena dana. Očekuje se da će rezultati njihovog rada biti objavljeni u posebnoj monografiji.

D. M.

Mijenja se Muški štrand

Na ulazu u Muški štrand na Paliću posjetitelje ovoj proljeća iznenađuje novi pogled – nema više nekadašnjih drvenih kabina, svlačiona, iz vremena dok su uz jezero postojale plaže prepune kupaca. Prostor s nizom kabina na kat odnedavno je veliko ograđeno gradilište s informativnom tablom s podacima o izgradnji novih sadržaja na termalnom bazenu.

Kabine za presvlačenje kupaca i ostavljanje osobnih stvari pod ključ napravljene su na Muškom štrandu prije točno šest desetljeća, u vrijeme drugačijih modnih pravila (sajt *GradSubotica*, **Lansky**: »U potrazi za najlepšim zalaskom sunca u Subotici«, 4. rujan 2016.). Tada se na ulicu, pa ni do kupališta, nije izlazilo u papučama i bez »pristojne« odjeće, niti se na plaži razodijevalo, te su kabine služile u tu svrhu. Ovaj dio Paličkog jezera nakon toga upotpunjen je i Ljetnom terasom nad vodom, koja je skoro obnovljena i opet je omiljeno mjesto posjetitelja Palića. Kabine su doživjele goru sudbinu. Nakon što je voda u jezeru drugi put u dvadesetom stoljeću postala nepogodna za kupanje, a plaže potpuno opustjele, svlačione su ostale prazne i dugo su propadale. Drveni materijal je nestajao, a po kutovima se skupljalo smeće; nitko ih nije održavao. No, izgledom su se skladno uklapale u ambijent Palića, gdje je u prošlosti drvo, kao građevinski materijal, obilato korišteno za gradnju, a pogotovo za dekoraciju vila i drugih objekata.

U pripremi terena za izgradnju otvorenih i zatvorenih bazena na Muškom štrandu drvene kabine su prije nekoliko mjeseci uklonjene.

Na staroj fotografiji: nacrt kabina na Muškom štrandu 1959. godine.

Jubileji i kazališta

U suvremenom svijetu ne prođe ni jedan dan, a da se ne skreće pažnja na neke probleme, pa tako imamo dan borbe protiv pušenja, pa dan Alzheimerove bolesti, pa dani raznih »nepravdi« poput početka NATO bombardiranja itd. Nedavno, točnije 28. ožujka, u Srpskom narodnom pozorištu u Novom Sadu održana je mala svečanost povodom Dana ovog kazališta. Zapravo, ovaj datum je dan otvaranja nakon mnogo selidbi stalne kazališne zgrade. Službeno, Srpsko narodno pozorište (SNP) je osnovano 28. srpnja 1861. godine, ali bez stalne vlastite zgrade, zato je SNP ustvari bila jedna »putujuća trupa«. Istina, prvi pokušaj osnivanja glumačke družine u Novom Sadu dogodio se 1938. godine pod imenom »Leteće diletantsko pozorište«, također bez zgrade, zato se trupa ubrzo i raspala.

Zgrada SNP (pozor na stubištu!)

Prvi upravnik novog sada već letećeg profesionalnog ansambla SNP-a bio je **Jovan Đorđević**, do 1867. godine, kad je na poziv kneza **Mihaila Obrenovića** njegova družina održala kazališnu predstavu u jednoj kavani. Knjaz je toliko bio oduševljen predstavom da je ponovno pozvao SNP i ponudio im je izgradnju stalne kazališne zgrade u kojoj će moći igrati svoje predstave. Đorđević je prihvatio poziv i s polovinom ansambla odlazi u Beograd i osniva današnje Narodno pozorište. Iste godine su počele pripreme za gradnju jednim simboličnim činom. Porušen je dio »turske varoši« i tzv. Stambol kapija čiji ostatci su ugrađeni u temelje novog Talijinog hrama. Tom gestom knjaz je i simbolično prekinuo s Istokom i okrenuo se Zapadu (Austriji). Zbog ove orijentacije ubijen je u Košutnjačkom parku 1868. godine. Ovaj atentat nije zaustavio gradnju i sljedeće godine je otvoreno Knjaževsko narodno pozorište. Kada sam ovo pročitao, sjetio sam se da su subotički nogometaši s **Ivanom Sarićem**, također na poziv jednog drugog **Obrenovića, Aleksandra**, 1900. otišli u Beograd da mu pokažu novu igru – nogomet. Nažalost, kasnije je i on surovo ubijen zajedno sa ženom. Iz ovih par događaja vidi se da su između tadašnje »Vojvodine« i Srbije bili dobri odnosi i praktično naši pretci su »izvozili kulturu« na balkanske prostore.

Subotičko kazalište

Stalna kazališna zgrada u Subotici počela se graditi 1845. godine po projektima tadašnjeg glavnog gradskog arhitekta **Jánosa Skultetyja**, zajedno s jednim hotelom na mjestu nekadašnje *Velike gostione* u čijoj su sali gostovale razne glumačke

trupe. Gradnju su prekinuli revolucionarni događaji u Mađarskoj, čiji rezultat je bio stvaranje okruga »Srpska Vojvodina i Tamiška banovina« (1847. – 1860.). Teritorij našeg grada potpao je u ovaj okrug, što nije spriječilo daljnju izgradnju kazališne zgrade, koja je nastavljena 1853. godine, da bi koncem sljedeće bila održana prva predstava na mađarskom jeziku. Prvu predstavu na srpskom jeziku održao je SNP 1861. godine. Znači, prva

stalna kazališna zgrada u Srpskoj Vojvodini izgrađena je u Subotici, gdje je održana i prva predstava na mađarskom jeziku. Prva profesionalna srpska kazališna družina SNP skoro od stvaranja redovno gostuje s 20 predstava u našem gradu. Ako želimo malo pretjerati, možemo kazati da je SNP u Subotici na neki način imalo stalnu zgradu, jer je u Novom Sadu tek 1871. godine

izgrađena tzv. Građanska dvorana, gdje je bilo i sjedište SNP-a. Varoška općina je nakon isteka ugovora 1892. porušila ovu građevinu i glumci su se opet našli na ulici. Nakon tri godine dobili su u poklon od **Lazara Dunderkog** »Dunderskovo pozorište«. Ova zgrada je stradala u požaru 1928. godine i SNP je opet ostalo bez svoje zgrade. Tek za vrijeme socrealizma, kada je Vojvodina bila najsamostalnija, dobila je stalnu zgradu.

Dvanaesta jubilarna godina

Prva kazališna zgrada na teritoriju današnje Republike Srbije već se adaptira, rekonstruira i dograđuje – jubilarno dvanaestu godinu. Ako sudimo po primjeru zgrade SNP, još dugo godina radovi se neće završiti. Beogradsko Narodno pozorište (prije rata Kraljevsko) već davno je adaptirano i dograđeno, bez rušenja glavne scene i sale. Usporedbe radi u SNP-u ima Velika scena s 940 mjesta, Mala scena s 373 mjesta i Komorna scena sa 118 sjedišta. Slično (megalomanski) je planirano i »Novo subotičko kazalište« s tri scene, formalno za tri ansambla: na srpskom, mađarskom i hrvatskom jeziku. U proteklom razdoblju odustalo se (za sada) od komorne (hrvatske) scene; zarad kina. Kako ja vidim, Vlada koja nam »daje« i naše novce, nije baš velikodušna. Primjera radi, nisu u stanju popraviti stubište »privremenog gradskog kazališta« (opet usporedbe radi, slično je i ispred ulaza u SNP). Možda planiraju ovako: dok se zgrada završi, možda neće ni trebati glumačka trupa na hrvatskom jeziku (nitko ne radi na tome), a ni mađarska scena nije baš sigurna, jer neće biti dovoljno gledatelja. Eto malo male kulturne povijesti ove naše regije.

Novac, uzročnik bolesti i ozdravljenja

Drugo lice SUBOTICE

Jeste li proteklih dana imali potrebu pozvati broj 194? Ako jeste, i sami znate koliko ste čekali i kako je sve prošlo. Ako niste, kažite hvala Bogu i zamolite Ga da vam i ubuduće da dobrog zdravlja. Jer, sigurno ste već čuli – nije ovo baš tako veliki grad – da je značajan dio vozača Hitne pomoći na kolektivnom bolovanju.

Događa se, eto, ono što je taštiji dio mene predvidio prije tri tjedna: vozači Hitne pomoći prepisali su recept od svojih kolega iz *Subotica-transa* i »tihim štrajkom« žele doći do viših plaća, koje u ovom trenutku ne dosežu ni 30.000 dinara! Oni zlonamjerni, koji će se pozvati na isti tekst pod nazivom »Bajka o *Subotica-transu*«, prozvat će me da sam pogriješio adresu, jer sam u svojim predviđanjima novu vrstu štrajka odaslao prema djelatnicima *Čistoće i zelenila*, *Dimnjačara* i *Toplane* na što će inatni dio mene odgovoriti da ako se nešto još nije dogodilo, ne znači da i neće, te da je bitno da je pogođena suština a ne forma.

Ali, šalu na stranu, jer stvar je sve drugo samo ne smiješna.

Riječ je, naime, o dvije suštinske stvari koje se jednako tiču i *Subotica-transa* i Hitne pomoći i Zoološkog vrta (i dio njihovih radnika je na bolovanju!), kao i svih drugih poduzeća u kojima su svi radnici na broju i živi, zdravi i veseli svakodnevno rade. Prva od tih dviju stvari svakako je ta da su ovdašnji radnici, za sada pretežno vozači, pronašli nov, elegantan i po nekim svojim značajkama čak i dostojanstveno-gospodski način vođenja borbe za svoja prava. Nema više šačice ljudi u centru grada s kartonskim transparentima i jednog od njih koji nešto više kako bi izazvao kratkotrajnu pažnju nezainteresiranih (i nesolidarnih!) prolaznika; nema više ni okupiranja upravnih zgrada pred kojima se odvija isti scenarij dok predstavnik radnika vodi uzaludnu bitku s rukovodstvom tvrtke.

Ne. Sada se to odvija tako što se ode kod liječnika, kaže mu se što nije u redu i s potvrdom o bolovanju vrati se doma umjesto na posao. Jer, tko će još dirati bolesnog radnika? Ako ih je u tom trenutku više, tim gore po kolektiv, posebno onaj njegov zdravi dio. Pitanje je samo kada će »druga strana«, poslodavci dakle, pronaći kontralijek za ovu vrstu bolesti i kako će on izgledati, jer, po svemu sudeći, simptomi su takvi da lako može prijeći u epidemiju.

Druga suštinska stvar tiče se samih radničkih prava, odnosno onoga što svakoga tko je zaposlen najviše zanima – plaća. Uzme-mo li čak u obzir sve faktore koji na nju utječu: školsku spremu, koeficijente, uvjete rada, stimulacije, minuli rad, poslovanje poduzeća... pa sve do činjenice da smo kao država i društvo siromašni, opet na koncu ostaje iznos od 30.000 dinara (oko 250 eura) kao nešto što je nedostojno i ponižavajuće prema čovjeku i njegovom radu, te pitanje može li se (i kako) s takvim primanjima živjeti? Osobno nisam u dilemi imaju li poslodavci lijek za ovu vrstu sindikalne bolesti, jer je on odavno izumljen – otkaz zbog simuliranja. Međutim, u postojećoj situaciji opet se postavljaju bar dva pitanja: kako kolektivno simulantima i prevarantima proglasiti one bez kojih ne možeš, a do drugih teško možeš doći, pri čemu si još i sam svjestan da im ne nudiš ništa drugo do li bijede? Umjesto otrcanog, neinventivnog i samo po sebi podrazumijevajućeg zaključka »vrijeme će pokazati«, poslužimo se za kraj njegovom elegantnijom inačicom: rješenje je u istrajnosti i strpljenju. Nedavni primjer *Subotica-transa* to zorno dokazuje. Eto ih opet na ulicama grada: svi zdravi i svi voze. Naravno, s nešto punijim lisnicama.

Z. R.

Subotičanin Ivan Vujković Lamić spasio dva života u prometnoj nesreći

Heroj i ponos Centra za osnovnu policijsku obuku

Mladi polaznik Centra za osnovnu policijsku obuku **Ivan Vujković Lamić** postao je heroj i ponos Centra, ali i rodne Subotice, kada je 10. ožujka ove godine spasio dva života u prometnoj nesreći.

Toga je dana, na cesti Subotica – Žednik, Ivan sa svojim prijateljima polaznicima **Aleksandrom Radosavljevićem** i **Stefanom Komnenom**, naišao na prometnu nesreću u kojoj su sudjelovala dva automobila.

»Još u Subotici me je preteklo vozilo subotičke Služ-

ski put, a ja pripremio i uključio infuziju. Postavili smo vozača na 'spinalnu dasku', fiksirali, stavili na nosila i smjestili u sanitet.«

Nakon dolaska dvije prometne patrole iz Policijske uprave Subotica i vozila Vatrogasne službe, Ivan je s drugarima iz Centra napustio mjesto događaja.

Na ovaj njegov hrabar pothvat reagirali su, među ostalim, načelnik 18. klase **Dušan Mićunović**, ističući kako ih je Ivanova humanost i odlučnost da brzo reagira, bez trunke razmišljanja, u ovako delikatnim životnim situacijama, zadivila.

Zbog ovog čina ga je 29. ožujka u svom kabinetu primila pomoćnica ministra i načelnica Sektora za ljudske resurse **Katarina Tomašević** i čestitala mu, a na prijemu je bio i načelnik Centra za osnovnu policijsku obuku **Želimir Mrdalj** ponosan na činjenicu da će ono za što se cijeli život i sam zalagao nastaviti netko tko ima ovako veliko srce. Pohvale na Ivanov račun stigle su i od načelnice Službe za hitnu medicinsku pomoć iz Subotice prim. spec. urg. med. dr. **Kornelije Jakšić-Horvat**.

Bivši urgentni medicinski tehničar zamijenio je svoju zelenu uniformu plavom, policijskom, u želji da i dalje pomaže ljudima.

be za hitnu medicinsku pomoć s uključenom zvučnom i svjetlosnom signalizacijom. S obzirom na to da sam prije upisa u Centar za osnovnu policijsku obuku bio zaposlen u Službi za hitnu medicinsku pomoć u Subotici, kao medicinski tehničar, znao sam da je to vozilo namijenjeno za intervencije prvog reda hitnosti, te sam zbog ljubavi prema prethodnom poslu i želji da pomognem bivšim kolegama, a u dogovoru s polaznicima koji su bili sa mnom, krenuo za vozilom SHMP-a«, pričao je uzbuđeno Ivan.

U jednom vozilu se nalazila jedna osoba koja je bila zaglavljena, pa je ekipa utvrdila da mu ne mogu odmah pomoći, već moraju sačekati Vatrogasnu službu.

»Ne oklijevajući, obukao sam svjetloodbojni prsluk i pritekao bivšim kolegama u pomoć. Zajedno s medicinskim tehničarem ekipe SHMP-a **Aleksandrom Radoševićem** prišao sam drugom vozilu pored koga su se nalazili ozlijeđeni vozač i njegova supruga. Prišao sam vozaču i fiksirao mu vrat i postavio tzv. šancovu kragnu. Nakon toga je medicinski tehničar vozaču otvorio ven-

»Prilikom odlaska iz Službe hitne medicinske pomoći kolege su mi rekle 'ti ćeš iz hitne otići, ali hitna iz tebe neće', što se ispostavilo točnim. Volio bih kada bih mogao povezati dosad stečeno iskustvo, vještine i znanja s novim poslom u MUP-u i pronaći radno mjesto gdje bih mogao spojiti svoje dvije najveće ljubavi«, rekao je Ivan.

Pomoćnica ministra i načelnica Sektora za ljudske resurse Katarina Tomašević mu je obećala da će se svi zajedno potruditi da mu tu želju i ispune.

H. R.

Kronični nedostatak vlage u zemljištu najavljuje

smanjene prinose u ratarstvu

Proljetna sjetva jedan je od najopsežnijih poslova u ratarstvu i uvjetovana je dobrim vremenskim prilikama, što se ne bi moglo reći da je slučaj ovoga proljeća. Zbog nedostatka vlage u tlu sjetva jarih kultura u subotičkom ataru trenutačno je prilično otežana. Vremenske prilike posljednjih su dana daleko od idealnih za ove poljoprivredne radove, te stoga pogled na iscrpljena polja nimalo ne ohrabruje ovdašnje ratare.

Uslijed velike suše mijenja se donekle i struktura sjetve, međutim od ukupno 80.000 hektara obradivih površina u subotičkom ataru, najveći dio bit će i ove godine zasijan kukuruzom, a potom slijede suncokret i soja, kaže savjetodavac za ratarstvo iz Poljoprivredne stručne službe Subotica **Neven Orčić**.

»Kukuruz će kao dominantan zauzeti oko 34.000 hektara, što je za 10 posto više nego lane, a razlog tomu su

Neven Orčić

dobri prošlogodišnji prinosi, ali i presijavanje uljane repice kukuruzom, budući da je sušna jesen uzrokovala njezino slabo nicanje, te će tako od zasijanih 7.000 hektara, uljana repica ostati na svega 4.000. Površine pod suncokretom su također uvećane za 10 posto, te će tako ove godine biti zastupljena na ukupno 8.000 hektara, budući da ova ratarska kultura bolje podnosi nedostatak vlage u tlu i ne traži velika ulaganja, dok će soja biti posijana na oko 800 hektara, što je za desetak posto manje nego protekle godine«, kaže Orčić.

On navodi da trenutačne temperature odgovaraju proljetnoj sjetvi, ali da uslijed nedostatka kiše, kao i pričuva zimske vlage u zemljištu, sjetva predstavlja prilično rizičan pothvat. Bezbržiije u sjetvu mogu samo ratari čije su oranice pod sustavom za navodnjavanje, što je za sada luksuz prisutan na svega 1.000 hektara obradivih površina u subotičkom ataru.

Zlatno zrno gubi sjaj?

Osvrnemo li se na proizvodnju 2018. godinu i rezultate koje smo ostvarili u proizvodnji kukuruza u istoj, mogli bismo očekivati značajno povećanje površina pod ovom kulturom, no je li isto realno za očekivati i ubuduće?

Među onima čije su oči uprte u nebo, jer nemaju sustav za navodnjavanje je i **Šime Stantić** iz Tavankuta, koji na svojih 10 hektara zemljišta planira, pored jesenas zasijanog ječma i uljane

Šime Stantić

repice, zasijati soju i kukuruz, iako se, kako kaže, kukuruz pokazao kao sve manje isplativa ratarska kultura.

»Prošle godine smo imali dobar urod kukuruza, ali je stoga otkupna cijena bila svega 10 dinara po kilogramu, što je jako malo. Ne vrijedi ga niti skladištiti, jer se cijena ne povećava tijekom vremena. Iz tog razloga se ratari sve više odlučuju za stočni grašak i soju, koja inače popravljaju zemljište i ne zahtijeva velika ulaganja«, navodi Stantić, koji, kao i većina poljoprivrednih proizvođača, sjetvu i ostale radove obavlja u slalomu kroz kredite, budući da su poticaji, kako kaže, nedostatni.

»Nema potpore u smislu regresiranog gnojiva, niti sjemen-skog materijala, a ono što dobivam je 60 litara goriva po hektaru i ukupno 20 tisuća dinara poticaja, što je otprilike desetina godišnjeg ulaganja koje imam. Stoga je kredit jedini način za obaviti sjetvu, mada ni do kredita nije uvijek lako doći, osobito manjim proizvođačima poput mene«, navodi Stantić.

On je dodao da su za opstanak neophodni koliko-toliko prosječni prinosi što, kako je kazao, ove godine ne može očekivati od uljane repice, čiji će prinosi uslijed suše biti gotovo prepolovljeni, dok će se, prema procjenama stručnjaka, očekivana cijena kretati oko 42 dinara po kilogramu. Stabilno tržište i relativno dobra cijena, kao i činjenica da je uljana repica ozima poljoprivredna kultura čiji urod dopijeva prije ljeta, pridonijeli su tome da bude sve dominantnija u poljoprivrednoj proizvodnji.

Ozimi usjevi u lošoj kondiciji

Osim proljetnoj sjetvi kukuruza, suncokreta i soje, obilnije oborine u travnju i svibnju pogodovala bi i ozimim usjevima, kako bi se popravila vlaga u dubljim slojevima zemljištima. Među njima je najzastupljenija pšenica, na oko 20.000 ha, kojoj aktualno sušno razdoblje ne ide u prilog imajući u vidu da je sporo nicala uslijed nedostatka vlage, ističe Neven Orčić.

»Ozimi usjevi nisu trenutno u dobrom stanju zbog nedostatka kiše. Biljke ne rastu, vegetacija stoji, pšenica i ječam su počeli mijenjati boju, odbacivati lišće i jednostavno se počinju sušiti. Za sada se procjenjuje da će prinosi biti umanjeni za 20 do 30 posto, a ukoliko se nastavi razdoblje bez kiše, taj bi postotak mogao biti i znatno veći«, zaključuje Orčić.

Osim oborina, usjevima bi, kaže, pogodovala i umjerene temperature, oko prosječnih vrijednosti za travanj i svibanj, a optimalna temperatura sjetvenog sloja zemljišta je 10 stupnjeva Celzijevih.

U proljetne radove u ratarstvu dakako se ubraja i prihrana strnih žita. Prihrana pšenice obavlja se u dva navrata, odnosno u ožujku i u travnju, a količina gnojiva za prihranu ovisi o predkul-turi, stanju usjeva, kvaliteti zemljišta i osnovnom gnojenju.

Osim toga, proizvođači bi trebali obratiti pozornost na pojavu korova, kao i na zaštitu usjeva od štetnika, poput primjerice repičinog sjajnika i pipe, koji se javljaju u proljetnom dijelu vegetacije uljane repice.

Optimalni rok za proljetnu sjetvu traje do konca travnja, dok bi sjetva u svibnju značila dodatno smanjenje prinosa u ionako nepovoljnim vremenskim prilikama. Ratarima preostaje nagađati hoće li pasti kiša i što očekivati od ovogodišnjih usjeva; donosi li dobar urod i dobru cijenu i hoće li se na koncu sav njihov rad, trud i ulog isplatiti.

Marija Matković

Problemi DVD-a u Somboru

Gašenje vatrogasnih društava?

Dobrovoljna vatrogasna društva u Bezdanu, Beregu, Lemešu i Stanišiću dokazala da su gradski novac namjenski trošila, ali ipak su ostala uskraćena za drugi dio isplate za 2018. godinu. A bez novca nema ni gašenja požara

Vatrogasci dobrovoljci su prvi koje mještani somborskih sela pozivaju kada se dogodi požar u ataru ili selu. Manje požare ugase sami i bez dolaska vatrogasaca profesionalaca iz 20 ili 30 kilometara udaljenog Sombora. U oko 20 posto intervencija profesionalaca sudjeluju i članovi dobrovoljnih vatrogasnih društava. I nemaju problem s članstvom, jer buduće vatrogasce »gaje« još od nižih razreda osnovne škole i to bez problema, jer je vatrogastvo u mnogim obiteljima generacijska tradicija. Imaju sve to, ali nemaju više novca da kupe gorivo za vatrogasna vozila, da ta vozila servisiraju, registriraju ih, da obnove opremu. A ako svega toga nema, neće biti ni gašenja požara, upozorilo je ovih dana nekoliko somborskih dobrovoljnih vatrogasnih društava, a za sve krive Grad Sombor koji im je ostao dužan polovicu novca za 2018. godinu.

Prazni rezervoari

Da ima problema u financiranju, somborska javnost saznala je prije nekoliko dana kada je Savez dobrovoljnih vatrogasnih društava Grada Sombora, u kome su DVD Bezdani, DVD Bački Breg, DVD Stanišić, DVD Svetozar Miletić i DVD Sombor, upozorio da će smanjiti broj intervencija, te da neće gasiti požare koji su izvan atara njihovih sela, a hoće li gasiti požare u svojim selima ovisi će od trenutne procjene.

»Odluke su donijete nakon obraćanja, više puta usmeno i pismeno, nadležnim institucijama, i to gradonačelnici Sombora i Vatrogasnom savezu Vojvodine, a koji su se oglašili o naše molbe. Građani i dalje mogu očekivati potporu i pomoć dobrovoljnih vatrogasaca u navedenim naseljenim mjestima, s tim da zbog nedostatka goriva ne postoji mogućnost izlazaka na intervencije vatrogasnim vozilima«, upozorio je Savez prije nekoliko dana. Zašto je novac postao problem za ova vatrogasna društva provjerili smo u jednom od najstarijih DVD-a – Bezdani – koje je ove godine obilježilo 140 godina neprekidnog rada.

»Iz proračuna Grada Sombora naše društvo dobilo je 144.000 dinara, i to prije 11 mjeseci. Od tada nismo dobili ni jedan jedini dinar, a kamoli još 144.000 dinara koliko je prema potpisanom ugovoru s Gradom Sombor DVD Bezdani trebalo dobiti za 2018. godinu. Mi imamo dokument s potpisom i pečatom da smo do-

bivenih 144.000 dinara namjenski utrošili i nije nam jasno što je razlog da ne isplate preostali dio«, kaže predsjednik DVD-a Bezdani **Alen Horvat** i upozorava da posljedica ovakvog odnosa prema dobrovoljnim vatrogasnim društvima može biti njihovo gašenje.

»Najveći problem je što se ne možemo odazvati pozivima građana i profesionalne vatrogasne jedinice. Za dva vozila trenutno imamo 35 litara pogonskog goriva i do sada smo odbili četiri intervencije, jer pogonsko gorivo koje još imamo dovoljno je

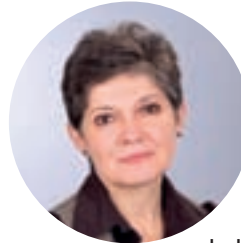
za sat, sat i pol intervencije. Mi smo se između sebe dogovorili da ćemo, ukoliko bude zaista kritična situacija, na crpki svojim novcem kupovati gorivo za vozila, da naši Bezdanci ne bi ostali bez zaštite«, kazao je Horvat.

(Ne)namjensko trošenje zakočilo isplate

Slična, kritična situacija je i u Lemešu, Stanišiću, Beregu. Zalihe goriva su iscrpljene, a kasa prazna, jer im grad duguje još polovicu novca za 2018. godinu. Usprkos tome što su pokazali, dokazali i što im je na koncu potvrđeno da su gradski dinar trošili za ono za što je i namijenjen. Vijećnik Gradskog vijeća zadužen za financije **Sava Dojić** potvrđuje da je dobrovoljnim vatrogasnim društvima na teritoriju Grada Sombora isplaćena polovica odobrenog novca za 2018. godinu, iako je već prošlo i prvo

Tjedan u Somboru

Naša svakodnevnica

Sombor je ovih dana zatrpan otpadom. Ali doslovce. Ulice pune granja, šuta, kojekakve starudije i svega drugog što se nagomilalo u šupama i dvorištima. Prosto je nevjerovatna ta količina otpada; da se čovjek upita gdje to sve stoji i koliko je vremena trebalo

da se »nataloži« toliko smeće. U svakoj kući. Usprkos tome što iz tjedna u tjedan iz istih tih kuća komunalci odvoze i po nekoliko kanti kućnog otpada. Odmah da se razumijemo: to što su ulice pune, bolje je reći zatrpane otpadom, ne znači da su Somborci naprasno postali neuredni i da će pod svoje prozore tek tako izbaciti svu starudiju koju su godinama slagali u garažama, šupama, dvorištima. Naravno da nisu. Samo koriste blagodati akcije *Mjesec čistoće*, a tijekom te akcije ograničenja nema – komunalci nose sve, pa makar to bilo i nekoliko kubičnih metara šuta, stare cigle, tko zna kada odbačeni ormari, kućanski aparati. I tako iz godine u godinu, a čini se svake godine te gomile smeća su sve veće. Kao da ne radimo ništa drugo već 365 dana u svojim kućanstvima samo proizvodimo smeće. Od plastičnih boca, bez kojih se danas ne može zamisliti ni kupovina mlijeka, staklenih boca, koje su također postale ambalaža za jednokratnu uporabu, kućanskih aparata kojima je istekao programirani (kratak) vijek trajanja... I sve to, bez pardona, zavitlat ćemo u smeće, pa na ulicu, pa na gradski deponij. A onda godine, desetljeća, stoljeća dok priroda to ne »sažvaće«. Ako se uopće ikada i uspije izboriti s tim. Dok je iznova i iznova doslovce zatrpavaju nove i nove gomile smeća. Sve veće i veće. I gdje je tu kraj?

Da se ne dogodi kao u onoj vijesti o kitovima koji su s planktonima progutali desetke kilograma plastike odbačene u more. Da se ne dogodi da na našim njivama povrće raste ispod plastičnih boca i vreća, da ribiči udiču zabacuju tek kada kanal raščiste od plutajućeg otpada... Da se ne dogodi? Pa već se događa.

Z. V.

Z. V.

Novca će ipak biti

»Gašenje požara nije u nadležnosti lokalne samouprave, već je pod isključivom nadležnošću Ministarstva unutarnjih poslova Republike Srbije, što je definirano odredbama Zakona o zaštiti od požara i Zakona o policiji. Dobrovoljna vatrogasna društva svojim aktivnostima daju nesumnjiv doprinos kvalitetnijem i efikasnijem djelovanju profesionalnih vatrogasnih jedinica MUP-a Republike Srbije i imaju značajnu ulogu u asistenciji koju pružaju profesionalcima prilikom gašenja požara.

Činjenica da je proračunom grada za 2019. godinu za upravljanje vanrednim situacijama predviđeno pet milijuna dinara kako bi se osiguralo efikasnije djelovanje sustava zaštite i spasavanja ljudskih života i materijalnih dobara u vanrednim okolnostima kao što su požari, poplave i elementarne nepogode, govori u prilog tome da Grad upravo ne dozvoljava da stanovništvo bude ugroženo«, kazao je Dojić.

tromjesečje 2019. godine. Kaže, razlog je to što nisu sva dobrovoljna vatrogasna društva novac trošila namjenski.

»Mi smo prema rezultatima natječaja odredili pojedinačne iznose za desetak dobrovoljnih vatrogasnih društava i potpisali ugovore s njima, a dio ugovora je i točan plan na što će se i u kom iznosu trošiti dobiveni novac. Neki su novac trošili nenamjenski«, kazao je Dojić i na naše inzistiranje potvrdio da su društva iz Bezdana, Berega, Lemeša i Stanišića novac potrošila sukladno potpisanom ugovoru.

U telefonskom razgovoru Dojić je kazao da će ostatak novca ovim društvima biti isplaćen kada donesu račune kojima pravdaju utrošak preostalog dijela novca. I cijeli problem trebao bi biti riješen za oko dva tjedna. Ako je to tako jednostavno rješivo, pitanje je da li je do ovoga svega trebalo doći. U ova četiri društva kažu da nije. Društva su pojedinačno potpisivala ugovore i nije bilo nikakve prepreke da se isplate nastave onima koja su opravdala ono što su dobila. Ni dinar više od onoga što je i predviđeno ugovorom s Gradom Somborom.

»Elementi svadbenih običaja u Gibarcu« u Muzeju Vojvodine u Novom Sadu

Svadbeni običaji, kao važan simbol identiteta

*»Ako o tomu ne budemo govorili i pisali, neki će novi naraštaji imati dojam da
tamo nikada i nismo živjeli * Zna se da se to bogatstvo običaja itekako razli-
kuje od sela do sela, od regije do regije, ali baš u toj različitosti i jest silno bo-
gatstvo naših svatovskih i narodnih običaja«, kaže Slavko Žebić*

U Muzeju Vojvodine u Novom Sadu među postavkama nalazi se i uradak diplomirane etnologinje i više kustosice Muzeja **Tatjane Bugarski** pod nazivom »Elementi svadbenih običaja u Gibarcu«. U radu su predstavljeni neki od elemenata svadbenih običaja u Gibarcu, selu u Srijemu, koje je do posljednjeg desetljeća XX. vijeka uglavnom bilo naseljeno Šokcima – Hrvatima. Podatci se odnose na običaje koji su prakticirani u razdoblju od Drugog svjetskog rata do sedamdesetih godina XX. vijeka, mada su se mnogi od njih održavali i kasnije. Istraživanje je objavljeno u više navrata, u razdoblju od 2008. i 2010. godine, a u radu su opisani običaji koji su se vršili prije svadbe, zatim svadba i običaji poslije nje. Prikazane su uloge koje su sudionici imali u svadbenom ritualu, naročito svadbeni časnici, ali i uloga i značaj

život i običaje, a njena profesionalna interesiranja prvenstveno su vezana za muzeologiju i muzeološku obradu različitih manifestacija duhovnog i društvenog života u Vojvodini. Terenska istraživanja koja je obavljala u proteklom razdoblju uključivala su teme vezane za istraživanje, dokumentiranje i prezentiranje nematerijalnog kulturnog naslijeđa.

»Istraživanja u Gibarcu koja sam provela 2008. i 2009. godine bila su na inicijativu gospođe **Zlatice Nikačević**. Etnološki odjel Muzeja Vojvodine prikuplja predmete i podatke koji svjedoče o kulturi i životu ljudi na teritoriju Vojvodine, pa smo na taj način nastavili istraživanja dr. **Mile Bosić**, koja je u Gibarcu boravila pedesetih godina 20. vijeka. Moja početna interesiranja bila su usmjerena na običaje godišnjeg ciklusa, ali su, u dogovoru s ispitanicama koje su rado prihvatile razgovor sa mnom, postupno usmjerena na običaje u vezi sa svadbom, pa je kao rezultat tih razgovora nastao uradak koji sam objavila u Radu Muzeja Vojvodine«, kaže Bugarski.

Ona kaže da su joj razgovori koje je vodila u Gibarcu ostali u najljepšem sjećanju, prvenstveno zbog sugovornica: gospođe **Anice Pinterović** i gospođe **Eve Marošićević**, koje su je oduševile toplinom i sposobnostima da svoja iskustva pretoče u divne priče. Također, Muzeju su darivale predmete koji su tako postali dio zbirke, a skeniran je i određen broj fotografija od kojih su neke objavljene u njenom radu.

I kako u zaključku svog rada navodi, svadbeni običaji predstavljaju neiscrpnu etnološko-antropološku temu. Unatoč činjenici da su njihovi pojedini elementi često slični čak i u udaljenim kulturama, oni predstavljaju, kao i u ovom slučaju, važan simbol identiteta jedne zajednice.

A kratak pregled svadbenih običaja Šokaca – Hrvata u Gibarcu pokazao je razvijenu strukturu ovog običaja. Prikazane su uloge koje su imali pojedini sudionici u svadbenom ritualu, naročito svadbeni časnici, ali i uloga i značaj sela kao društvene i običajne zajednice.

Zahvalnost Gibarčana

Osvrt na uradak etnologinje Bugarski dao je i novinar, publicist **Slavko Žebić**, porijeklom Gibarčanin, koji danas živi i stvara u Osijeku. U svom dosadašnjem novinarskom radu najčešće teme odnosile su se na njegovo rodno selo i običaje u njemu.

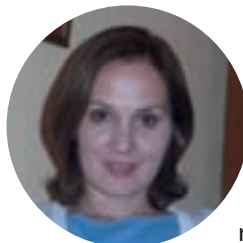
sela kao društvene i običajne zajednice. Uradak »Elementi svadbenih običaja u Gibarcu« nastao je u suradnji s Društvom za očuvanje običaja šokačkih Hrvata *Gibarcac*, koji su imali želju u suradnji s etnologinjom Bugarski na ovaj način uvijekvječiti svadbene običaje u Gibarcu, svojstvene, kako Gibarčani s ponosom vole reći, »samo za to selo«.

Dio muzejske zbirke

Dr. Tatjana Bugarski je od 2001. godine zaposlena u Muzeju Vojvodine. Zvanje kustosa stekla je 2002. godine, a od 2010. ima zvanje višeg kustosa. Zadužena je za zbirku i duhovni i društveni

Tjedan u Srijemu

Prvi korak

L oša cestovna infrastruktura u Srijemu svakodnevno stvara probleme vozačima. S vremenom na vrijeme ovi problemi se rješavaju popunjavanjem nastalih rupa, što nije trajno rješenje. Najveći problem je na onim dionicama gdje se svakodnevno

kreću teretna vozila, kao što je slučaj u Šidu, gdje je frekvencija njihovog kretanja velika, što zbog blizine graničnih prijelaza, što zbog blizine autoceste. No, nisu samo ceste problem. Tu su i pružni prijelazi u Srijemu preko kojih kada prolazite sa svojim vozilima imate dojam da ćete ostati bez kotača na automobilu. Nedostatak finansijskih sredstava uglavnom je glavni razlog što se ne pristupa trajnom rješavanju ovog problema. O obilaznici oko Šida priča se desetljećima, a dok se ne pristupi realizaciji proći će možda još toliko. Nada umire posljednja, a sastanak koji je nedavno održan u Pećincima ministrice građevinarstva, prometa i infrastrukture **Zorane Mihajlović** s predsjednicima šest srijemskih općina i gradonačelnikom Srijemske Mitrovice možda daje nadu. Naime, na sastanku su najavljene veliki infrastrukturni projekti u Srijemu. Na sastanku su iznesene potrebe lokalnih samouprava u Srijemu, a dogovorena je i realizacija četiri velika infrastrukturna projekta, vrijedna nekoliko stotina milijuna dinara. Između ostalog, dogovorena je kompletna rekonstrukcija ceste Preč – Preka Kaldurma – Ašanja, ceste koja je svojevremeno projektirana za vozila do 12 tona težine, dok danas na njoj voze i kamioni do 50 tona nosivosti, što je pridonijelo njezinom potpunom uništenju. Druge investicije odnose se na rekonstrukcije ulica u Pećincima, proširenje ceste od Subotišta do Ogara, kao i izgradnju kanalizacijske mreže u Ogara. Prema riječima ministrice Mihajlović, Srijemci uskoro mogu očekivati i rješavanje problema na svim pružnim prijelazima u Srijemskom okrugu, ali i modernizaciju brze pruge od Stare Pazove do Novog Sada, a u pripremi je i projekt nove autoceste od Srijemske Rače do Kuzmina. Unatoč tome što o obilaznici oko Šida nije bilo riječi, ono što daje nadu jest da je načinjen prvi korak ka rješavanju gorućih problema, a to je upravo cestovna infrastruktura na koju se treba obratiti više pozornosti, prvenstveno radi naše sigurnosti.

S. D.

»Nastojali smo doista ostaviti neizbrisivoga traga u brojnim muzejima i na brojnim smotrama i susretima, pa nas je itekako obradovala vijest da smo zastupljeni na izložbi *Svečana ženska oglašja u Vojvodini* koju je 2005. postavila etnologinja **Katarina Novaković** u Muzeju Vojvodine u Novom Sadu, zahvaljujući zalaganju **Zlatice Kopic-Nikačević** i **Đurice Martinović**. Izložba je viđena i diljem svijeta, u Budimpešti, Beču i Londonu. Obradovali smo se i činjenici da ćemo ponovno biti nazočni u Muzeju Vojvodine, uratkom etnologinje Tatjane Bugarski, koju mi Gibarčani znamo kao **Tanju Cuper**. Tatjana je svoj uradak naslovila kao 'Elementi svadbenih običaja Šokaca u Gibarcu', a njena terenska istraživanja trajala su gotovo dvije godine. Pomogla joj je nekolicina kazivačica, ono malo starijih žena što je ostalo u Gibarcu«, kaže Žebić, ne krijući zadovoljstvo što će običaji Gibarčana ostati zabilježeni u Muzeju Vojvodine.

»Moram izraziti divljenje stručno obavljenim uratkom, gdje je Tatjana posložila obimnu materiju svatovskih običaja, od upoznavanja mladenaca, preko priprema, kolača, ručnika, pozivanja u svatove i čitavo bogatstvo običaja što kod djevojke, što kod mladoženje; svatovski ručak i svatovska večera, 'krađa cipele' i 'ketuš', pa sve do polaska mladenaca na spavanje i običaja narednoga dana. Sve je to Tatjana vjerno prikazala i rad ilustrirala većim brojem fotografija. Riječju – divno.«

Ako nije zapisano, bit će zaboravljeno

No, nije ovo prva i jedina izložba gibaračkih običaja. Nakon progona, dolaskom u Hrvatsku, Gibarčani 1996. godine osnivaju Zavičajnu udruhu Gibarčana. Ubrzo nakon osnutka udruge, organiziraju svoju prvu izložbu *Iz etnološke baštine Šokaca Srijema i Bačke – Gibarac, Kukujevi i Bođani*, gdje je Gibarac bio zastupljen sa 102 predmeta i s fotografijama.

»Ako o tomu ne budemo govorili i pisali, neki će novi naraštaji imati dojam da tamo nikada nismo ni živjeli. Otada, nastojali smo se pojavljivati na brojnim manifestacijama i muzejima diljem Hrvatske. Izložba u Muzeju Slavonije otvorena je baš na pojutarje gibaračkog kirbaja 17. svibnja 1996., a trajala je do konca listopada i vidjelo ju je na desetke tisuća posjetitelja. Na izložbi *Kičeni Srijem*, koju je organizirao Muzej grada Vukovara u progonstvu, u Zagrebu 1997. godine, bili smo predstavljeni s 20 izložaka i već iduće, 1998., sudjelovali smo na 32. Međunarodnoj smotri folkloru u Zagrebu. Tim je povodom u *Klovičevim dvorima* bila otvorena izložba *Obnavljajmo baštinu*, gdje su Gibarčani imali djevojačku sobu, s krevetom spremljenim djevojci za udaju i još pregršt izložaka i fotografija. Ponovno nas etnologinja **Vlasta Šabić** poziva u Muzej Slavonije na izložbu *Ruho* 2000. godine, a etnologinja **Ruža Marić** i profesor **Josip Forjan** na izložbu u Vukovaru *Kod bečarskog križa* 2002. godine. Profesor Forjan nas je pozvao i na izložbu *Tradicijsko odijevanje Hrvata, Bunjevaca i Šokaca u Bačkoj i Srijemu* 2004. godine, koja je otvorena u Gradskoj kući u Subotici. U Osijeku smo, u *Šokačkoj grani*, organizirali promociju knjige *Naši mladenci* **Stanke Kujundžić** iz Subotice, u kojoj govori o bogatstvu svatovskih običaja kod Bunjevaca u Bačkoj, pa sam primijetio da ima puno sličnosti s našim šokačkim običajima u Srijemu. Zna se da se to bogatstvo običaja itekako razlikuje od sela do sela, od regije do regije, ali baš u toj različitosti i jest silno bogatstvo naših svatovskih i narodnih običaja«, zaključuje Žebić.

Veliku zahvalnost etnologinji Bugarski upućuju i članovi Društva za očuvanje tradicije šokačkih Hrvata *Gibarac*, koji svojim radom i aktivnostima čuvaju uspomene, sjećanja i običaje svog sela.

S. D.

Klasifikacije manifestacija od značaja za turizam

Sve manifestacije koje su od značaja za turizam mogu se podijeliti prema sljedećim kriterijima: (1) porijeklu izvođenja; (2) trajnosti (permanentnosti) u mjestu održavanja; (3) rangu održavanja; (4) masovnosti i uloženim financijskim sredstvima; (5) motivima posjetitelja i (6) sadržaju programa.

Klasifikacija prema porijeklu izvođenja

Prema porijeklu, manifestacije mogu biti s tradicijom održavanja, one koje se organiziraju u cilju prezentacije različitih vrsta dostignuća i one koje se organiziraju radi predstavljanja (prezentacije) teritorija s atraktivnim turističkim vrijednostima.

Manifestacije s tradicijom održavanja: razlikujemo događaje sa sudjelovanjem gdje su sudionici istodobno i publika, odnosno događaje s predstavljanjem gdje se postavlja jasna razlika između sudionika i posjetitelja. To su manifestacije koje su zbog svoje atraktivnosti i specifičnosti postale poznate i održavaju se kontinualno u dužem nizu godina.

Kao tradicionalne manifestacija gdje su sudionici ujedno i publika, izdvajaju se rituali, manifestacije religioznog karaktera i sportsko-rekreativni programi.

Ritualni su preteča, najstariji oblik manifestacija, proistekli iz specifičnih načina i uvjeta života regije održavanja. Nacionalno i vjerski veoma su raznoliki, nastavši od običaja, vjerovanja, naslijeđenih navika kao i iz potrebe za robnom razmjenom (vašari). U početku sudionici su ujedno bili i posjetitelji. Ritualni su postali dio uobičajenih narodnih svetkovina održanih iz godine u godinu, stekavši na taj način kontinuitet i tradiciju. Prvi su pridonijeli masovnijem okupljanju ljudi u određene dane tijekom godine i izazvali potrebu za putovanjem i sudjelovanjem u njima. Predstavljaju preteču današnjih turističkih kretanja.

Masovnije okupljanje ljudi pridonijelo je da manifestacije sa sudjelovanjem prerastu u manifestacije s predstavljanjem (prezentacijom). U njima već možemo razlikovati sudionike od posjetitelja. Ove manifestacije prerastaju i nadilaze lokalni značaj i postaju dio turističke ponude.

Manifestacije koje se organiziraju u cilju predstavljanja raznih vrsta ljudskih dostignuća daju prikaz godišnjih ili višegodišnjih dostignuća u pojedinim ili u više vrsta djelatnosti (sajmovi tehnike, znanosti, umjetnosti, gospodarstva itd.). Kao prateća aktivnost, često nalazimo, a i nude se i programi turističkog karaktera. Pri tome, kako sudionici/izvođači tako i posjetitelji manifestacije, koriste razne oblike turističke ponude mjesta ili regije održavanja postavši tako korisnici turističkih usluga (hotela, ugostiteljskih objekata, izvanpansionske ponude).

Prezentacija teritorija s atraktivnim turističkim vrijednostima: kako bi se predstavilo neko mjesto, grad ili regija s atraktivnim prirodnim i antropogenim turističkim motivima, organiziraju se manifestacije koje imaju za cilj prezentaciju navedenih vrijednosti. Takve manifestacije imaju program turističko-privrednog, turističko-zabavnog, povijesnog, etnografskog ili umjetničkog karaktera. Po pravilu su tradicionalne, a najbolji primjer bili bi sajmovi turizma.

Klasifikacija prema permanentnosti u mjestu održavanja

Ova klasifikacija izdvaja manifestacije koje se stalno ili povremeno održavaju u jednom mjestu, one koje se održavaju svaki

Ritualni su preteča, najstariji oblik manifestacija, proistekli iz specifičnih načina i uvjeta života regije održavanja

put u drugom mjestu i one koje se istodobno održavaju u nekoliko mjesta ili obuhvaćaju čitavu regiju.

Manifestacije koje se stalno ili povremeno održavaju u jednom mjestu čine sastavni dio i element turističke ponude mjesta. To su većinom veliki gradski i privredni centri, banjska i planinska mjesta, a odlikuju se razvijenom prometnom i drugom infrastrukturom i hotelsko-ugostiteljskim kapacitetima. U manjim naseljima i centrima imaju festivalski karakter i vezane su za običaje, sportska natjecanja, odnosno za umjetničke, privredne, etnografske i rekreativne manifestacije.

Manifestacije koje se održavaju svaki put u drugom mjestu čine sportske, umjetničke i privredne manifestacije. To su prvenstveno atraktivne manifestacije kontinentalnih i svjetskih razmjera (npr. olimpijske igre, svjetska i kontinentalna prvenstva u raznim sportovima, velike svjetske izložbe, razni međunarodni kongresi i slično). Atraktivnost im je takva da uvećava i turističku vrijednost mjesta u kome se održavaju. Karakteristika im je da se uvijek mijenjaju mjesta održavanja. U zavisnosti od nivoa, povećava se i njihova atraktivnost koja uvjetuje prije svega i određenu ekonomsku dobit. Također, omogućuje maksimalnu prezentaciju turističke privrede regije. Izbor mjesta održavanja se najčešće vrši putem međunarodnih i nacionalnih natječaja, a manifestaciju dobija mjesto, regija ili država koja ponudi i može pružiti najbolje uvjete za održavanje manifestacije. Po pravilu, prednost imaju one destinacije koje već imaju iskustva u organizaciji velikih međunarodnih manifestacija.

Manifestacije koje se održavaju istodobno u nekoliko mjesta ili obuhvaćaju čitavu regiju najčešće su sportskog karaktera. To su finalni dijelovi natjecanja koji se održavaju nakon regionalnih ili kontinentalnih kvalifikacijskih natjecanja, a organiziraju se istodobno u nekoliko većih naselja/gradova jedne države ili regije. Tu spadaju olimpijske igre, svjetska i kontinentalna prvenstva u ekipnim sportovima, biciklističke i auto-moto utrke.

Klasifikacija prema rangu održavanja

Prema rangu, ciljevima i sadržaju programa, sve manifestacije se dijele na lokalne, regionalne ili zonske, nacionalne i internacionalne. Bitni kriteriji za određivanje ranga manifestacije su geografsko porijeklo sudionika i posjetitelja i njihov broj, značaj za zajednicu, veličina materijalnih sredstava izdvojenih za rang organiziranja uključujući i sredstva za izgradnju potrebnih objekata, efekti koji proistječu iz manifestacije i ne kao posljednje – sam sadržaj manifestacije.

Naravno, važnu ulogu u rangiranju manifestacije imaju i turistička propaganda i promocija: što je izraženija, »agresivnija«, veće su mogućnosti na promjeni ranga. Hoće li rang manifestacije imati uzlazni ili silazni pravac, u mnogome ovisi od načina pristupa organizaciji, osmišljavanju, financiranju, promocije i propagande predviđene manifestacije, ali i od sveukupnog zauzetog stava lokalne (i ne samo lokalne!) zajednice spram manifestacije. Važno je znati da pretjerana agresivnost tijekom propagandnih i promotivnih aktivnosti može izazvati suprotan efekt – umjesto da ih privlači djelovat će odbojno na potencijalne posjetitelje!

Klasifikacija prema masovnosti i uložnim financijskim sredstvima

Masovnost, odnosno broj posjetitelja neke manifestacije, uz već spomenuti rang, bliže određuje njena podjela po vrstama. Kao primjer može se navesti da umjetničke i znanstveno-stručne privlači relativno mali broj posjetitelja, zabavne nešto više, a sportske i privredne (sajmove) posjećuje nekoliko desetaka pa i na stotine tisuća posjetitelja (olimpijske igre, svjetska prvenstva, svjetske izložbe).

Nedostatak ove klasifikacije sastoji se u tome što je u većini slučajeva primjenjiva uglavnom samo na manifestacije kontinentalnog i svjetskog značaja. Međutim, ova klasifikacija na osnovu uložnih financijskih sredstava u organizaciju manifestacije i izgradnju potrebnih objekata nedvosmisleno može ukazati na rang, značaj i reprezentativnost manifestacije.

Slabije osmišljene i manje reprezentativne manifestacije mogu biti privlačne samo za posjetitelje koji se u trenutku održavanja već nalaze u mjestu-domaćinu, odnosno za rodbinu i prijatelje neposrednih izvođača-sudionika. I pored toga, one mogu utjecati na produžetak turističkog boravka u smislu izvanpensionske ponude kao dio ukupnog turističkog proizvoda dotičnog mjesta. Turističke manifestacije nacionalnog ili internacionalnog karaktera koje imaju i određene oblike spektakularnosti bitno utječu na povećani opseg turističkog prometa.

Atila Dunderski
dipl. turizmolog

1,6 milijuna za projekte Hrvata

BEOGRAD – Ministarstvo kulture i informiranja objavilo je rezultate Natječaja u oblasti kulturnih djelatnosti nacionalnih manjina u Republici Srbiji. Među ostalim, sredstva je dobilo 13 projekata udruga i ustanova hrvatske manjine, a u ukupnom iznosu od 1,6 milijuna dinara. Rezultati Natječaja dostupni su na internetskoj stranici Ministarstva: www.kultura.gov.rs.

Matora dica gostovala u Sonti

SONTA – Komedija **Marjana Kiša** *Matora dica*, nova predstava kazalištaraca HKUD-a **Vladimir Nazor** iz Sombora, u režiji **Jolike Raič**, odigrana je u Sonti, u organizaciji KPZH-a *Šokadija*. Stotinjak ljubitelja predstava *Matoru dicu* je vidjelo u subotu, 6. travnja, u velikoj dvorani Doma kulture. Ovu predstavu članovi dramskog odjela HKUD-a **Vladimir Nazor** premijerno su izveli prije šest mjeseci. S njome su gostovali i u Hrvatskoj, a uspjehe bilježe i na

ovogodišnjim smotrama amaterskih dramskih društava. Na svim dosadašnjim nastupima publika je *Matoru dicu* odlično prihvatila, a vrlo pozitivne kritike pobrala je i od osoba iz struke. Sončani nisu prvi put gledali somborske amaterske kazalištarce, međutim dojam je da su *Matora dica* njihova do sada najbolja predstava.

»Uspješna predstava gradi se već od odgovarajućeg odabira teksta. Naši prijatelji iz Sombora na tom polju su postigli pun pogodak. Vidljivo je da u predstavi dominiraju akteri starije dobi, a tekst je primjeren upravo njihovim glumačkim mogućnostima. I tema nam je svima jako bliska, koliko mi je poznato, u cijeloj Vojvodini sve je više starih djevojaka i momaka koji ne razmišljaju o ulasku u brak i to u mnogim obiteljima stvara probleme viđene na sceni. Redateljica je našla i pravu dozu zdravog, pučkog humora. Stoga je ova predstava od samog početka osvojila gledatelje, što najbolje potvrđuje pljesak na otvorenoj sceni, kojega su glumci pobrali u nekoliko navrata«, ocijenio je amaterski dramski djelatnik iz Sonte **Ivan Andrašić**.

K. P.

Gostovanje Joška Ševe na Filozofskom fakultetu

NOVI SAD – Na poziv Lektorata hrvatskoga jezika i književnosti glumac i redoviti profesor na Akademiji dramskih umjetnosti Sveučilišta u Zagrebu **Joško Ševo** bit će gost Filozofskoga fakulteta u Novom Sadu.

Prof. Ševo će večeras (petak, 12. travnja) u 18 sati izvesti popularnu predstavu *Govorite li hrvatski*, monodramu u kojoj će govoriti odabrane tekstove hrvatske književnosti. Sutradan, u subotu, 13. travnja, u 10 sati prof. Ševo će održati predavanje iz područja dramske umjetnosti. I predstava i predavanje bit će održani u svečanoj dvorani Fakulteta.

Posjet kazališnoj predstavi je i dio programa hrvatskog jezika i književnosti u njegovom području *Jezik i medijska kultura*.

Uskrsnja izložba u Tavankutu

TAVANKUT – Galerija Prve kolonije naive u tehnici slame i HKPD **Matija Gubec** organizira tradicionalnu Uskrsnju izložbu u Tavankutu, koja će biti otvorena večeras (petak, 12. travnja) u spomenutoj Galeriji u 19 sati. U programu će sudjelovati članovi *Gupca*. Izložba će biti otvorena do 18. travnja u Tavankutu.

Uskrsna radionica u Somboru

SOMBOR – HKUD **Vladimir Nazor** organizira večeras (petak, 12. travnja) Uskrsnu radionicu u Hrvatskom domu. Tijekom radionice bit će pokazane stare tehnike ukrašavanja uskrsnih jaja. Početak je u 19 sati i 30 minuta. Nakon radionice djecu će obradovati »zeko« s darovima.

Z. V.

Uskrsnja izložba u Subotici

SUBOTICA – U predvorju Gradske kuće će u ponedjeljak, 15. travnja, u 18 sati biti otvorena Uskrsna izložba, koju već tradicionalno organiziraju slamarski odjel HKPD-a **Matija Gubec** iz Tavankuta i likovni odjel HKC-a *Bunjevačko kolo iz Subotice*.

U susret najvećem kršćanskom blagdanu bit će izložena jaja ukrašena vještim rukama slamarki, a kako je izložba otvorenog tipa, svoju umješnost će predstaviti i drugi sudionici. Osim uskrsnih jaja, tu su i čestitke od slame, slike, kutijice, suveniri i drugi prigodni darovi. Također će biti i izložene i slike iz bogatog fonda HKC-a *Bunjevačko kolo*.

Izložbu će otvoriti tajnik Subotičke biskupije preč. **Mirko Štefković**, a u prigodnom programu nastupit će ženska pjevačka skupina Centra *Prelje*. Izložba će trajati samo dva dana, do 17. travnja, a moći će se pogledati od 10 do 20 sati.

28. svečanosti Pasionske baštine

Bunjevački put križa u Zagrebu

Svečanosti *Pasionske baštine* u Zagrebu, 28. po redu, održavaju se od 6. do 17. travnja, a u bogatome programu sudjelovali su i vojvođanski Hrvati. Njihova pasionska baština predstavljena je već prvoga dana manifestacije. Naime, svečano otvorenje *Pasionske baštine* upriličeno je u subotu, 6. travnja, u zagrebačkome Muzeju *Mimara*. Osim što su mogli prisustvovati otvorenju izložbe **Karin Grenc – Leila Michieli Vojvoda** pod nazivom *O Isuse izranjeni*, mnogobrojni posjetitelji imali su priliku čuti i glazbeno-literarni dio programa pod nazivom *Bunjevački put križa – pasionska baština bačkih Hrvata*. Ženska pjevačka skupina *Prelje Hrvatskoga kulturnoga centra Bunjevačko kolo* Subotica pod vodstvom **Senke Horvat** u okviru svoga nastupa izvela je stare korizmene napjeve i to uz tekst iz knjige **Tomislava Žigmanova** *Bunjevački put križa: Za osobnu pobožnost virujućeg sveta*. Dijelove navedenoga teksta koji je pisan na bunjevačkoj ikavici govorio je **Lazar Cvijin**. Spomenute korizmene napjeve je, po sjećanju zapisala **Đula Milodanović**, a notirao je **Vojislav Temunović**.

Otvorenju manifestacije nazočili su, između ostalih, i predstavnici državnih tijela Hrvatske, Grada Zagreba, Katoličke crkve te brojni uglednici iz svijeta umjetnosti, kulture i obrazovanja.

No, to nije bilo sve. Vojvođanski Hrvati predstavili su se i dva dana kasnije. Naime, ženska pjevačka skupina Udruge građana *Tragovi Šokaca* iz Bača pjevala je korizmene napjeve iz Bača u ponedjeljak, 8. travnja, u bazilici Srca Isusova u Zagrebu a u programu pod nazivom *Jadna staza Adamova*. Ova je skupina nastupila i u nedjelju, 24. ožujka, u svetištu Gospe od Utočišta u Aljmašu u istoimenome programu.

Programi *Pasionske baštine* održavaju se pod pokroviteljstvom Skupštine Grada Zagreba.

I. Andrić Penava / Foto: Branko Ištvančić

U Subotici predstavljena najnovija knjiga Laze Vojnića Hajduka o *Dužijanci*

Polu stoljeća zajedničkog života

Zlatko Romić, Lazo Vojnić Hajduk, Andrija Anišić i Ljiljana Dulić

Pedeset godina sudjelovanja u radu i organizaciji subotičke *Dužijance* **Lazo Vojnić Hajduk** obilježio je svojom novom knjigom pod nazivom *Dužijanca – s nama i u nama*. Četvrti je to knjiga ovoga autora o ovoj žetvenoj svetkovini bunjevačkih Hrvata. Knjiga je predstavljena prošloga tjedna u čitaonici Gradske knjižnice u Subotici. O knjizi su, uz autora, govorili msgr. dr. **Andrija Anišić**, u ime nakladnika Udruge bunjevačkih Hrvata *Dužijanca* te novinar **Zlatko Romić**.

Dužijanca – s nama i u nama predstavlja plod istraživanja i promišljanja autora, koji na studiozan način bilježi sve relevantne činjenice iz povijesti *Dužijance*, počevši od obiteljske pa sve do manifestacije koju danas organizira istoimena udruga. Osobita vrijednost ove knjige je u tome što ju je pisao očevidac velikog broja događaja vezanih za tu manifestaciju, a koji su u rukopisu našli mjesta.

Osvijetljena prošlost

Autor je ovom prigodom istaknuo kako se o *Dužijanci* u posljednjih desetak godina piše nešto više. Ali, kako upozorava, bibliografije nema, i istraživači odustaju.

»Iako ne spadam među literarne erudite, odlučio sam pisati o *Dužijanci* onako kako jest, što sam vidio, i što mislim da je važno za zapisati. Da imamo zabilježbe i svjedočanstvo o tome da se i u našoj sredini događaju ozbiljne i velike stvari«, naveo je Vojnić Hajduk.

Vojnić Hajduk je jedini od pojedinaca dobitnik jedne od četiri statue risara, koju mu je UBH *Dužijanca* dodijelila prošle godine za neprocjenjiv doprinos u organiziranju i napretku *Dužijance*, podsjetio je msgr. dr. Andrija Anišić, predsjednik te udruge.

»Svi koji poznajemo Lazu i svi koji smo s njim radili i radimo u *Dužijanci* lako ćemo prepoznati ono što je stvarno njegovo u ovoj knjizi. To je već duboko utkano u sve ono što *Dužijanca* danas jest. Drago mi je što je naša Udruga, uz pomoć dobročinitelja, smogla snage objaviti ovakvu jednu knjigu, koja će svim prijateljima *Dužijance* osvijetliti njezinu prošlost i biti putokaz k njezinoj budućnosti, jer samo ono što se dobro poznaje može se pravo voljeti i poštivati«, rekao je msgr. dr. Anišić.

Mogućnost polemike

Po riječima Zlatka Romića, u knjizi je zamjetan jak autorski pečat i nameće se u vidu stajališta i impresija o *Dužijanci*, utemeljenih dakako na činjenicama. Knjiga otvara mnogo pitanja, nudi dijalog, raspravu i mogućnost polemike.

Uz veliku ljubav, Lazo Vojnić Hajduk o *Dužijanci* piše i s dosta kritičkog tona, što se proteže diljem cijele knjige, ukazuje Romić.

»Jedan od najjačih stavova, koji u knjizi potiče na razmišljanje, dijalog i raspravu, a iz koga će uslijediti i neskrivena kritika na račun vodećih institucija hrvatske zajednice, svakako je onaj o uplitanju politike u kulturu. Pravo je pitanje treba li se politika miješati u kulturu i koje bi trebalo biti njezino realno mjesto u tomu odnosu? Tko misli da će politikom održati *Dužijancu* i njezino nacionalno bogatstvo, na pogrešnom je putu, veli autor, na početku poglavlja o 1993. godini, kada je postao predsjednikom Organizacijskog odbora ove manifestacije«, istaknuo je Romić.

Fotografije objavljene u knjizi prikupili su **Marinko Piuković**, **Ljudevit Vujković Lamić** i Lazo Vojnić Hajduk. Dizajn naslovnice izradila je **Jelena Ademi**. Knjiga ima 194 stranice, a tiskana je u 300 primjeraka.

S. Jurić

Subotičani u Slavonskom Brodu

Povezali Ivanin i Balintov svijet bajki

U organizaciji Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata, učeni hrvatskih odjela Osnovne škole *Ivan Milutinović* iz Subotice nastupili su 8. travnja kao gosti na manifestaciji *U svijetu bajki Ivane Brlić Mažuranić* u Slavonskom Brodu, posvećenoj slavnoj spisateljici. Istoga je dana u Gradskoj knjižnici Katarina Čeliković iz ZKVH-a predstavila knjige *Bajke 1* i *Bajke 2* **Balinta**

Vujkova iz edicije izabranih djela toga sakupljača narodnih priča. Ovo gostovanje učenika u Slavonskom Brodu organizirano je drugu godinu zaredom, a plod je uspješne suradnje Zavoda i Grada Slavanskog Broda koji je financijski pomogao put.

Učenici nižih razreda OŠ *Ivan Milutinović* predstavili su se u OŠ *Ivane Brlić Mažuranić* s dramatizacijom bunjevačke narodne pripovijetke *Metluketa*, koju je zapisao Balint Vujkov, a s kojom su prošle godine nastupili na *Danima Balinta Vujkova* u Subotici.

Djeca su izvela igrokaz na svom materinskom bunjevačkom govoru, a s njima su bile učiteljice **Sanja Dulić** i **Biljana Mustafić**. Dok su vojvođanski Hrvati školu domaćina darovali knjigama, čestitkom i pisanicom u tehnici slame, ravnateljica škole **Jasminka Matanić** za uspomenu je darovala sliku koja će podsjećati učenike na ovaj dolazak u Slavonski Brod a koja će krasiti subotičku školu.

Promocija knjiga Balinta Vujkova održana je u Gradskoj knjižnici. Na početku promocije riječi pozdrava i želje za još tješnjom suradnjom uputila je v. d. ravnateljica knjižnice **Ružica Bobovečki**. Predstavljajući knjige, Katarina Čeliković je naglasila njihovu vrijednost, napose onu koja čuva duh jednog nepovratno izgubljenog vremena i jezik iz prostorno vrlo udaljenijih područja gdje žive Hrvati: od Gradišća u Austriji i Mađarskoj, preko vojvođanskog dijela pa do karaševskog kraja u Rumunjskoj. Voditeljica predavljanja i jedna od organizatorica manifestacije *U svijetu bajki Ivane Brlić Mažuranić* dr. sc. **Emina Berbić-Kolar**, ujedno i prodekanica za nastavu na Fakultetu za odgojne i obrazovne znanosti u Osijeku, iskazala je veliku potporu nastojanjima ZKVH-a u očuvanju hrvatskih dijalekata. To se, kako je rekla, vidi u knjigama ali i u znanstvenim istraživanjima u kojima sudjeluju i njezini studenti. Predstavljanju knjiga prisustvovali su voditelj dislociranoga studija u Slavonskome Brodu **Vjekoslav Galzina** i viši stručni suradnik za kulturu i tehničku kulturu Grada **Kristijan Vuković**.

Jednodnevno gostovanje učenici su ispunili i obilaskom grada, fotografiranjem pred kućom slavne hrvatske spisateljice, ali i posjetom lokalnoj atrakciji, svjetski najpoznatijoj rodi Malenoj. (ZKVH)

Književna večer Ljiljane Crnić u Zemunu

U župnoj dvorani crkve Uznesenja Blažene Djevice Marije u Zemunu, u organizaciji ZHZ-a *Ilija Okrugić*, u utorak je održana književna večer **Ljiljane Crnić**, pjesnikinje iz Beograda. O književnom stvaralaštvu Ljiljane Crnić, o njenim nagradama te sudjelovanju na brojnim festivalima i književnim susretima govorila je tajnica zemunske udruge **Renata Nađ**. Autorica je svoje pjesme kazivala na svom materinjem dalmatinskom dijalektu, na kojem isključivo piše i stvara. Za očuvanje materinjeg jezika naroda i nacionalnih manjina Republike Srbije, Ljiljana Crnić je 2015. dobila *Zlatnu značku*.

»S obzirom da naša udruga kao jednu od sekcija ima knjižnicu i čitaonicu, organiziramo i književne večeri. Kako čovjek seje tako i žanje, a Ljiljanina žetva je velika i bilo nam je zadovoljstvo što smo bili u prilici da je ugostimo i publiku upoznamo s njenim književnim radom. Večer je bila posjećena, a praksa organiziranja književnih večeri bit će nastavljena i ubuduće«, kaže Renata Nađ.

Uz zahvalnost za gostovanje na književnoj večeri, predstavnici udruge iz Zemuna uručili su pjesnikinji dar, sliku Gospe izrađe-

nu u tehnici zlatoveza, a knjižnica i čitaonica *Ilija Okrugić* postala je bogatija za još nekoliko knjiga, dar ove pjesnikinje.

S. D.

Jedan vrijedan rukopis

Knjižnica *Ivana Antunovića* koja se nalazi u župi sv. Roka u Subotici sadrži niz vrijednih rukopisa kojima dosad nije poklonjena odgovarajuća pažnja. Jedan od takvih je rukopis **Ivana Petrekanića** (1947. – 2001.) o križevima s prostora gradova i općina Sjeverno i Zapadnobačkog okruga. Riječ je o svesci velikog formata na kvadratiće i bez jasno naznačenog datuma nastanka, u koju su umetnute razne karte, popisi i sl. Kao takav, rukopis donosi osnovne podatke o križevima, od kojih su neki pali u zaborav vremena.

Popis križeva

Dobar poznavatelj lokalnih prilika, autor rukopisa je sastavio impozantan popis križeva, koje je razvrstao po mjestima, kvartovima i pustarama. Dao je osnovne podatke o njima: lokacija, godina podizanja, ime onoga tko ga je podigao, materijal i sl. Na teritoriju Grada Sombora locirao je križeve u naselju Aleksa Šantić. Na teritoriju Općine Bačka Topola ubicirao (locirao) je

križeve u Bačkoj Topoli, Bajši, Dušanovu, Gunarašu, Hajdukovu, Karađorđevu, Kočićevu, Pačiru, Staroj Moravici, Svetićevu, Telečki, Novom Orahovu, ali i kraj cesti i na salašima. Na teritoriju Grada Subotice ubicirao je i popisao križeve u Bajmaku, Bikovu, Kraljevom Brigu, Čantaviru, Đurđinu, Žedniku i Novom Žedniku, Paliću, Subotici, Madaraškim salašima, Maloj Bosni, Tavankutu, Višnjevcu, ali i kraj puta i na salašima. Popisom je zahvatio djelomično križeve u općinama Senta, Kanjiža i Ada, tj. u naseljima Kevi, Orom, Totovo Selo, Tornjoš i Utrine s okolicom.

Posebnu pažnju Ivan Petrekanić je posvetio ubikaciji, popisu i opisu križeva u Bajmaku, Đurđinu, Žedniku, Novom Žedniku, Subotici i Tavankutu. Najdetaljniji je, razumije se, bio kod opisa križeva u Subotici, koje je popisao po kvartovima: Šandor, Ker itd. Primjera radi: *obitelj Kujundžić 1862 – stari, 1930 – novi, kameni, ispred crkve sv. Mihovila – stare crkve, Matej Vojnić 1832, kameni, ispred crkve Hristova Vaznesenja – Pravoslavna crkva, Aradski Jeftimije 1912 – kameni, ispred crkve Hristova Vaznesenja – Pravoslavna crkva*. Istraživač je također istraživao groblja i grobnice (Bajsko, Kersko itd.), što navodi na zaključak da nije imao samo u planu cjelinu o križevima krajputašima nego i o ostalim sakralnim objektima.

Nedovršena cjelina

Za izradu istraživač se koristio raznovrsnim materijalima, od kojih se može prepoznati karta Subotice iz 1928. – inventar Povijesnog arhiva Subotica. Rukopis sadrži i kartu Sombora iz 80-ih godina prošlog stoljeća bez ubiciranih križeva, što upućuje na zaključak da je Ivan Petrekanić htio nastaviti istraživanja u Somboru. Sadrži svega jednu fotografiju, koja predstavlja jedan porušen križ obrastao u travi.

Ovakav materijal možda predstavlja nezaokruženu i nezavršenu cjelinu, ali u svakom slučaju pruža dobru polaznu osnovu za daljnja istraživanja križeva krajputaša, groblja, grobnica i drugih sličnih sakralnih objekata u našem okruženju.

Vladimir Nimčević

Ivan Petrekanić rođen je 1947. u Mirgešu. Kao profesor matematike radio je u nekoliko subotičkih srednjih škola. Bio je zaljubljenik i poštovatelj tradicijske i vjerske baštine bunjevačkih Hrvata, istraživao je križeve krajputaše i »dičije sigre« i bio aktivan u nekoliko hrvatskih udruga u Subotici. Umro je u Subotici 2001. godine.

Korizmena tribina *Radio Marije*

Ratno stanje protiv zla

U nedjelju, 7. travnja, održana je korizmena tribina Radio Marije u Pastoralnom centru *Augustinianum* u Subotici. O temi *Ne uvedi nas u napast, nego nas izbavi od zloga* govorio je karmelićanin iz Sombora o. **Alen Mažić**.

Svaka tribina Radio Marije ujedno je i promocija ovoga jedinog katoličkog radija u Srbiji, a ovoga puta je o stanju nakon kampanje *Borba za spas uredništva na hrvatskom jeziku Radio Marije* govorio direktor i glavni i odgovorni urednik programa mons. dr. **Andrija Anišić**. On je izvijestio slušatelje tribine o tome da je, nakon što je Svjetska obitelj *Radio Marije* obustavila financiranje radija u dosadašnjem obliku, smanjena produkcija programa. Moderator večeri **Matiša Dulić** potom je najavio predsjednika Udruge *Marija Dražena Marića* koji je pojasnio stav Svjetske obitelji da se Radio Marija treba osamostaliti, te izrazio nadu i vjeru da će ovaj radio opstati unatoč financijskim poteškoćama.

Predavač Alen Mažić započeo je izlaganje pojašnjenjem teme koja je zapravo posljednji dio molitve *Oče naš*. Bog nikoga ne može napastvovati, a Katekizam katoličke crkve predlaže i jasnije prijevode poput *ne dopusti nam unići u napast* ili *ne dopusti da podlegnemo napasti*. On je predočio činjenicu da je borba protiv zla stanje u kojem se Crkva nalazi od početka. Bitno je pitanje kako prepoznati zlo i kako se oduprijeti napasti. Ponajprije, potrebno je biti svjestan postojanja duhovne stvarnosti, prostora u kome obitavaju dobri i loši duhovi, tj. anđeli. Đavao je stvor,

dakle nije Božja suprotnost i postoji samo zato što to Bog dopušta radi većeg dobra, naglasio je Mažić. U daljem izlaganju on je, držeći se Biblije, naveo nekoliko demonskih znakova. Djelovanje zla se može vidjeti po težnji da se želi raspršiti, podijeliti, dok je Božje djelovanje spajanje, zajedništvo. Drugi znak demonikoga je optuživanje, a nasuprot tomu Duh sveti je onaj koji osnažuje. Biblija zove đavla i ocem laži, a Bog je istina, rasvjetljenje, svjetlo. Uz pomoć Duha Svetoga kršćani razlučuju istinu od laži. Četvrti znak zlih sila je kultura smrti, dok je Bog život. Napasti mračnih sila koje se miješaju u naš život su i izgubiti Krista iz središta pažnje ili kada prioriteta postane uspjeh u osobnim ciljevima. Posljedica toga je uljuljanost, duhovna lijenost, zaspalost. Također, kršćani su u iskušenju isključiti se iz javnog svjedočenja vjere i ostati u okvirima privatne pobožnosti. U ovoj borbi protiv zla kršćanima su na raspolaganju duhovna oružja Crkve – euharistija, sakramenti, sveci, ispovijed, molitva, Božja riječ, međutim, katolici ih zaboravljaju koristiti, rekao je Mažić.

Nakon predavanja uslijedila su i pitanja, potom je djelatnik Radio Marije **Dario Marton** najavio hodočašće u Međugorje u organizaciji Radija u svibnju i predstavio mogućnost slušanja Radio Marije putem mobilne aplikacije. Za sve sudionike tribine volonteri su pripremili dar – uskršnje jaje sa simbolima Radio Marije, a nakon tribine uslijedio je prigodni agape.

Nela Skenderović

Jerihonsko bdjenje

Prvo Jerihonsko bdjenje u Subotici koje je započelo u subotu, 6. travnja, i traje do sutra, 13. travnja, po riječima organizatora okupilo je izuzetno lijepi broj ljudi, te tako Presveti Oltarski sakrament za sve ovo vrijeme ni jednoga trenutka nije ostao sam. Brojne su nakane, znane i neznane, okupile vjernike svi životnih dobi koji se mole, klanjaju pred Gospodinom za obnovu života u Subotici.

Ako se do sada još niste uključili, možete to učini danas (petak) i još sutra do 18.30 sati, kada će biti slavljen sveta misa kojom će bdjenje biti završeno.

Jerihonsko bdjenje se odvija u kapelici Crne Gospe kod Franjevac, a organizator je Molitvena zajednica *Proroci*.

Ž. V.

Biskup Gašparović posjetio Caritas

Biskup mons. **Đuro Gašparović** posjetio je srijemskomitrovački Caritas i njegove prostorije 5. travnja, u želji da se osobno upozna s radom i organizacijom ovog župskog Caritasa, a na osobit način s Caritasovim projektom dnevnog centra za osobe s invaliditetom *Sveta Tereza*. U njegovoj pratnji bio je vlč. **Ivan Rajković**, ekonom Srijemske biskupije, te domaći prezbiteri, mons. **Eduard Španović**, župnik u Srijemskoj Mitrovici, te vlč. **Ivica Zrno** župnik u Lačarku.

Biskup Gašparović se susreo s djelatnicima i korisnicima Caritasa, na čelu s koordinatoricom **Kristinom Dragišić** koja ga je uputila u rad i projekte koje Caritas već aktivno provodi i ostvaruje, kao i u one za koje se planira ostvarivanje. Dragišić je napomenula dugu i veoma plodnu suradnju s njemačkim partnerima, kao i suradnju s domaćim partnerima, te suradnju na brojnim projektima koji su gradu i više nego potrebni. Također je istaknula kako svi projekti koji se provode imaju potrebne licence, a svi djelatnici imaju potrebne dozvole, te su stručno osposobljeni za posao kojim se bave.

Biskup Gašparović je, osim s djelatnicima, razgovarao i s korisnicima Caritasovog dnevnog centra za osobe s invaliditetom *Sveta Tereza*. U razgovoru je pokazao veliko zanimanje za ono što se konkretno čini za ljude, te pohvalio svaki napor u tom smjeru.

»Zajedničkim snagama učinit ćemo sve što je moguće da se djelo Caritasa održi, nastavi, te da još više ide naprijed, a u sredini gdje se ostvaruje da bude afirmacija Caritasa, ali i Crkve koju Caritas predstavlja«, poručio je Gašparović.

Prije odlaska iz prostorija Caritasa biskupu je predstavljena nova članica Caritasova osoblja, s. **Aneta Raič**. U kratkom susretu izraženo je veliko zadovoljstvo zbog prisutnosti i angažmana redovnice koja je veliko duhovno obogaćenje za srijemskomitrovački Caritas.

I. Z.

Novo lice bereške »bazilike«

Kada su u listopadu prošle godine postavljene skele uz pročelje crkve sv. Mihovila u Beregu, župljani su odahnuli, uvidjevši da se nakon više desetljeća ponovo dočeka njihova »bazilika«, pomalo oronule vanjštine. Radovi na pročelju i tornju su ovih dana završeni i prednji dio crkve ima novi izgled. Lim na tornju je zaštićen i ofarban, što su financirali sami bereški vjernici i župnik **Davor Kovačević**. Žbukanje, ličenje i zaštitu pročelja financirao je Grad Sombor s 1.180.000 dinara. Da bi se, pak, za dolazeća desetljeća od propadanja zaštitili i ostali zidovi, posebice zabat crkve koji je na udaru jakih sjevernih vjetrova,

potrebna su dodatna sredstva, koja župa već dulje vrijeme skuplja.

U godini u kojoj Bereg obilježava sedam stoljeća od prvog pisanog spomena svojega postojanja, te u susret 280. obljetnici gradnje crkve sv. Mihovila na sadašnjemu mjestu (župa se spominje još 1503., a utemeljena je u postosmanskoj obnovi 1757.), poduzet je i niz drugih radova na oplemenjivanju okolice crkve. Mjesna zajednica podigla je drvoređ tuja s desne strane pješačkoga prilaza crkvi, a započeta je i obnova kapelice sv. Ivana Nepomuka. Ova se, naime, kapelica, posvećena poznatome svecu zaštitniku od poplava nalazi u neposrednoj blizini župnoga doma i na samome rubu nekadašnjega, od strane Dunava i njegovih rukavaca redovito plavljenoga dijela atara. Prema bereškoj usmenoj tradiciji kapelica je sagrađena nakon ubojstva dvoje mladih Berežaca, kojima roditelji nisu dali da se uzmu. U zavjet tome, selo je, navodno, podiglo ovu kapelicu u kojoj je svečev kip, po prilici sredinom XIX. stoljeća. Po izjavi člana Župnog pastoralnog vijeća **Milorada Stojnića**, sam kip je zaštićen, prozor na kapelici će ponovo biti zastakljen, a planirana je i izgradnja ograde oko nje. Time će sakralni kompleks oko bereške crkve, klasicističke građevine s mnoštvom vrijednih baroknih elemenata enterijera, zaštićene kao spomenik kulture od velikoga značenja, dobiti dugo čekano novo lice.

Marko Tucakov

Ministarstvo obrazovanja posjetilo Paulinum

Biskupijska klasična gimnazija i sjemenište (kolegij) *Paulinum* ustanovljena je od Subotičke biskupije i ima državno priznanje. Gimnazija je jezična, klasičnog smjera, koja priprema učenike za teološke i filozofske studije, a zatim za materinske jezike, klasičnu kulturu i povijest. Škola je pod nadzorom crkvenih i državnih vlasti. Stoga Gimnaziju posjećuju crkveni i državni pretpostavljenici.

U nedavnom posjetu, kog je organizirao pokrajinski tajnik za obrazovanje **Mihály Nyilas**, bili su zamjenik ministra prosvjete zadužen za srednjoškolsko obrazovanje iz Beograda dr. **Aleksandar Pajić**, zatim podtajnici pokrajinskog tajništva za obrazovanje **Zsolt Sakalás** i zamjenik tajnika **Milan Kovačević**.

Delegaciju je primio ravnatelj mons. **József Miocs** sa suradnicima, a tijekom ovoga posjeta obišli su školske prostorije, te razgovarali o usklađivanju plana i programa nastave sjemenišne gimnazije *Paulinum*.

Hodočašće u Skoplje

Subotička biskupija organizira hodočašće u Sjevernu Makedoniju na susret s papom **Franjom** koji će u Skoplju boraviti 7. svibnja. Polazak iz Subotice je 6. svibnja u 18 sati, a povratak u srijedu, 8. svibnja, u jutarnjim satima. Cijena puta je 3.500 dinara, a za put je potrebna putovnica koja vrijedi barem do 15. 8. 2019. godine. Informacije se mogu dobiti u župnim uredima ili kod preč. **Željka Šipeka**, koji u ime Subotičke biskupije organizira ovo hodočašće (e-mail: sipek1972@gmail.com, 024/787-003). Posjet Svetog Oca Sjevernoj Makedoniji odvijat će se pod geslom »Ne boj se, stado malo« (Lk 12, 32).

M. Tucakov

Pobožnost križnoga puta na subotičkoj Kalvariji

Petak, 12. travnja u 20 sati – noćni križni put (potrebno ponijeti svijeće).

Nedjelja, 14. travnja (Cvjetnica) u 15 sati – pobožnost predvode obitelji, ujedno je i prilika za svetu ispovijed.

Veliki petak, 19. travnja u 10 sati – tijekom i nakon pobožnosti prilika za svetu ispovijed.

Hodočašće u Međugorje

Radio Marija organizira u svibnju svoje prvo hodočašće u Međugorje od 10. do 12. svibnja, a kreće se dan ranije, 9. svibnja u večernjim satima.

Pri dolasku u Međugorje najprije će se obići Mostar, u Međugorju (Brdo ukazanja, Križevac i Majčino selo), a u povratku se odlazi u Sarajevo. Cijena hodočašća iznosi 60 eura s punim pansionom.

Sve informacije mogu se dobiti u uredništvu Radio Marije na telefon 024/600-099 ili na mobitel 069/64-12-47.

Piše: dipl. theol. Ana Hodak

Isusov ulazak u Jeruzalem

Liturgija Cvjetnice u sebi povezuje dva suprotna događaja. Slavi Isusov svečani ulazak u Jeruzalem, kada ga narod oduševljeno dočekuje, a u službi riječi čita se Muka po Luku, kroz koju pratimo posljednje sate Isusovog života i čitamo kako ga isti taj narod koji ga je slavio, sada osuđuje na smrt. Upravo u toj liturgiji kontrasta krije se poruka Cvjetnice.

Od slave do poniženja

Glas o Isusovom učenju i brojnim čudesima koja je učinio u Galileji stigao je i do Jeruzalema. Mesijanska očekivanja u to vrijeme bila su snažna, te im nije bilo teško zaključiti da bi Isus mogao biti Mesija kojeg očekuju. Ta im je pretpostavka bila točna, ali vizija Mesije koju su oni imali nije se gotovo ni malo poklapala s onim kakav je bio Isus, što će oni tek kasnije shvatiti. Ali, tada neće promijeniti svoje vizije nego će odbaciti pravog Mesiju, jer nije onakav kakvim su ga zamišljali.

Isus odlazi u Jeruzalem svjestan svog poslanja, ali i svjestan svega što će mu se dogoditi. Zna da će tamo doživjeti osudu i smrt, da je tim odlaskom njegova sudbina zapečaćena: »Kad su se navršili dani da bude uznesen, krene Isus sa svom odlučnošću prema Jeruzalemu« (Lk 9,15). Ali ipak odlazi, na taj put ga vodi ljubav i poslušnost prema Ocu, kao i neizmjerljiva ljubav prema ljudima, jer zna da je to jedini način da otkupi čovjeka.

Klicanje svjetine na samom ulasku u Jeruzalem jasno otkriva da oni u njemu vide Mesiju: »Blagoslovljen Kralj, Onaj koji dolazi u ime Gospodnje! Na nebu mir! Slava na visinama« (Lk 19,38). No, ovo klicanje nije moglo zavarati Isusa, on je potpuno svjestan da se ne uklapa u narodnu sliku Mesije i da će vrlo brzo uslijediti odbacivanje. On se ni ne pokušava uklopiti u tu sliku, pa u grad ulazi ponizno jašući na magarcu, a ne ponosno na konju kako bi više odgovaralo Mesiji kakvog su Izraelci očekivali. On je ponizni Sluga Jahvin koji na sebe uzima grijehe svijeta, a kojeg naviješta prorok Izaija (usp. Iz 50,4-7). Narodu nije dugo trebalo da shvati kako su njihova očekivanja iznevjerena. I tada, umjesto da promijeni svoje mišljenje i prihvati Mesiju, oni ga odbacuju na najokrutniji način ne zapitavši se jesu li pogriješili. Tako je oduševljeno klicanje zamijenjeno okrutnim povcima: »Raspni, raspni ga!« (Lk 23,21-23).

Dok se čudimo ovom narodu i pitamo kako su mogli odbaciti Božjeg Sina, zapitajmo se kako smo ga mi mogli odbaciti. Kao nekad Izraelci, tako i ljudi danas imaju neke svoje slike Boga, imaju neka svoja očekivanja. Kada shvate da je Bog drugačiji, da djeluje drugačije od onoga što čovjek sebi zamišlja, odbacuju ga, jer nisu dovoljno otvoreni za nevjerojatnost Božjeg djelovanja. Poput Isusovih suvremenika, ni današnji čovjek ne želi odbaciti svoje slike i prihvatiti pravog Boga koji, upravo po tome što se ne da smjestiti u okvire ljudskih očekivanja, pokazuje svoju svemogućnost i ljubav prema čovjeku.

Služenje

Ništa što se Isusu dogodilo posljednjih sati njegova života nije slučajno, nije splet nesretnih okolnosti, nego sastavni dio Božjeg plana spasenja. Smisao svega onog što ga čeka on svojim učenicima otkriva na posljednjoj večeri kada je nad kruhom rekao »Ovo je moje tijelo koje se za vas predaje« (Lk 22,19), a nad vinom »Ova čaša novi je Savez u mojoj krvi koja se za vas prolijeva« (Lk 22,20). Na taj način Isus je svoju smrt protumačio kao svjesno prihvaćanje žrtve za ljude. Luka spominje kako su se u tom času učenici počeli prepirati tko je veći među njima, na što ih Isus poučava da je smisao njihovog života u služenju drugima, kao što je i on sam došao na svijet da bi služio čovjeku: »Kraljevi gospoduju svojim narodima i vlastodršci nazivaju sebe dobrotvorima. Vi nemojte tako! Naprotiv, najveći među vama neka bude kao najmlađi; i predstojnik kao poslužitelj« (Lk 22,25). Učenicima u tome upravo on, njihov Učitelj, daje primjer kako se služi ljudima, jer Isus u tom služenju ide sve do smrti.

Živjeti za druge, služiti im i zaboravljati na sebe radi njih jedan je od najtežih zahtjeva koje Isus pred nas stavlja, osobito kada je riječ o ljudima koji nam nisu posebno dragi, koji su nam nešto našao učinili. No, kršćanin vršeći ovaj zadatak ne smije praviti selekciju ni po jednom kriteriju. Nije je ni Isus pravio. On tako liječi uho služi velikog svećenika koji ga je došao uhiti, moli s križa za one koji su ga razapeli pronalazeći opravdanje za njihove postupke: »Oče, oprost im, ne znaju što čine« (Lk 23,34). Kristova ljubav i služenje ne poznaju granice. Tim se primjerom trebaju voditi svi kršćani.

Prezentacija i poziv

Caritas među srednjoškolcima

Na inicijativu koordinatore srijemskomitrovačkog *Caritasa* **Kristine Dragišić**, te odobrenja katehete vlč. **Ivice Zrna**, djelatnici i volonteri *Caritasa* posjetili su učenike srednjoškolskog uzrasta, kada su na sat vjeronauka, 4. travnja, došli s ciljem prezentirati *Caritas* i njegovu djelatnost, te projekte kojima se aktivno i uspješno bave.

Opisujući *Caritas* kao djelatnu ljubav, Kristina Dragišić je pozvala sve sudionike na razmišljanje kako je život satkan od različitih situacija u kojima smo pozvani odgovoriti vlastitom osobom, te ljubavlju koju nosimo u sebi. A *Caritas* je upravo to. Veoma je važno »skidati etikete« koje nam društvo i okolina nameću. Postoje ljudi u našoj sredini koji su drugačiji od nas, koji nisu imali priliku razvijati se kako su htjeli i koji su uvelike potrebni naše pomoći i ljubavi. *Caritas* u Srijemskoj Mitrovici je i njima otvorio svoja vrata. Veoma vrijedan i zapažen je program koji ostvaruju – *Dnevni centar za osobe s invaliditetom Sveta Tereza*.

Na koncu svog izlaganja Kristina Dragišić je pozvala sve mlade da ih posjete u prostorijama *Caritasa*, više se upoznaju s njihovim radom, te koliko im bude moguće, volonterski se pridruže radu i pomaganju.

Mladi su s velikom pažnjom pratili izlaganje, te su na koncu donijeli odluku da će se kroz korizmno vrijeme angažirati u radu *Caritasa* i u pripremi svetkovine Uskrsa za ljude prema kojima je *Caritas* usmjeren.

I. Z.

U tijeku je upis u prve razrede

Upoznavanje roditelja s mogućnostima

Ovoga tjedna predsjednica Odbora za obrazovanje **Margareta Uršal** obišla je vrtiće gdje se pripremno-predškolski program odvija na hrvatskom jeziku i susrela se s roditeljima budućih prvaša. Obišla je vrtiće: *Marija Petković - Biser*, *Marija Petković - Sunčica*, gdje su nazočili i roditelji iz vrtića *Bambi* iz Male Bosne, vrtića pri Osnovnoj školi *Vladimir Nazor* u Đurđinu, te vrtića u Monoštoru.

Na susretu u *Mariji Petković - Sunčici* roditeljskom sastanku je nazočio i župnik tamošnje župe i član Odbora za obrazovanje mons. dr. **Andrija Anišić**, koji je potaknuo roditelje da upišu djecu na nastavu na hrvatskom jeziku koja im je Ustavom zagarantirana i katolički vjeronauk. Tim povodom on je istaknuo kako se hrvatska manjina godinama borila za mogućnost ostvarivanja prava obrazovanja na materinjem jeziku i sada to pravo treba i koristiti. Istu podršku roditeljima je dao i vlč. dr. **Marinko Stantić** u vrtiću *Marija Petković - Biser*.

Nove mogućnosti

Uršal je podsjetila roditelje na prednosti i dobru praksu dosadašnjih učenika i roditelja, te spomenula pomoć koju nudi Hrvatsko nacionalno vijeće, a to su besplatni udžbenici, sufinanciranje prijevoza učenika, pomoć za kupnju školskog pribora u vidu bona i brojne izvannastavne aktivnosti tijekom školovanja.

Roditeljima su prikazani i najnoviji udžbenici koje će njihovi mališani od rujna koristiti, a tijekom sastanka s roditeljima radionicu s djecom vodila je **Nataša Stipančević**.

Roditelji su imali mogućnost i postaviti pitanja, upoznati se dodatno s mogućnostima i eventualne nedoumice razriješiti.

Sva djeca, budući prvaši, dobila su dar od Hrvatskog nacionalnog vijeća – šalice.

Škole u kojima se može pohađati nastava na hrvatskom jeziku su: OŠ *Matko Vuković*, OŠ *Ivan Milutinović* i OŠ *Sveti Sava* u Subotici, OŠ *Matija Gubec* u Tavankutu, OŠ *Vladimir Nazor* u Đurđinu,

OŠ *Ivan Milutinović* u Maloj Bosni, OŠ 22. oktobar u Monoštoru, a od nove školske godine mogućnosti upisa u hrvatske odjele, na inicijativu roditelja ima i u OŠ *Pionir* u Žedniku i u OŠ *Ivan Goran Kovačić* u Sonti.

Upis – zakonska obveza

Temeljem članka 18. Zakona o osnovama sustava obrazovanja i odgoja, a uz suglasnost Ministarstva prosvjete Republike Srbije, u svim osnovnim školama na teritoriju Srbije vrši se upis budućih prvaka i to počevši od 2. travnja, pa sve do 31. svibnja ove godine.

U prvi razred osnovne škole u školskoj 2019./20. godini upisuju se djeca koja će do 1. rujna 2019. godine imati najmanje šest i pol godina (rođeni do 28. veljače 2013. godine), odnosno, najviše sedam i pol godina. Također, u prvi razred mogu se upisati i djeca koja će do početka školske godine (1. rujna) napuniti šest godina, i to nakon provjere spremnosti djeteta za polazak u osnovnu školu koju vrši psiholog škole, primjenom preporučenih standarda i postupaka.

Potrebna dokumentacija

Prilikom upisa djeteta u školu potrebno je ponijeti izvadak iz matice rođenih (nije potreban novi izvadak), potvrdu o završenom

pripremno predškolskom programu i potvrdu o liječničkom pregledu djeteta, odnosno, ponovnom cijepljenju (ovu potvrdu na području Grada Subotice izdaje Služba za zdravstvenu zaštitu žena i djece, a u okolnim naseljima mjesne ambulante). Iako je ova potvrda podigla dodatnu polemiku oko cijepljenja, ministar obrazovanja **Mladen Šarčević** je istaknuo kako je ova potvrda obavezna i djeca koja nisu cijepljena ne mogu biti upisana u školu.

Ž. V.

Obitelj

RECEPT NA TACNI

DOMAĆA PIZZA

Obožavam pizzu. Čak je u ovoj izjavi premala riječ obožavati. Mogla bih je svakodnevno jesti u svim njezinim mogućim kombinacijama: vegeterijansku, s mesom, s tunom, s kulenom, samo sa sirom, šampinjoniima, jajima, morskim plodovima... Volim je i klot. Dakle, predmet je tijesto, ali to nije novina, već sam imala priznanje da sam veliki *tjestaroš*. Problem je u tome da i tijesto voli mene, pa se prosto lijepi i ne odvaja, a od skora, da ne kažem s godinama, počelo je da mi ne godi. Kao da me koža zaboli kad se prejedem tijesta. Vrlo brzo sam primijetila da je to samo do tijesta od bijelog brašna. To nije dovoljno velika prepreka da prestanem jesti pizzu nego dovoljan poticaj da nađem dobar recept za tijesto koje u sebi nema bijelog brašna, što i nije lako.

Potrebno: 100 g raženog brašna / 100 g speltinog brašna / 3 žlice maslinovog ulja / pola vrećice praška za pecivo / žličica soli / 120 ml mlake vode

Postupak: Pomiješati suhe sastojke, dodati ulje i vodu. Umijesiti tijesto i razvući ga.

Dodatak receptu

Kako se tijesto prejednostavno priprema, možemo se posvetiti priči o nadjevima. U posljednje vrijeme mi je rukola jedna od zastupljenijih namirnica u kući, pa tako mi i pizza na nju miriše. Dakle, predlažem sljedeći nadjev: 400 g mozzarelle, 100 g pršute i šaka rukole.

Sad više nema izgovora za ne jesti pizzu. Dobar tek!

Gorana Koporan

Idemo li večeras u kazalište (158)

Trebamo kazalište stvarnije od stvarnosti

Čovjek nije ni dobar ni loš. Od iskona, bori se sam sa sobom, za i protiv sebe, ukliješten između ushita stvaranja i poražavajuće (nad)moći razaranja. U ispitivanju tih (božanskih?) mogućnosti, svaki gledatelj za sebe je pronalazio poruke *Shakespeare-festa*. Primjerice, sljedbenici **Marxa** mogli bi se pozvati na njegovu tvrdnju prema kojoj: »povijest ne čini ništa, ne bježe bitke, nije neka samostalna sila nad čovjekom, niti je prosto arena sukoba najrazličitijih ljudskih strasti«. Do koje mjere je ova tvrdnja, doista, bila primjenjiva u ovom podneblju, sukladno žuđenoj povijesnoj zbilji, svjedoči svakodnevnica Subotice s njezine tri kazališne scene, od koje dvije s uspjehom djeluju do danas (mađarska i srpska), a ona treća (hrvatska), premda prva začeta – daleke 1747. – samo povremeno dobiva šansu zaigrati, pa se može reći: funkcionira u izraženom diskontinuitetu, te najčešće nezdravo – šuti. U međuvremenu, sredinom dvadesetog stoljeća (1945.), nova vlast je aktom o činu osnutka i službeno ovaj teatar prihvatila Hrvatskim narodnim kazalištem (Subotičko HNK), ali ne zadugo, ponovno ga zatomila, i sada ono već što dalje, sve dublje muči. I doista »ne bježe bitke«.

Stoga se i ovim radom (*Idemo li večeras u kazalište?*) pokušava usredotočiti pozornost najšire, a i stručne javnosti, pozivajući se na scensko-izvedbene značajke i važnost postojanja i djelovanja subotičkog HNK. Na učvršćenju identiteta publike i njegovanju cjelokupne kulture rubnih Hrvata, a osobito redovite, strateški i taktički dobro promišljene, svestrane uporabe hrvatskog jezika, priključujući se svojim prinosom visokim vrijednostima u kulturi, što su ih ovdje namrli i ubaštinili srpski, njemački, mađarski i svi drugi, poput i hrvatskog, također stoljećima, prisutni entiteti. Uvjereni smo da više ne mogu opstati bilo kakvi razlozi zbog kojih Subotica, neshvatljivo i nedopustivo dugo, nije imala u kontinuitetu svoje, stalne, gradske kazališne trupe na tri scene (odgovor na ovo traži poseban rad).

U tom kontekstu, valja podsjetiti, predstave izvedene na *Shakespeare-festu* postavljene su gestom neskrivene radosti stvaranja, ali i opake slutnje, naviještajući nadolazak trusnih razdoblja, pa i tragičnog uzdrmanja, preobražaja i teatarskih promjena, među ostalim i odlučnim napuštanjem kazališta/kutije, u kojem bi se ostvarila nužnost za drugačijom scenom, pa se valjda tako dogodilo, nimalo slučajno, umjesto borbe za kazalište kao nezaobilaznu instituciju kulture, njegovo ukidanje. Nakon **Ristića** i KPGT-a ostalo je kazalište, ali ne ono koje smo dugo i jedino poznavali nego drugačije, sa scenom na središnjem trgu, u Gradskoj kući, u Sinagogi, u Ciglani, na Velikoj terasi i Ženskom štrandu, u Paličkoj aleji... Isprve samo kao slutnja, a potom i spoznaja da razaranje kazališta treba pridonijeti njegovoj rekonstrukciji i obnovi što može pomoći novoj viziji životne cjeline i njezina smisla za sve.

Moglo bi se, nadalje, reći Ristić u vlastitu stvaralačkom postupku, poput i teoretičara kulture i filozofa, **Jacquesa Derri-**

Može li razaranje ubrzati obnovu?

da, drži da dekonstruktivska djela u svom obliku prikazuju više mišljenja i značenja u jednom trenutku, čak i ako su ona, nerijetko, u uzajamnom konfliktu i suprotnosti, što ima za rezultat da se pri usporedbi dekonstrukcijskog i tradicionalnog čina i djela, pa tako i onoga scenskoga, mogu primijetiti i razabrati mišljenja i sučeljenosti što su ignorirani u djelu nastalom tradicionalnim postupkom stvaranja.

Blizak postmodernističkim strujanjima Ljubiša Ristić poput i **Jeana Baudrillarda**, također teoretičara kulture i filozofa, koji na svojim počecima zastupa stajalište prema kojem se misao u Marxu tek neznatno razlikuje od kapitalističke misli, dapače, po njemu Marx u osnovi zauzima posve iste stavove kao i kapitalisti. Tijekom pretvorbi što ih je prošao i Ristić, ugledajući se na stanovišta američka iskustva, pokušava stvoriti svijet stvarniji od stvarnosti, čiji su pripadnici i protagonisti (također prema Baudrillardu) fascinirani bezvremenošću, u pokušaju zamjene autentičnosti kopijom, realnosti njezinim supstitutom, dok sve više ljudi preko ekrana promatra spektakle, gdje ništa nije stvarno. I sve jeste!

Knjižničari Bilogore, Podravine i Kalničkoga prigorja boravili u Subotici

Potpota hrvatskoj zajednici u Vojvodini

Članovi Društva knjižničara Bilogore, Podravine i Kalničkoga prigorja boravili su u okviru svoje dvodnevne stručne ekskurzije 6. i 7. travnja u Subotici i Novom Sadu. Odluku da studijski izlet organiziraju u Vojvodini donijeli su upoznavši se s aktivnostima hrvatskog odjela Gradske knjižnice Subotica koje su u nekoliko navrata u prethodnom razdoblju uspješno predstavljene na različitim skupovima u Hrvatskoj. Svojim dolaskom željeli su dati potporu hrvatskoj zajednici u Vojvodini, stoga su predstavnici nekoliko knjižnica ovog najvećeg Društva knjižničara u Hrvatskoj ovom prigodom donijeli i manju donaciju knjiga za hrvatski odjel subotičke Knjižnice. U ovoj najstarijoj ustanovi kulture u Subotici goste iz Hrvatske dočekali su **Dragan Rokvić**, ravnatelj Knjižnice, **Darko Sarić Lukendić**, član Izvršnog odbora Hrvatskog nacionalnog vijeća zadužen za kulturu i **Bernadica**

Ivanković, urednica kulturnih programa u subotičkoj Knjižnici. Budući da većina njih nije puno toga znala o Hrvatima u Srbiji, domaćini su kolegama iz Hrvatske predstavili povijesne ali i aktualne prilike koje vladaju u Gradskoj knjižnici Subotica, te ih upoznali s hrvatskom zajednicom u Srbiji, institucijama koje djeluju u području obrazovanja, kulture, informiranja i službene

uporabe jezika knjižnice u Subotici. Također, obišli su i ostale gradske znamenitosti s posebnim naglaskom na Sinagogu i Gradsku kuću. Bili su i na Paliću, dok su prespavali u Tavankutu. Prije povratka doma, drugog dana boravili su nekoliko sati i u Novom Sadu gdje su dopunili sliku o Vojvodini.

Oduševljeni živošću hrvatske zajednice u ovim krajevima, posebice aktivnošću hrvatskog odjela subotičke Knjižnice, najavili su moguću suradnju i eventualni ponovni dolazak.

B. I.

Veleposlanstvo Republike Hrvatske u Republici Srbiji

Objava o registraciji birača za izbore za Europski parlament

U nedjelju dana 26. svibnja 2019. godine temeljem Odluke Predsjednice Republike Hrvatske (»Narodne novine broj« 30/19) održat će se izbori za članove u Europski parlament iz Republike Hrvatske.

U Republici Srbiji glasovanje će se provoditi na biračkim mjestima u prostorijama Konzularnog ureda Veleposlanstva Republike Hrvatske u Republici Srbiji, u Beogradu, Kneza Miloša 82/I. kat i Generalnog konzulata Republike Hrvatske u Subotici, Maksima Gorkog 6.

SVI BIRAČI OBVEZNI SU PROVESTI PRETHODNU I AKTIVNU REGISTRACIJU BIRAČA KAKO BI MOGLI PRISTUPITI GLASOVANJU I TO: birači S PREBIVALIŠTEM u Republici Hrvatskoj koji će se zateći u inozemstvu na dan izbora trebaju obaviti PRETHODNU registraciju, birači koji NEMAJU PREBIVALIŠTE u Republici Hrvatskoj trebaju obaviti AKTIVNU registraciju, birači koji posjeduju e-osobnu iskaznicu s prebivalištem u Republici Srbiji aktivno će biti registrirani po službenoj dužnosti.

Registracija birača obavlja se ovisno o mjestu glasovanja u Veleposlanstvu Republike Hrvatske u Republici Srbiji u Beogradu (Konzularni ured) i Generalnom konzulatu Republike Hrvatske u Subotici.

Zahtjevi za registraciju podnose se osobno u Konzularnom uredu Veleposlanstva Republike Hrvatske u Republici Srbiji u Beogradu i u Generalnom konzulatu Republike Hrvatske u Subotici u uredovno vrijeme, kao i putem e-maila. Uz obrazac za registraciju potrebno je dostaviti presliku važeće identifikacijske isprave (hrvatske putovnice ili osobne iskaznice).

ROK ZA PODNOŠENJE ZAHTEJEVA ISTIČE U SRIJEDU, 15. SVIBNJA 2019. GODINE.

Svi birači mogu do 15. svibnja 2019. godine provjeriti svoj upis u registru birača u Uredima državne uprave u RH, u diplomatskim misijama i konzularnim uredima RH i putem online sustava e-Građani, te zatražiti eventualne izmjene.

Također, birači koji nemaju prebivalište u Republici Hrvatskoj, a nisu aktivno registrirani, na dan održavanja izbora svoje pravo glasovanja mogu ostvariti potvrdom koju će izdati nadležno diplomatsko-konzularno predstavništvo Republike Hrvatske.

Za sve informacije možete se obratiti:

Veleposlanstvu Republike Hrvatske u Republici Srbiji, Konzularni ured Beograd, Kneza Miloša 82/I kat tel: 011 3679 140 faks: 011 3613 566 i e-mail: crocons.beograd@mvep.hr

Generalnom konzulatu Republike Hrvatske u Subotici, Maksima Gorkog 6, tel: 024 659 900 faks: 024 556 158 i email: gkrh.subotica@mvep.hr

Obrasce potrebne za registraciju možete skinuti na internetskoj stranici Veleposlanstva: <http://rs.mvep.hr>.

Gordan Bakota, veleposlanik

Različitost je bogatstvo koje treba čuvati

Dječji svijet prostor je neslučenih mogućnosti, a naučiti dijete kako će ući u svijet prijateljstva, zabave, ali i svijet odgovornosti i uspjeha, nije uvijek lako. Škola se, kao odgojna sredina, ima zadatak pobrinuti da svako dijete dobije onaj minimum obrazovanja bez kojeg ne bi mogao živjeti, raditi i stvarati. Međutim, djeca u školi imaju priliku naučiti i što znači razmjena kulturnih dobara, poštivanje razlika, suradnja i iskrena komunikacija. S tim ciljem, u Osnovnoj školi Matija Gubec u Tavankutu provode se brojne aktivnosti, među kojima je i nedavno održan međunarodni literarni, novinarski i likovni natječaj *Bogatstvo različitosti*.

Natječaj je sedmu godinu zaredom okupio učenike, nastavnike i ravnatelje osnovnih škola, ovoga puta iz Hrvatske i Srbije, koji su se koncem prošloga tjedna družili i kroz stara-nova prijateljstva svjedočili o važnosti očuvanja kulturno-povijesnog naslijeđa svoga kraja i međusobnog prihvatanja etničke raznolikosti.

Tema ovogodišnjeg natječaja bila je *Želim ti biti prijatelj*, na koju je pristiglo više stotina likovnih, novinarskih i literarnih radova, a autorima onih najboljih su prigodom svečane prired-

be prošloga petka uručene nagrade i zahvalnice.

Tijekom trodnevnog programa sudionici su uživali u radionicama roljanja i slamarstva, radilo se na temu *Glagoljica* i *Poštujemo različitosti*, a među zanimljivim aktivnostima našao se i kviz opće kulture. Naravno, bilo je i vremena za posjet ZOO vrtu na Paliću, te za vožnju zaprežnim kolima i obilazak voćnjaka u Tavankutu, dok su večeri bile ispunjene glazbom i karaokama.

Djeca su sa zanimanjem propratila brojne sadržaje koji su za njih bili pripremljeni, a posebno iznenađenje nakon održane svečane priredbe bili su motoristi iz Osijeka i Subotice, koje kiša nije omela u namjeri da se dovezu na školsko dvorište odjeveni u kostime zečeva i uoči predstojećeg Uskrsa počaste i razvesele djecu slatkima.

Bio je ovo još jedan nezaboravni susret učenika i nastavnika škola iz Primoštena, Vrbovca, Svetog Trojstva, Samobora, Jarmine, Donje Pušće, Bačkog Dušanova, Kragujevca, Kraljeva i Subotice, a prema riječima ravnatelja ovih škola, s uspješnom suradnjom svakako se namjerava nastaviti i ubuduće.

Marija Matković

Okružno natjecanje iz **hrvatskog jezika**

Sedmi razred:

David Kozma – OŠ *Matko Vuković* – I. mjesto – mentorica: **Mirjana Crnković**

Petar Pečerić – OŠ *Matko Vuković* – II. mjesto – mentorica: **Mirjana Crnković**

Melisa Gadžur – OŠ *Matija Gubec* – III. mjesto – mentorica: **Morena Rendulić**

Iva Ivković Ivandekić – OŠ *Vladimir Nazor* – plasman – mentorica: **Tanja Stantić**

Marija Milodanović – OŠ *Vladimir Nazor* – plasman – mentorica: **Tanja Stantić**

Osmi razred:

Ivan Huska – OŠ *Ivan Milutinović* – I. mjesto – mentorica: **Biljana Horvat**

Anamarija Kuntić – OŠ *Matko Vuković* – II. mjesto – mentorica: **Mirjana Crnković**

Matea Rudinski – OŠ *Matko Vuković* – III. mjesto – mentorica: **Mirjana Crnković**

Ž. V.

Protekli vikend bio je rezerviran za okružno natjecanje iz hrvatskog jezika i jezične kulture. Domaćin ovogodišnjem natjecanju bila je OŠ *Vladimir Nazor* iz Đurđina a na njemu su sudjelovali učenici sedmih i osmih razreda osnovnih škola u kojima se nastava odvija na hrvatskom jeziku. Škole koje su sudjelovale na natjecanju su: *Matko Vuković* i *Ivan Milutinović* iz Subotice, *Matija Gubec* iz Tavankuta i *Vladimir Nazor* iz Đurđina s ukupno 17 učenika.

Svi oni bili su najbolji u svojim školama, te se tako plasirali na ovu razinu natjecanja.

Osim natjecanja, koje je održano 6. travnja, domaćini su priredili i lijepo druženje i upoznavanje s vršnjacima.

Republičko natjecanje bit će održano 18. svibnja u istoj školi, a na ovu razinu plasirali su se sljedeći učenici:

Danas u Sečnju Pokrajinska smotra recitatora **Osam recitatora na hrvatskom jeziku**

Danas je u Sečnju započela 50. Pokrajinska smotra recitatora pod nazivom *Pjesniče naroda mog*. Trajat će tri dana, a na njoj će recitirati oko 180 učenika osnovnoškolske i srednjoškolske dobi podijeljenih u tri skupine. Danas će nastupiti učenici mlađeg uzrasta od 1. do 4. razreda osnovne škole, sutra starijeg uzrasta, dakle srednjoškolci, dok će u nedjelju recitirati učenici srednjeg uzrasta, odnosno od 5. do 8. razreda osnovne škole. Na ovoj značajnoj smotri hrvatsku zajednicu predstavljat će osam učenika koji će kazivati poeziju na hrvatskom jeziku.

To su:

Mlađi uzrast: **Marijan Rukavina** (Hrvatska čitaonica, Subotica) i **Magdalena Suknović** (OŠ *Ivan Milutinović*, Subotica)

Srednji uzrast: **Ivan Huska** (Hrvatska čitaonica, Subotica), **Marija Magdalena Huska** (Katoličko društvo *Ivan Antunović*, Subotica), **Katarina Ivanković Radaković** (OŠ *Matko*

Vuković, Subotica), **Luka Ješić** (Hrvatsko akademsko društvo, Subotica) i **Lana Vojnić Hajduk** (OŠ *Ivan Milutinović*, Subotica)

Stariji uzrast: **Katarina Piuković** (HKC *Bunjevačko kolo*, Subotica)

Želimo im uspješan nastup i čvrst glas.

B. I.

Izdajem apartmane u Novom Vinodolskom. www.apartmani-karasic.com	Prodaje se kuća na kat, plac 650 m ² , kuća 210 m ² , velika garaža, kotlarnica, 3 prostorije 5x4, ljetna kuhinja i za ogrjev. Dva trosobna stana – 6 soba, 2 kuhinje, 2 kupatila, 2 ostave, etažno grijanje i plin, KDS, telefon, interfon, parket sobe, pločice ostalo, autobus br. 16 Mali Radanovac, Subotica. Može zamjena po dogovoru. Tel.: 061 2323223.
Prodajem u Donjem Tavankutu 1 ha 6 ari pijeska kod groblja, odlična lokacija. Vlasnik. Tel: 0638560635.	Prodaje se kamionska prikolica registrirana za traktor s atestom 14 t, »Regent« trobozdni plug, obrtač i sijačica »Olt Gama 18« s lulama 2,25. Tel.: 024/532-570.
Mijenjam stan u Pančevu, jednosoban od 30 m ² , III. kat bez grijanja blizu centra za sličan uz morsku obalu ISTRE. Tel: 065/689-35-47.	Prodajem salaš na Mirgeškom putu, 4 km od grada, nova gradnja, sve od čvrstog materijala, trofazna struja, bunar 50 m, dvije kupaonice, tri štale, svinjci, dvije garaže, vlasnik. Tel.: 064 247-09-49.
Starija kuća (4 sobe, ručao, 2 kupaone, kuhinja, ostava) + sporedna zgrada (ljetna kuhinja, soba, kupaona) se prodaje ili mijenja za stan ili kuću u Zagrebu (centar). Tel.: 024 754760 ili 064 2394757.	Izdajem stan na Srednjacima, Zagreb, 25m ² , topla voda, centralno grijanje, interfon. Tel.: 063 596840 i 024 547204.
Prodajemo lijepu kuću u Subotici, 145 m ² , dvije terase, dvije garaže, svi priključci, bazen, legalizirano, može zamjena za manji dvosoban stan, plus doplata. Tel.: 024-456-12-05.	Prodaje se stambena zgrada u Kertvarosu površine oko 120 m ² . Tel: 024 546800.
Traže se vozači C i E kategorije s hrvatskim ili mađarskim putnim ispravama za posao u Njemačkoj u okolini Stuttgarta i Ludwigsburga. Tel: + 4917621561026 ili 064/1826160.	Prodaje se građevinska parcela površine 844 m ² za gradnju stambenog objekta, Mali Radanovac, Ulica Heroja Pinkija. Tel: 063/551-871.
U predgrađu Subotice prodajem trosobnu katnicu sa suterenom. Parket u svim sobama, dvije kupaone, legalizirano, sa svim priključcima. Plac 560 m ² . Moguća i zamjena za slično u okolici Zagreba. Tel.: 062-332-247.	U Somboru prodajem kompletno završenu termoizoliranu veću katnicu sa suterenom, garažom, ljetnom kuhinjom, svim komunalijama i CG u centru grada. Tel.: 025 544-92-20; 064 280-84-32.
Prodajem aparat za zavarivanje, monofazno i trofazno napajanje, kao i sjeme uljane rotkve (pogodno za golubare). Tel: 064/3910182.	Prodaje se kuća na kat s dva trosobna stana, 210 m ² , plac 650 m ² , Subotica, Mali Radanovac, s kompletnom infrastrukturom, plinom, dva strujna brojila legalizirana. Informacije na tel/024-546-061.
Subotica - Bajnat, prodaje se uknjižena dvosobna kuća od miješanog materijala, površine 90 kv m s većim dvorištem i nusprostorijama. Monofazna struja, telefon, kablovska, gradski vodovod i kanalizacija. Cijena 32.000 eura. Interesirati se na 064-2943798 ili 064-1611709.	Prodajem očuvan kauč i dvije fotelje. Tel.: 061 815 2239.

Gradska uprava Subotica, Tajništvo za poljoprivredu i zaštitu životnog okoliša, Služba za zaštitu životnog okoliša i održivi razvoj, temeljem članka 10. i 29. Zakona o procjeni utjecaja na životni okoliš (*Sl. glasnik RS* br.135/04 i 36/09) objavljuje:

OBAVIJEST O PODNIJETOM ZAHTEVU ZA ODLUČIVANJE O POTREBI PROCJENE UTJECAJA NA ŽIVOTNI OKOLIŠ

Nositelj projekta TELEKOM SRBIJA a. d. Beograd, Direkcija za tehniku, Sektor za bežičnu pristupnu mrežu, Beograd, Bulevar umjetnosti br. 16/a, podnio je Zahtjev za odlučivanje o potrebi procjene utjecaja na životni okoliš projekta: Bazne stanice mobilne telefonije »Ludaško jezero – Šupljak – SUU109 SUO109« zaveden pod brojem IV-08/I-501-105/2019, a koji se planira na katastarskoj parceli 10212 KO Palić, Ulica Cvijin šor br. 1 (46.065016°, 19.827660°).

Uvid u podatke, obavijesti i dokumentaciju iz zahtjeva nositelja projekta može se izvršiti u prostorijama Službe za zaštitu životnog okoliša i održivi razvoj (Trg slobode 1, Gradska kuća, I. kat, soba 129).

Zainteresirana tijela, organizacije i javnost u roku od deset dana od dana objavljivanja obavijesti u sredstvima javnog informisanja u skladu s člankom 29. stavak 1. Zakona o procjeni utjecaja na životni okoliš (*Sl. glasnik RS* br.135/04 i 36/09) mogu dostaviti mišljenja o potrebi procjene utjecaja predmetnog projekta na životni okoliš, osobno ili poštom na gorenavedenu adresu, ili elektronički na adresu zivotnasredina@subotica.rs.

Besplatni mali oglasi uz kupon iz *Hrvatske riječi* koji VAŽI DO 16. 4. 2019.

Poštovani čitatelji našeg i vašeg tjednika, i dalje nastavljamo objavljivati rubrike malih oglasa u kojima možete objavljivati sve ono što želite prodati, mijenjati, kupiti ili darovati. Jedini uvjet za objavu vašeg malog oglasa je priloženi kupon kojega objavljujemo u svakom broju *Hrvatske riječi*.
Duljina malog oglasa ne smije prelaziti više od 30 riječi.

Uredništvo

Hrvatska likovna udruga *CroArt* prodaje umjetničke slike, djela članova udruge. Zainteresirani se mogu javiti predsjedniku udruge.
Tel.: +381 24 529 745; mobil: +381 63 518 218;
e-mail: horvat.josip.su@gmail.com

HKC *Bunjevačko kolo*, Likovni odjel, prodaje slike svojih članova. Slike se mogu vidjeti u prostorijama Centra, Ul. Preradovićeve 4, radnim danom od 8 do 14 sati. Tel: 024/556-898 ili 555-589.

AKCIJA!

SG

internat

već od
649 din

TIPPNET
SUBOTICA
KARADORDEV PUT 2
TEL: 024/555765
WWW.TIPPNET.RS

U nedjelju počinje sezona u kasačkom sportu u Srbiji

Subotica otvara kapije 14. travnja

Tomislav Višnjić (*Animal trade racing team*) i Miodrag Zagorac

Konjičkim utrkama u Subotici i Beogradu u nedjelju, 14. travnja, od 14 sati, počinje nova sezona u kasačkom sportu u Srbiji. Konjički klub *Bačka* priprema prvi trkački dan simboličnog naziva »Otvaranje sezone«, a bit će to prilika da konjari, ali i ljubitelji ovih plemenitih životinja uživaju na subotičkom Hipodromu, poslije duge zimske pauze.

Za prvi trkački dan organizatori su predvidjeli osam kasačkih utrka. U »brzjoj partiji« su najavljena grla Isaac Newton A.T., Serial Killer NP, Ironwill, Abba, Black Coffee, White Lady, Brume d'Or, Petit Four Spin, Pieghele Dal, Donato Luca, Velvet Dancer, Utsuri de Gerberoy, Early Stardust, Diablo Boko, Grumetti, Rite on Win, Artiste.

Bit će nastavljena i serija utrka francuskih kobila, pa se očekuje nastup grla Gloria de Sajan, Filante de Digeon, Francia des Noes, Eugenie du Citrus, Estrella de Launi, Volly de Ranes, Datcha du Vivier, Anna Milau, Caline des Landes, Belle Marguerite, Audacieuse Lorme, Bobine Photo, Capucine de Quibou.

U okviru osam trkačkih dana Subotica će biti domaćin nekoliko najvećih okupljanja kasača u Srbiji.

»Sezona će nam se sastojati od osam natjecateljskih trkačkih dana, a bit će zaključena tradicionalnim klupskim utrkama, planiranim za početak studenoga. Od otvaranja do zatvaranja bit će dosta kvalitetnih dešavanja, a treba reći da smo ponovo domaćini Srpskog kasačkog derbija. Bit će tu i utrke za *Dužijancu*, te sve ono na što je naša publika navikla«, kaže predsjednik Konjičkog kluba *Bačka* Miodrag Zagorac.

Prema planu KK *Bačka*, sezonu će nastaviti *Fliger derby* 19. svibnja, potom *Subotička milja* i *Probni Derby* 30. lipnja. Za 27. i 28. srpnja zakazana je *Dužijanca 2019.*, a za 18. kolovoza *Srpski kasački Derby*. Sedmi trkački dan na programu je 15. rujna, a 13. listopada su *Trka Grada Subotice* i *Revanš Derby*. Za 3. studenoga su zakazane revijalne klupske utrke.

Subotica je prošle subote bila i domaćin Skupštine Udruženja za kasački sport Srbije i Srpskog kasačkog saveza.

Bila je to prilika da delegati Skupštine, odnosno predstavnici klubova u Srbiji čuju kakva je bila prošla sezona, ali i da se najavi sezona koja je pred vratima. Kako je istaknuo predsjednik Udruženja za kasački sport Srbije **Saša Filipović**, usklađen je statut sa Sportskim savezom Srbije, ali i pravilnici u skladu s Europskim kasačkim savezom. Također, protekla godina je ocijenjena kao uspješna, a predstojeća kao korak naprijed, jer će u Srbiji biti održano više trkačkih dana nego prethodne. Također, moglo se čuti da će biti i pomaka po pitanju minimalne nagrade za jednu trkačku partiju, dok je tijekom rasprave išao u smjeru da se mora naći način da se da prilika onima koji imaju manji broj konja i koji su trenutno slabije kvalitete da osvoje prve bodove, ali da se ne ugrozi ono što privlači i najveći dio publike – kvalitetna grla. Ono što je zanimljivo jest i informacija da je u tijeku realizacija projekta koji će ovaj sport u Srbiji otvoriti za kladionice, što bi opet moglo olakšati tešku financijsku situaciju.

»Imali smo plodnu Skupštinu na kojoj smo donijeli bitne odluke za našu organizaciju. Moramo se prilagoditi UET-t (Međunarodnoj kasačkoj asocijaciji), a bio je to i zahtjev Sportskog saveza Srbije da se prilagodimo tim uvjetima. Bilo je iscrpnih rasprava, veoma produktivnih. Bitno je reći da poslije mnogo godina imam 42 trkačka dana u sezoni. Ovo je skup sport, znamo stanje u privredi, ali entuzijazam pobjeđuje. Sve je više odgajivača i konja i to me posebno raduje kao predsjednika ovakvog Udruženja i Saveza«, istaknuo je Filipović.

Kako je to i običaj, nakon radnog, uslijedio je i svečani dio Skupštine, a u okviru njega su proglašeni najbolji članovi Udruženja, ali su i podijeljene zahvalnice onima koji su u protekloj godini značajno pomogli u promociji kasačkog sporta u Srbiji, poput Sportskog saveza Srbije (Udruženje za kasački sport je prvi put bilo prisutno na Sajmu sporta), predstavnicima medija...

Najbolji klubovi Srbije su 1. Konjički klub *Vranac* (Srbobran), 2. Konjički klub *Bačka* (Subotica), 3. KK *Careva ćuprija* (Beograd), najuspješnija grla: Rite Key, Pablo Yet i Syria AT, najuspješniji vozači **Miodrag Pantić**, **Boris Kečenović** i **Dejan Petrović**, najuspješniji vlasnici *Animal trade racing team*, **Zoran Živojinović**, **Mihajlo Kuzmanov&László Berényi**, najuspješniji treneri **Mihajlo Kuzmanov**, **Branislav Mukić**, **Nikola Poljaković**, najuspješniji odgajivači *Animal trade racing team*, **Branislav Mukić**, **Miloš Krajnović**.

Posebne nagrade za oborene rekorde zaslužila su grla Euklid A.T. i Ivan Pavlov A.T.

D. Vuković

Rukomet žene

Druga liga Sjever – zapadna skupina

Nemoć Sončanki

SONTA – ŽRK *Sonta* je zabilježio novi poraz na domaćem parketu, ovoga puta od *Petrovaradina* s uvjerljivih 8:45 (6:22). Mlade Sončanke su bile potpuno inferiorne, a razlika u dobi, igračkom iskustvu, konstituciji i tjelesnoj spremi između nedjeljnih rivalki bila je prevelika. Domaće igračice su u neravnopravnim duelima primile puno nesankcioniranih udaraca, pa su svima za sjećanje na ovu utakmicu ostale brojne modrice. Strijelci malobrojnih pogodaka bile su: **Zorica** i **N. Kalanj** po 2, **Mihalek**, **S. Kalanj**, **Dohmanov** i **Zorović** po 1. U narednom kolu Sončanke će gostovati u S. Mitrovici kod lidera Srijema.

Atletika

Novi uspjesi apatinskih atletičara

BEČ, OSIJEK, KOVAČICA – Natjecatelji AK *Apatin* bili su i ovog vikenda vrlo aktivni. Sudjelovali su i ostvarili zapažene uspjehe na maratonu u Beču (Austrija), te na polumaratonima u Osijeku (Hrvatska) i u Kovačici. Na 15. Osječkom polumaratonu u individualnoj konkurenciji **Miroslav Pešić** je osvojio osmo mjesto u ukupnom poretku i treće u svojoj dobnoj kategoriji. Broncu je osvojila štafeta **Živa Vijoglavina**, **Filip Demić** i član *ARK Soma* **Milan Kovačić**. Na 36. Bečkom maratonu, među 20 tisuća natjecatelja, nastupili su i osobne rekorde oborili **Dragana Dišić** u maratonu i **Nemanja Đurić** u polumaratonu. Na polumaratonu u Kovačici srebrno odličje i drugo mjesto u sveukupnom plasmanu osvojio je **Zoran Radičanin**, zlato u svojim dobnim kategorijama osvojili su **Saša Antić**, **Lola Antić** i **Snežana Milošević**. Narednog vikenda apatinski atletičari nastupit će na 32. Beogradskom maratonu.

Nogomet

Srpska liga Vojvodina

Polovičan učinak

SUBOTICA, NOVA PAZOVA – U utakmicama 22. i 23. kola *Bačka 1901* je zabilježila polovičan učinak. *Crveni đavoli* su prvo na svojem travnjaku, pred stotinjak gledatelja, poraženi od *Dinam* *1945* iz Pančeva s minimalnih 0:1 (0:0). Iako su Subotičani bili nadmoćniji, gosti, orijentirani na brze kontre, iz prve stvorene prigode u 51. minuti došli su u prednost, a rezultat se više nije mijenjao. Neplanirani bodovni manjak nadoknađen je na gostovanju u Novoj Pazovi, kod pretposljednog *Radničkog*. Gosti su bili bolji rival i zabilježili pobjedu od 1:2 (0:1). Prije vodećeg pogotka bilo je nekoliko obećavajućih situacija pred obojicom vratara, a najizgledniju, jedan na jedan s domaćim, nije realizirao mladi **Orčić**. Pogotkom **Glišovića** minutu prije odlaska na odmor Subotičani su došli u prednost, a domaćini su uspjeli poravnati u 64. minuti. Pravdu je zadovoljio pričuveni igrač, mladi **Dobresko**, u svojem prvom kontaktu s loptom, deset minuta prije kraja. U narednom kolu *Bačka 1901* će ugostiti ekipu *Radničkog* iz Srijemske Mitrovice.

Vojvođanska liga Sjever

Hat-trick N. Skenderovića za preokret

TAVANKUT – Pred tristotinjak gledatelja *Tavankut* je u 20. kolu ugostio šestoplasiranu ekipu *OFK Vrbasa* i slavio s uvjerljivih 4:1 (1:1). U otvorenom nadmetanju gosti su nakon pola sata igre došli u prednost, a sedam minuta kasnije brzonogi **Plavšić** je poravnao. Nakon odmora **N. Skenderović** je već u 55. minuti preokrenuo rezultat. Domaćini, osokoljeni ovim pogotkom, pojačavaju pritisak na vrata Vrbašana i stvaraju nove prigode. Nezadrživi N. Skenderović u još dva navrata, u 67. i 70. minuti, zatresao je mrežu nemoćnog gostujućeg vratara i svojoj ekipi osigurao uvjerljiv trijumf. U narednom kolu *Tavankut* će gostovati u Bačkom Petrovcu, kod devetoplasirane *Mladosti*.

Sigurna pobjeda lidera

PAČIR – Lider prvenstva *Radnički 1912* u 20. kolu, na gostovanju u Pačiru, s uvjerljivih 0:4 (0:3), svladao je desetoplasiranu *Bačku*. Gosti su odlično otvorili utakmicu i već u drugoj minuti pogotkom **Kneževića** pokazali svoje namjere. Potpunu dominaciju na travnjaku Somborci su potvrdili pogocima **Boškovića** u 30. i **Kovačevića** u 42. minuti. Pobjedu je ovjerio Knežević u 54. minuti, svojim drugim pogotkom na utakmici. U narednom kolu *Radnički 1912* će ugostiti četvrtoplasiranu *Bajšu*.

Neplanirani poraz

SOMBOR – Neočekivano, nogometaši *Radničkog*, nakon dvije vezane pobjede, u 20. kolu su na svojem travnjaku zabilježili uvjerljiv poraz od petoplasirane *Tise*, rezultatom 0:3 (0:2). Domaćinima ništa nije polazilo za nogom, pa su gosti pogocima u 21. i 29. minuti ostvarili, kako se pokazalo, za Somborce nedostižnu prednost, koju su ovjerili trećim pogotkom deset minuta prije posljednjeg zvižduka nesigurnog suca **Krnete** iz Bačke Palanke. U narednom kolu Somborci će oputovati u Apatinu, kod trećeplasirane *OFK Mladosti Apa*.

Fenjeraš skinuo favorita

BAČKI BRESTOVAC – Porazom od 2:1 (1:1), nogometaši *OFK Mladosti Apa* su u 29. kolu neočekivano, kao izraziti favoriti, položili oružje na gostovanju u Bačkom Brestovcu, kod fenjeraša BSK-a. Apatinci su bolje otvorili utakmicu i već u sedmoj minuti pogotkom **Pešića** došli u prednost. Isti igrač mogao se proslaviti nakon desetak minuta, ali je slabo šutirao. Kazna je uslijedila u posljednjoj minuti prvog poluvremena, domaćini su poravnali iz opravdano dosuđenog penala. U nastavku domaćini su igrali na sve ili ništa, što im se i isplatilo u 65. minuti u vidu pogotka za preokret i za tri zlata vrijedna boda u grčevitoj borbi za opstanak na Sjeveru. U narednom kolu Apatinci će ugostiti stare prijatelje i vječite rivale, ekipu *Radničkog* iz Sombora.

PFL Sombor

Pad na 7. mjesto

GAJDOBRA – Mini seriju od dva uzastopna gostovanja *ŽAK* je u 20. kolu započeo porazom u Gajdobri. U neizvjesnoj utakmici domaćin, desetoplasirani *Hercegovac*, svladao je somborske *željzničare* rezultatom 2:1. Gajdobrani su u ovu utakmicu uložili

puno htijenja, pa su se velikom borbenošću izborili za pobjedu. Somborci će i u 21. kolu gostovati, naredni rival im je *Kula*.

Poraz uz solidnu igru

BAČ – Uz odličnu igru u 20. kolu nogometaši *Tvrđave* su u Baču s 2:1 svladali četvrtoplasiranu ekipu *Rusina* iz Ruskog Krstura. Igralo se odlično, bilo je dosta solidnih prigoda, od kojih su domaćini iskoristili jednu više od gosta, pa su im ostali i bodovi. U narednom kolu Bačani će gostovati u Bačkoj Palanci, kod trećepplasirane ekipe *Krila Krajine*.

PFL Subotica

Novožedničanima fenjer

BAČKO GRADIŠTE – U 20. kolu, na gostovanju u Bačkom Gradištu kod lidera *Vojvodine* bilo je izlišno očekivati bilo što osim poraza *Preporoda*. Međutim, u klubu se nisu nadali havariji od 9:0 (3:0). Ovaj poraz Novožedničane je doveo na fenjerašku poziciju. Ispred sebe imaju četiri ekipe s po bodom više, pa će im svaka naredna utakmica biti kvalifikacijska za opstanak. U 21. kolu *Preporod* će ugostiti desetoplasiranu *Slogu* iz Ostojičeva.

Đurđinčani opušteni

LOVČENAC – Na gostovanju u Lovčencu, Đurđinčani su u 20. kolu poraženi od petoplasiranog *Njegoša* rezultatom 2:1 (1:0). Rasterećeni svih briga za opstanak u sadašnjem rangu natjecanja, u narednom kolu će ugostiti *Panoniju IM Topola*.

Bajmačani sigurni

SENTA – Nogometaši *Radničkog 1905* su se u 20. kolu s gostovanja u Senti vratili s punim plijenom. Borbene domaćine porazili su rezultatom 1:3 (1:1). U narednom kolu Bajmačani će ugostiti devetoplasiranu *Sutjesku* iz Bačkog Dobrog Polja.

Općinska liga Bačka Palanka

Neplanirani poraz

PLAVNA – Plavanska *Sloga* je u 17. kolu ugostila sedmoplasiranu *Bačku* iz Despotova. U obostrano otvorenoj utakmici domaćini su iskoristili samo jednu od brojnih prigoda, a gosti su bili za nijansu s(p)retniji, pa je na koncu rezultat glasio 1:2. Plavanci će u narednom kolu gostovati u Bačkom Novom Selu, kod osmoplasiranog *Bačkog Hajduka*.

Potop Bođanaca

BOĐANI – Nakon katastrofalnog poraza na svojem travnjaku, bođanska *Slavija* je na gostovanju u Silbašu, kod dopravnika *Naše zvezde*, doživjela pravi potop od 10:0. U narednom kolu Bođanci će ugostiti četvrtoplasiranu *Budućnost* iz Gložana.

Međuopćinska nogometna liga Sombor – Apatin – Kula – Odžaci 1. razred

Monoštorci opet u opasnoj zoni

MONOŠTOR – Iako su u utakmicu 14. kola uložili maksimum truda, nogometaši *Dunava* su na Doli poraženi od četvrtoplasirane ekipe *Aleksa Šantića* rezultatom 1:2 (1:1). Gosti su u prednost došli u 17. minuti, a pet minuta kasnije poravnao je mladi **Mrgić**. Šantićani su nakon odmora pojačali pritisak, u novu prednost došli su u 70. minuti, što je bio i krajnji rezultat utakmice. U narednom kolu Monoštorci će u derbiju začelja ugostiti *Mladost* iz Krušića.

Dočekali pobjedu

TELEČKA – Nakon duljega posta nogometaši *Dinama 1923* su u 14. kolu osvojili tri boda na gostovanju u Telečkoj. Protiv istoimene ekipe zabilježili su tešku, ali zasluženu pobjedu od 1:2 (0:1). Na teškom, kvrgavom terenu bilo je gotovo nemoguće kontrolirati loptu, pa je ova pobjeda ostvarena s puno muke. U narednom kolu Berešci su slobodni.

Ivan Andrašić

POGLED S TRIBINA

Neizvjesnost

Koliko su izvjesni prvak *Dinamo* i putnik u 2. HNL *Rudeš*, toliko su nakon 28 odigranih prvenstvenih susreta još uvijek posve neizvjesni budući sudionici kvalifikacija za Ligu Europe. Za nešto više od proteklih tjedan dana odigrana su dva ligaška kola i situacija oko borbe za poredak od 3. do 4. mjesta se ponovno zakomplicirala. *Rijeka* je, unatoč pomalo neplaniranom porazu od *Gorice* (0:1), ipak gotovo sigurno druga i tu dileme više ne bi trebalo biti. Ali, posve uzbudljivi rasplet nas očekuje u borbi kvarteta (*Osijek*, *Lokomotiva*, *Hajduk* i *Gorica*) za preostala dva europska mjesta. Promjenom trenera Osječani su zabilježili pobjedu (*Inter* 3:1) i važan remi na strani protiv *Hajduka* (0:0), te imaju tri boda prednosti pred pratiteljima *Lokomotivom* i *Hajdukom*. *Lokomotiva* je u 27. kolu slavila u gostima kod izravnog konkurenta *Gorice* (2:0), ali je potom izgubila od *Intera* (3:2), propustivši priliku da još više poboljša bodovni saldo. Ipak, najveći gubitnik u ova dva posljednja odigrana prvenstvena kola je *Haj-*

duk, koji je od mogućih šest, na svom Poljudu uspio osvojiti svega jedan bod. U velikom hrvatskom derbiju protiv *Dinama* minimalno je poražen (0:1), a potom u derbiju kola kontra Osječana uslijedio je duel bez golova. Mogli su *bili* u dva domaća susreta već lagano ovjeriti svoju euro poziciju, a ovako im slijedi daljnja grčevita borba. Konačno, velikom pobjedom protiv *Rijeke* i *Gorice* se ponovno vratila u borbu za mjesto u *euro dijelu* tablice, pa i na hit momčad prvenstva treba ozbiljno računati u nastavku.

Nastavak prvenstva donosi najteži raspored *Hajduku*, kome slijede tri susreta s momčadima iz vrha, a već u sljedećem je izravni duel protiv *Lokomotive*, te potom slijede *Rijeka* i *Gorica*. No, do kraja ligaškog natjecanja ostalo je još osam kola i još mnogo bodova je u opticaju, pa će prvenstvena neizvjesnost i dalje trajati svakim novim susretom. Prva hrvatska nogometna liga je zanimljiva i atraktivna (nažalost i dalje nedovoljno gledana), a rezultatska dramatika i stalne promjene na tablici uvelike pridonose toliko željenoj kvaliteti. Jer, nemojmo zaboraviti: upravo iz 1. HNL se razvijaju nove reprezentativne snage koje će u dogledno vrijeme postati okosnica budućnosti hrvatskog nogometa.

D. P.

U NEKOLIKO SLIKA

Proljetna sjetva

Iz Ivković šora

Svatovi

piše: Branko Ivković

Eto, čeljadi moja, prošli i kod Braniše svatovi. Oženilo se i drugo dite, prošlo i slavlje pa sidimo tako ode na pripeki prid ambetušom i divanimo kako je bilo u svatovi, ko je sve bio, ko se malo jače navese-lio i tako to pa će moj komšija Periša ovako: »Sve mi bilo lipo, i ruva i svirci, ilo i piće, pinceru su skoro stali kraj nas i livali kad se isprazni, al Braniša moj, ta na pravim si mistu opravio. Ne piva o toj mijani brez veze onaj naš pivač da su za nju svi znali, neg jedno me žalji...«. Stao je malo, pa sam mu već tio kast da ne baljezga, cilom svitu niko nije napeko kolača, al ne mož Perišu utrniti ni kugod Teslin radio, pa nastavi još brže a borme i glasnije: »Ta sve je bilo lipo, al kad smo izašli s vinčanja tako sam se razbisnio da ne možem ni divanit. Nika dičurlija, masna i prandava, kugod da se dvi-tri nedilje nisu kupali, skobili kuma, ištu novaca, pcuju, trzaju čeljad za ruvo i aljine. Onaj čovik što čuva i vijo dva-tri puta, al ni on siroma ne mož izać na kraj. Lipo da se čoviku ni ne mili otić prid varošku kuću od nji, a nijed-nog ovog komunaloskog varoškog milicaja ni od korova. Samo kad su s druge strane parkirana dvi-tri njeve lipe limuzine, a svit nek se sam ratuje s prosjakovima i dičurlijom. Borme baš nije lipa slika varoši, kadgod nije ovako bilo, borme«. Hm, šta odgovorit čoviku? Eto, pravo da vam izdiva-nim ni meni se to nije sviđalo bome al iz te kože nikud. Imam ja sad i veći nevolja. Na priliku, odem privest snaju kaki je i red ode kod nas na ime i na salaš u naš Ivković šor. Kad – ne mož! U katastru ne rade, veli njim čuvar da primaje u mupu stare artije. Ajd mi tamo. Opet – ne mož! Velim ja već onaki bisan »zašto ne mož?«, a ona mlada mi veli da mi na rišenju o nasliđivanju ne piše atres neg Sebešić. Ko da sam ja kriv, čeljadi moja lipa, dobra i poštena ko što sam i sam, što oni nisu opravili knjige već asniraju one od Marije Terezije kad moja Mala Bosna nije ni postojala već se zvala Šebešić. Ja se još malo istiravo, al nije njima nije važno ni što se moj sin u toj kući, ko i ja, rodio, ni što smo mi Ivkovići tute od pantivika. Ona nas šalje u katastar, a katastar štrajkuje. I eto sad moja snaja još uvik ne mož kod nas u šor. Eto šta smo mi! Komedijska, kad vam kažem. Nije dosta što nam otimaju novce već nas i šetaju i maltretiraju. Eto to vam je iz prve ruke, tako sam ja lično prošo pa ću izdivanit, pa nek se srdi ko god oće. Još sam više bisan kad mi juče moj rodo Josu izdivanio da mu sin oćo u niku stranu državu i rišio papire za njeg i ženu mu i troje dičice za jedan dan. Veli da nije čeko ni frtalj sata, za sitnije novce. A ode kod nas za upis u škulu krštenica košta ko po nadnice, mislim ako se računa redovno kako Bog zapovida a ne onako kako se ovaj naš stalno fali. No, triba gledat sve slipče strane, kako vele. Valjdar će ovim vodećim već doć iz čakčira u glavu, pa će se sitit da postoje i čeljad a ne samo oni. Samo da ne budne kasno, jel mladež ode i borme se ne vraća baš. Ajd, zbogom.

Bać Ivin štodir

Ni uju ni davno obišo

piše: Ivan Andrašić

Vrime se malo iskvarilo. O rana jutra sipi nikaka kišica, pa bać Iva i njegova ne možu ništa oko bašće. Ni ne opaziš da pada, a leđa za dram mokra. Podložili i vatricu, baš i ni za sidit, šćim se naoblači, oma i zaladi. Kanda više ni nema ni topli prolićnji i litnji pljuskova. Sića se dićji dana, u lito ka naide pljusak, napuni jendeke, a dica ko paćići, oma u cigru po vode. Vi godina, ka liti pljusne, oma se moraš i puno bolje zagrnit. Fruštukovali, popili ko šta već pije, pa se njegova latila kujne, veli zamisiće mu crna kruva, pa će gledat da za ručak speče i kakugod lapinjicu, ne bi marila da danas mađaru. Ne bi ni on marijo, al ne bi baš ni smijo. Ajd, veli, svakako će napolju napraviti vatru za mađarit, a on će misto slanine na ražanj natakni viršlu, pa ope dobro. Veli, pri podne će posvršavat sve što ima zovaj misec, pa će potli ručka malo obit uja Tunu, davno već ni bijo ko njega. Uja Tuna stoji na salašu, oma blizu sela, do njega lane napraviti i kaldrum. Ujna umrla još zovoga poslidnjega rata. On dobro zagazijo u devedesetu, al se drži ko da mu dvajstris manje. Ima četveroj dice, svi posvršavali velike škole i razišli se po svitu. Dvi cure doktorice, pri nekoliko godina ošle u Švapcku. Škule posvršavale na vrime, al nikako do posla. Ostale u varoši di su i učile za doktorice, našle posla u bircuzu, starija radila za šankom, mlađa u kujne. Velu možda će tako koji misec, pa će dobit posla za koji su tolike godine učile škole i uvijek bile međ najboljima. Javlale se one ka bi čule da digoda tražu doktore, al nigdi nisu imale sriće. Uvijek bi primili kogagod pridnijega o nji. Nek taj u škole bijo i puno gorji, samo nek svršijo, za posov najvažnije da na vrime sto u partiju u koju triba. Tako prošlo nekoliko godina, pogubile i viru i nadu, pa se sporazumile i zajedno ošle u Švapcku. Danas tamo radu no što izučile, na nadnice se ne žalu, a dadu obidu svake godine. Za njima ošlo i starije dite. Izučijo za anđelira, isto bijo međ najboljima u škole. Oma dobijo i posov u općine, baš jim tribalo čeljade njegove struke. I bome, pokazo i znanje i volju, pa ga brzo metnili i za glavnoga tamo di radijo. Sve dovejo u red, pa se općinari uvijek i svud dićili njegovom službom. Mogo otit i u veće varoši, zvali ga vamo, zvali ga tamo, nudili mu i više novaca, sve odbijo, ni tijo napuščat no što stvorijo. Potli desetjedanaš godina došlo izbiranje. Malo milom, više silom, zasili novi vladari. Njegova služba raspuščana, novi napravili drugu, za njega ni bilo mista zoto što ni tijo stat u njevu partiju. Fiškali mu divanili da bi se tribo latit suda, ni ni to tijo. Veli ako zadobije, ope će morat radit sovima što ga otpelengirili. Potrpo stvari u kufer, pa za Švapcku. Par godina radijo svašta, zoto vrime sredijo sve papire, pa evo već dosta dugo radi no za čega učijo škole. Povuko za sobom i brata, dobro i njemu. Dadu obidu i oni, pa se jedamput svi četveroj skajarili i kupili mu kuću u selu. Tamo prizimi, a o rana prolića do kasne jeseni boravi na salašu. Bać Iva se unaprid radovo divanu š njim.

NARODNE POSLOVICE

- Poklonjenom se konju ne gleda u zube.
- Slogom rastu male stvari, a nesloga sve kvari.
- Tko rano rani, dvije sreće grabi.
- Teško onom tko se sam savjetuje.

VICEVI, ŠALE...

Nakon šest mjeseci zabavljanja djevojka će momku:
– Mislim da je vrijeme da me upoznaš sa svojimima.
– Ma nema šanse, djeca su u školi, a žena je na poslu.

Sjede Amerikanac i Balkanac u avionu i Balkanac vadi jabuku, a Amerikanac ga upita:

– Što je to?

Balkanac se začudi i kaže jabuka.

Na to će Amerikanac:

– A kod nas su dvostruko veće.

Spremi Balkanac posramljen jabuku i vadi krušku, na to će opet Amerikanac:

– Što je sad to?

– Kruška.

Opet Amerikanac:

– Aaa, kod nas su tri puta veće.

Sad već bijesan Balkanac vrati krušku u torbu i vadi lubenicu, a Amerikanac jedva dočekao:

– Što je to?

A Balkanac kojem se puši iz ušiju kaže:

– Grašak, to ti je grašak!

Dva prijatelja putuju vlakom i jedan rješava križaljku, te traži pomoć prijatelja:

– Znaš li neku životinju koja ima pet slova, a počinja s R i završava se na R.

– Znam, krava.

– Pa kako krava?

– Pa, lijepo, počinje s R rogom i završava s R repom.

DJEČJI BISERI

– Biti novinar je težak posao, jer moraš puno pisati i moraš nositi puno papira.

– Nekada odrasli malo pretjeraju s modom i onda budeš smiješan.

– Modu ljudi nose, kako im ne bi bilo hladno.

(Dječji biseri, preuzeti iz emisije: *Kefalica*)

FOTO KUTAK

Pozdrav fotografu

PETAK 12.4.2019.

06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
07:11 Dobro jutro, Hrvatska
08:00 Vijesti
08:11 Dobro jutro, Hrvatska
09:00 Vijesti
09:11 Dobro jutro, Hrvatska
10:00 Vijesti
10:10 Dobro jutro, Hrvatska
10:21 Vjetar u leđa
11:10 Riječ i život: Bog u ljudskom mozgu i srcu
12:00 Dnevnik 1
12:27 Imperij, telenovela
13:19 Dr. Oz
14:05 Normalan život
15:00 Dobar dan, Hrvatska
15:39 Don Matteo
17:00 Vijesti u 17
17:19 Kod nas doma
18:11 Potjera
19:00 Dnevnik 2
19:48 Tema dana
20:05 Vrijeme ubijanja, film
22:37 Ledeni, američki film
00:26 Dnevnik 3
00:59 Sutkinja Rebecca, humoristična serija
01:19 Don Matteo
02:21 Vjetar u leđa
03:06 Dr. Oz
03:51 Divlji Karpati: Transilvanija, serija
04:39 Divlji zapad: Nemirne obale, dokumentarna serija
05:28 Znanstveni krugovi
05:53 Skica za portret
06:06 Imperij, telenovela

05:25 Kultura s nogu
05:55 Regionalni dnevnik
06:39 Pustolovine Vilka i Tile, crtana serija
07:01 Juhuhu
10:07 Lavlji brlog, serija za djecu
10:32 Školski sat: Šećer - koliko slatko je - preslatko?
11:06 Mačji planet: Nevska maskaradna, dokumentarna serija
11:37 McLeodove kćeri
12:23 Ovisni o čišćenju
13:09 Tragovima istraživačice: Tajne vikinškog blaga, dokumentarna serija
13:33 Strategija dječjih kolica, francuski film
15:03 Divlji zapad: Nemirne obale, dokumentarna serija
16:00 Regionalni dnevnik

16:44 Divlji Karpati: Transilvanija, dokumentarna serija
17:33 Luda kuća
18:14 Kruške i jabuke
19:02 Vlak dinosaura
19:30 POPROCK.HR
20:05 Inspektor Montalbano
22:01 Luther
22:57 Posljednje putovanje Romanova, dokumentarni film
23:54 Zakon i red: UK
00:42 Strategija dječjih kolica, francuski film
02:11 Noćni glazbeni program

SUBOTA 13.4.2019.

07:12 Klasika mundi: Vokalisti Ansambla LADO na 16. festivalu Sv. Marka u Zagrebu izvode korizmene napjeve južne Hrvatske "Križu sveti",
07:56 Srebrni grad, film
09:30 Dobro jutro, Hrvatska
10:00 Vijesti
10:10 Dobro jutro, Hrvatska
11:09 Kućni ljubimci
12:00 Dnevnik 1
12:28 Veterani mira
13:14 Mijenjamo svijet: Zašto nisam na Facebooku, dokumentarni film
14:13 Zajedno u duhu
14:45 Prizma
15:30 Istrage prometnih nesreća
16:01 Zdrav život
16:30 Potrošački kod
17:17 Manjinski mozaik: Od vrtića do Ady Endrea
17:42 Lijepom našom
19:00 Dnevnik 2
19:43 Vrijeme
19:46 Tema dana
19:59 Loto 7
20:05 Zvijezde pjevaju
21:44 Dnevnik 3
21:59 Sportske vijesti
22:10 Vrijeme
22:27 Soba panike, film
00:19 Krv i vino, američko-britanski film
01:55 Srebrni grad, film
03:20 Dolina sunca, serija
04:06 Sve će biti dobro, serija
04:51 Skica za portret
04:58 Treći format
05:38 Veterani mira
06:21 Prizma

05:58 Regionalni dnevnik
06:42 Pustolovine Vilka i Tile
07:04 Juhuhu
09:24 Jelenko, serija za djecu
10:01 Remek-djelo ili zlodjelo
11:03 Tajni svijet ljekovitog bilja: Indija, serija
11:55 Špica, riva, korzo
12:49 Auto Market
13:25 Szczecin: Gimnastika EP, prijenos
16:00 Regionalni dnevnik
16:32 Žene, povjerljivo!
17:26 Blagajnica hoće ići na more, hrvatski film
18:54 Izradi sam: Papuče
18:59 Inspektor Gadget, crtana serija
19:13 Glazbeni Top20
20:05 Razneseni, film
22:04 Preživljavanje u divljini
22:51 Vikinzi
23:38 Klub 7
00:33 Fargo
01:34 Noćni glazbeni program

NEDJELJA 14.4.2019.

07:09 TV kalendar
07:25 Pariz kad cvrči09:17 Pozitivno
09:47 Biblija
09:57 Makarska: Cvjetnica - procesija i misa, prijenos
12:00 Dnevnik 1
12:15 Obljetnica proboja iz logora Jasenovac, prijenos
13:25 Pula: More
14:00 Nedjeljom u dva
15:00 Mir i dobro
15:30 Politika ljubavi, američki film
17:00 Vijesti u 17
17:24 Les Petits Meurtres d'Agatha Christie - L'étrange enlèvement du petit Bruno, francuski film
19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
20:00 Loto 6/45
20:05 'ko te šiša
20:40 Naslovnica, dokumentarni film
21:40 Devedesete: Epizoda o televiziji, serija
22:30 Dnevnik 3
23:10 Pariz kad cvrči, film
01:00 Nedjeljom u dva
01:55 Dolina sunca, serija
02:40 Sve će biti dobro, serija
03:25 Mir i dobro
03:50 Skica za portret
03:55 Reprizni program
04:25 Neispričana priča

o eurodiscu, glazbeno-dokumentarni film
05:20 Devedesete: Epizoda o televiziji, serija
06:05 Pula: More

04:22 Remek-djelo ili zlodjelo
05:18 Regionalni dnevnik
05:47 Pustolovine Vilka i Tile
06:09 Juhuhu
07:34 Čarobna ploča - Svijet oko nas
07:50 Luka i prijatelji
08:21 Umorstva u Midsomeru
09:54 Zagonetni slučajevi dr. Blakea
10:54 Zagonetni slučajevi dr. Blakea
11:55 Lidijina kuhinja
12:24 Dobar, bolji, najbolji... britanski slastičar
13:25 Szczecin: Gimnastika EP, prijenos
16:02 Sjedni, odličan
16:32 Zvijezde pjevaju
18:03 Magazin LP
18:29 16. Međimurski festival Ljubo Kuntarić
20:05 Rukomet: Kvalifikacije za Euro 2020., emisija
20:25 Rukomet, Kvalifikacije za Euro 2020.: Hrvatska - Srbija, prijenos 1. pol.
21:07 Rukomet: Kvalifikacije za Euro 2020., emisija u poluvremenu
21:20 Rukomet, Kvalifikacije za Euro 2020.: Hrvatska - Srbija, prijenos 2. pol.
22:01 Rukomet: Kvalifikacije za Euro 2020., emisija
23:24 Poldark
22:27 Graham Norton i gosti
00:16 Neispričana priča o eurodiscu, glazbeno-dokumentarni film
01:14 Noćni glazbeni program

PONEDJELJAK 15.4.2019.

06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
10:20 Vjetar u leđa
11:10 Treća dob
11:35 Bonton:
11:42 TV kalendar
12:00 Dnevnik 1
12:15 Sport
12:18 Vrijeme
12:25 Imperij, telenovela
13:15 Dr. Oz
14:05 Plodovi zemlje
15:00 Dobar dan, Hrvatska

15:40 Don Matteo
17:00 Vijesti u 17
17:20 Kod nas doma
18:10 Potjera
19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
20:05 Nesreća: Utrka brodova, serija
21:00 Snivaj, zlato moje - serija
21:48 Bajkovita Hrvatska: Katedrala sv. Petra - Đakovo
22:00 Otvoreno
22:50 Dnevnik 3
23:25 Romano Bolković - 1 na 1, talk show
00:10 Don Matteo
01:15 Vjetar u leđa
02:00 Dr. Oz
02:45 Divlji Karpati: Od planina do mora, serija
03:35 Dehesa, film
04:25 Dolina sunca, serija
05:10 Labirint
05:35 Skica za portret
05:50 Imperij, telenovela

05:00 Peti dan
06:00 Riječ i život: Bog u ljudskom mozgu i srcu
06:34 Juhuhu
06:35 Pustolovine Vilka i Tile
10:02 Lavlji brlog, serija
10:30 Školski sat: Jezik, kultura i prevođenje
11:05 Sjedni, odličan
11:35 McLeodove kćeri
12:27 Ovisni o čišćenju
13:12 Popuna
13:33 Savlov put obraćenja, kanadski film
15:00 Dehesa, dok. film
16:00 Regionalni dnevnik
16:45 Divlji Karpati: Od planina do mora, dokumentarna serija
18:20 TV Bingo
19:01 Vlak dinosaura
19:30 POPROCK.HR
20:05 Stadion
21:00 Drugi muškarac, američki film
22:30 Ray Donovan
23:25 Zakon i red: UK
00:10 Savlov put obraćenja, kanadski film
01:35 Noćni glazbeni program

UTORAK 16.4.2019.

06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
10:20 Vjetar u leđa

11:10 Glas domovine
11:35 Informativka
12:00 Dnevnik 1
12:25 Imperij, telenovela
13:15 Dr. Oz
14:05 Znanstveni krugovi
14:30 Zdrav život
15:00 Dobar dan, Hrvatska
15:40 Don Matteo
17:00 Vijesti u 17
17:20 Kod nas doma
18:10 Potjera
19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
20:05 U svom filmu
21:00 Svemirske sonde
22:00 Otvoreno
22:50 Dnevnik 3
23:25 Hrvatska za 5
00:15 Don Matteo
01:20 Vjetar u leđa
02:05 Dr. Oz
02:50 Divlji Karpati: Zauvijek
divlji, dokumentarna serija
03:40 Proljeće, povratak
života - dokumentarni film
04:30 Dolina sunca, serija
05:15 Skica za portret
05:25 Glas domovine
05:50 Imperij, telenovela

05:05 Izvan formata
05:50 Regionalni dnevnik
06:34 Juhuhu
06:35 Pustolovine Vilka i Tile
10:02 Lavlji brlog, serija
10:30 Školski sat: Helenizam
11:35 McLeodove kćeri
12:23 Cesarica - HIT ožujka
12:30 Ovisni o čišćenju
13:15 Popuna
13:30 Banneri ponovno na
okupu, kanadski film
15:00 Proljeće, povratak
života - dokumentarni film

16:00 Regionalni dnevnik
16:40 Divlji Karpati: Zauvijek
divlji, dokumentarna serija
17:35 Luda kuća
18:15 Kruške i jabuke
19:03 Vlak dinosaura
19:30 POPROCK.HR
20:05 Dobra borba, serija
21:00 Moja stara gospođa,
britansko-francusko-američki
film
22:45 Ray Donovan
23:35 Zakon i red: UK
00:20 Banneri ponovno na
okupu, kanadski film
01:45 Noćni glazbeni program

SRIJEDA 17.4.2019.

06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
10:20 Vjetar u leđa
11:10 Eko zona
11:35 Bonton
12:00 Dnevnik 1
12:25 Imperij, telenovela
13:15 Dr. Oz
14:05 Potrošački kod
14:30 Pogled preko granice -
Hrvati u BiH
15:00 Dobar dan, Hrvatska
15:39 Don Matteo
17:00 Vijesti u 17
17:20 Kod nas doma
18:10 Potjera
19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
19:59 Loto 7
20:05 Kultura s nogu
20:36 Mostovi: Svoj k svome,
dokumentarna emisija
21:06 Mijenjamo svijet:
Prilazi novac - Trgovina
krivotvorenim lijekovima,

dokumentarna serija
22:00 Otvoreno
22:50 Dnevnik 3
23:25 Sutkinja Rebecca,
humoristična serija
23:50 Don Matteo
00:55 Vjetar u leđa
01:40 Dr. Oz
02:25 Divlji Karpati: Doba
promjena
03:20 Čarobni Botnički
zaljev: Veliki životni krug,
dokumentarna serija
04:10 Dolina sunca, serija
04:55 Kultura s nogu
05:22 Skica za portret
05:42 Imperij, telenovela

05:15 Što je klasik?
05:50 Regionalni dnevnik
06:34 Juhuhu
06:35 Pustolovine Vilka i Tile
10:02 Lavlji brlog, serija
10:30 Školski sat: Oko i uho
11:05 Luka i prijatelji
11:35 McLeodove kćeri
12:23 Cesarica - HIT ožujka
12:30 George Clark: Čudesne
zamisli
13:25 Moj izgubljeni brat,
njemački film
15:00 Čarobni Botnički
zaljev: Veliki životni krug,
dokumentarna serija
16:00 Regionalni dnevnik
16:40 Divlji Karpati: Doba
promjena, dokumentarna
serija
17:34 Cesarica - HIT ožujka
17:39 Luda kuća
18:17 Kruške i jabuke
19:02 Cesarica - HIT ožujka
19:05 Vlak dinosaura
19:30 POPROCK.HR
20:05 Nogomet, Liga prvaka

- emisija
20:50 Nogomet, LP - prijenos
utakmice
22:55 Nogomet, Liga prvaka
- emisija + sažeci
23:40 Zakon i red: UK
00:25 Moj izgubljeni brat,
njemački film
01:55 Noćni glazbeni program

ČETVRTAK 18.4.2019.

06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
10:20 Vjetar u leđa
11:10 Je li ti teško križ nositi,
emisija pučke i predajne
kulture
12:00 Dnevnik 1
12:25 Imperij, telenovela
13:15 Dr. Oz
14:05 Otkrivamo Hrvatsku:
Vrgorac
14:30 Prometej
15:00 Dobar dan, Hrvatska
15:39 Don Matteo
17:00 Vijesti u 17
17:20 Kod nas doma
18:10 Potjera
19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
20:00 Loto 6/45
20:05 Šifra
21:00 Puls
22:00 Otvoreno
22:50 Dnevnik 3
23:25 Sutkinja Rebecca,
humoristična serija
23:45 Don Matteo
00:50 Vjetar u leđa
01:35 Dr. Oz
02:20 Slonove uspomene,
dokumentarni film
03:10 Čarobni Botnički

zaljev: Ritam života na divljim
otocima, dokumentarna
serija
04:00 Dolina sunca, serija
04:45 Da mi Uskrs dođe,
emisija pučke i predajne
kulture
05:15 Znanstveni krugovi
05:40 Imperij, telenovela
06:25 Skica za portret

05:20 Knjiga ili život
05:50 Regionalni dnevnik
06:34 Juhuhu
06:35 Pustolovine Vilka i Tile
10:02 Lavlji brlog, serija
10:30 Neobična geografija:
Sava u Zagrebu
11:05 Pozitivno
11:35 McLeodove kćeri
12:23 Cesarica - HIT ožujka
12:30 George Clark: Čudesne
zamisli
13:30 Bez signala, talijanski
film
14:53 Cesarica - HIT ožujka
15:00 Čarobni Botnički
zaljev: Ritam života na divljim
otocima, dokumentarna
serija
16:00 Regionalni dnevnik
16:40 Slonove uspomene,
dokumentarni film
17:35 Koko i duhovi, hrvatski
film za djecu
19:05 Vlak dinosaura
19:30 POPROCK.HR
20:05 Klub 7
21:00 Priča iz Hrvatske,
hrvatski film
22:40 Ray Donovan
23:30 Zakon i red: UK
00:15 Bez signala, talijanski
film
01:40 Noćni glazbeni program

HRVATSKI PROGRAM NA RTV-U

Informativna emisija na hrvatskom jeziku *Dnevnik* emitira se od ponedjeljka do subote u terminu od 17.45 sati na Drugom programu Radio-televizije Vojvodine. Emisija *Izravno* - razgovor na aktualne teme emitira se nedjeljom u 16 sati, a emisija iz kulture *Svjetionik* nedjeljom od 16.30 sati. Polusatne emisije emitiraju se utorkom i subotom u terminu od 14.15 sati na Trećem programu Radija Novi Sad.

GLAS HRVATA

Radijska emisija *Glas Hrvata* u produkciji HKUD Vladimir Nazor iz Stanišića emitira se na valovima Radio Fortuna subotom od 16 do 17 sati na frekvenciji 106,6 Mhz.

ZVUCI BAČKE RAVNICE

Emisija na hrvatskom jeziku *Zvuci bačke ravnice* emitira se četvrtkom od 18 do 20 sati, na valovima Radio Bačke (99,1 MHz).

GLAS DOMOVINE

Televizijska emisija *Glas domovine* ima stalnu rubriku o Hrvatima u Srbiji, a emitira se na HRT1 utorkom od 11.17 sati. Radijski program *Glasi Hrvatske* emitira se 24 sata dnevno i preko interneta se može pratiti u cijelome svijetu. Konkretno informacije o Hrvatima iz Srbije, koje nema nijedan drugi medij u Hrvatskoj, mogu se slušati i u radijskoj emisiji *Na valovima staroga kraja* ponedjeljkom u 10.05 u trajanju od 45 minuta, te u velikoj trosatnoj emisiji pod naslovom *Hrvatima izvan domovine*, četvrtkom u 20.15, koju prenosi i Prvi program Hrvatskoga radija.

HRVATSKA PANORAMA NA TV SUBOTICA

Hrvatska panorama u produkciji UN Cro info emitira se na TV Subotica. *Cro info vijesti* mogu se gledati svakim radnim danom, od 15 sati i 30 minuta, 17 sati i 50 minuta, 22 sata i 30 minuta i pola sata nakon ponoći. Emisija *Motrišta* emitira se u premijernom terminu utorkom od 20 sati, te u repriznim terminima srijedom od 10 sati i nedjeljom od 21 sat. Polusatna emisija *Zlatna škatulja* je na programu premijerno petkom od 20 sati, a reprizira se nedjeljom od 17 sati i 30 minuta te utorkom od 13 sati i 30 minuta.

Želim pisati o....

Trčanju

Odmah ću objasniti nadnaslov Želim pisati o... Ima tema prema kojima gajim velike emocije, bujice osjećanja, doživljavam velika razmišljanja, volim polemizirati; o njima slušam, istražujem, njih živim, proživim i pišem o njima. I sve bi to bilo u redu da sam ja u tim temama stručna, ili postizem u njima zavidne rezultate, posjedujem o njima zavidna iskustva i znanja i bilo što što bi me regrutiralo za te teme. Ali, ne. Postoje te teme za koje nisam predodređena, a željela bih o njima pisati.

Prva od svih tema o kojima bih željela pisati je trčanje. Toliko jedna velika tema da zaista ne znam ni odakle početi. Zapravo počinjem od priznanja: ja ne volim trčati. I ne, ne bacam sada želju u vodu, niti se igram nečijim interesiranjem ali je istina da ne volim trčati. Volim sve u vezi s trčanjem i sve što poslije osjetim, ali dok trčim ne uživam nego se moje misli bore i samo otežavaju tijelu koje radi nešto za sebe.

Što mi je ovo trebalo? Koliko još? Da li stati kad već ne uživam? Hajde bar još jedan kilometar. O čemu li misle ljudi koji uživaju u trčanju? Hajde uživaj u ritmu daha. Hajde misli koliko je to dobro za tvoje srce, tijelo. Sigurno poboljšavaš cirkulaciju i duže ćeš živjeti ako trčiš. Onda rasprava sa samom sobom i prijekor zbog jedenja i pijenja i čekanje kraja trčanja i onog osjećaja zbog kojeg ću opet trčati.

Samo za taj osjećaj

Pa zašto onda trčim? Zbog osjećaja poslije, zbog tog divnog ritma nogama, zbog tog zajedništva cijelog tijela. Da oznojim misao. Zbog gužve na stazi i da bih bila sama. Tko nije trčao, ne može razumjeti to što pričam, a možda ne može ni onaj koji trči.

Svatko ima neke svoje razloge, a moj je da me trčanje čini boljom; svaki put dobijem taj osećaj ponosa na samu sebe. Zadovoljstva.

I nije mi cilj naći razumijevanje među onima koji trče, niti ulaziti u rasprave. Želim samo privoljeti one koji se nećkaju i koji bi željeli početi, a ne usuđuju se i to prvenstveno jer su uvjereni da oni to ne mogu. E pa možete. Istrči ovog tjedna tri puta po pet minuta. Spor neki i lagani tempo. Pa sljedećeg tjedna pojačaj za dvije minute, pa onog tamo za još dvije. Za mjesec dana nećeš ni osjetiti da možeš trčati 15 minuta bez prestanka. Bezazlene dvije minute će brzo prijeći u pola sata i ti ćeš moći trčati pet kilometara. Pet veličanstvenih kilometara. Samo glava je naša granica.

Hajde da zajedno ne volimo trčanje

Pokazala sam sebi da mogu istrčati polumaraton (21,1 km). Nije to bilo odjednom, trenirala sam ali ne ni predugo.

Skinula sam kile. Nekako uvijek ti kilogrami. Bila je ovo s trčanjem borba, jer kilogrami smetaju koljenima, a u trčanju se to još više osjeti. Ali kad ne voliš trčanje, a trčiš i znojíš i uspijevaš, šansa da ćeš se najesti kasnije je ravna nuli.

Upoznala sam sjajne ljude. I svi okupljeni oko ideje da trče. Svatko sa svojom idejom, željom, brzinom i strašću, a svi na istoj stazi.

Otkrila divna mjesta. Utrke se organiziraju po divnim destinacijama i ovaj vid putovanja – putovanje na utrke je divan aktivni turizam koji mi godi. U posljednje vrijeme mi je čak to i vodilja: idem trčati u mjesta po kojima nisam trčala. Trčali smo na Hvaru, u Madridu, Ljubljani, Vršču, Apatinu... A ovog tjedna trčimo i timski, ali to otkrivam u sljedećem broju.

Mislim da sam ovu temu tek načela i da imam još svašta napisati i kazati. I baš zato želim pisati o trčanju.

Nastavit će se...

Gorana Koporan

RADIO MARIJA

NOVI SAD	90,0 MHz
SUBOTICA	90,7 MHz
SOMBOR	95,7 MHz
VRDNIK	88,4 MHz
NIŠ	102,7 MHz
LESKOVAC	107,4 MHz

Pretplatite se!

Uz popust od 20%

TUZEMSTVO

- ☐ 6 mjeseci = 1300 dinara
☐ 1 godina = 2600 dinara

* INOZEMSTVO

- ☐ 6 mjeseci = 75 eura
☐ 1 godina = 150 eura

Dostavite nam kopiju uplatnice i popunite adresu na koju želite da Vam stiže »Hrvatska riječ« svakog tjedna.

HRVATSKARIJEČ

Ime i prezime: _____
 Ulica i broj: _____
 Mjesto i zemlja: _____
 Telefon i e-mail: _____

Hrvatska riječ u PDF-u

Pretplata na internetsko izdanje tjednika

- * Tuzemstvo: 1000 dinara godišnje
- * Inozemstvo: 10 eura godišnje

Nalog otvorite na: www.hrvatskarijec.rs/pretplata

SWIFT: VBUBRS 22
 VOJVOĐANSKA BANKA
 AD MS FIL. SUBOTICA
 IBAN: RS35355000000200292421
 NIU Hrvatska riječ,
 Trg cara Jovana Nenada 15/II, 24000 Subotica.

Ovu narudžbenicu i uplatnicu pošaljite na adresu uredništva:
 NIU »Hrvatska riječ«,
 Trg cara Jovana Nenada 15/II,
 24000 Subotica
 Uplatu izvršiti na broj žiro računa
 355-1023208-69

*Zbog povećanja troškova dostave novina primorani smo povišiti cijenu pretplate.
 Hvala na razumijevanju.

SVE NA JEDNOM MJESTU

- PRODAJA POGREBNE OPREME
- PRUŽANJE USLUGA PRIJEVOZA I CEREMONIJALA POKOPA
- KOMUNALNE USLUGE

JKP POGREBNO

SUBOTICA, TRG ŽRTAVA FAŠIZMA BROJ 1.

WWW.POGREBNO.RS

KONTAKT TELEFON
 ZA DETALJNIJE INFORMACIJE
+381(24) 66 55 44
 DEŽURSTVO 0-24 SATA

... za buduće prvake i njihove roditelje

BUDI SVOJ-PRIJATELJ SAM TVOJ

15. travnja 2019. godine u 19 sati
HKC „Bunjevačko kolo“ Subotica

Prigodan program i informacije vezane za upis
u prvi razred na hrvatskom nastavnom jeziku.

